

Ársskýrsla 2015

Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins
Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga

Ársskýrsla LSR og LH 2015

Ávarp stjórnarformanns LSR	3
Stjórn LSR	4
Ávarp stjórnarformanns LH	5
Stjórn LH	6
Hrein eign til greiðslu lífeyris og tekjur af fjárfestingum	7
Ávöxtun	10
Eignir og markaðir	11
Fjárfestingar	14
Verðbréfaeign	15
Fjárfestingarstefna	17
Áhættustefna	19
Hluthafastefna	20
Stjórnarháttayfirlýsing LSR	21
Sjóðfélagalán	23
Séreign LSR	26
Iðgjöld	28
Lífeyrisþegar og lífeyrisgreiðslur	30
Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar	35
Skuldbindingar	37
Hlutdeild launagreiðenda í skuldbindingum og bakábyrgð	41
Framtíðarsjóðstreymi	43
Starfsfólk LSR	44

Ársreikningur LSR 2015

Skýrsla stjórnar	46
Áritun endurskoðenda	49
Yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris	50
Efnahagsreikningur	51
Sjóðstreymi	52
Yfirlit um rekstur og fjárhag fjárfestingarleiða Séreignar LSR	53
Skýringar	54
Kennitölur LSR	71
Kennitölur A-deildar	72
Kennitölur B-deildar	73
Kennitölur Séreignar LSR Leið I	74
Kennitölur Séreignar LSR Leið II	75
Kennitölur Séreignar LSR Leið III	76

Ársreikningur LH 2015

Skýrsla stjórnar	78
Áritun endurskoðenda	80
Yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris	81
Efnahagsreikningur	82
Sjóðstreymi	83
Skýringar	84
Kennitölur	93

Overview for LSR & LH 2015

Statement of changes in net assets available for benefits	95
Balance sheet	96
Cash flow statement	97
Financial indicators – LSR	98
Financial indicators – LH	99
Appendix – LSR & LH	100

Ávarp stjórnarformanns LSR

LSR sem heild skilaði góðri ávöxtun á árinu 2015 þrátt fyrir slaka ávöxtun á erlendum mörkuðum. Nafnávöxtun LSR á árinu 2015 var 8,7% sem svarar til 6,5% hreinnar raunávöxtunar. Vel hefur gengið að ávaxta eignir sjóðsins undanfarin ár og er meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu fimm ár 6,5%.

Tekjur af fjárfestingarstarfsemi LSR á árinu voru 46,8 milljarðar króna og heildareignir sjóðanna voru 582,9 milljarðar króna í árslok 2015. Undanfarin fimm ár hafa eignir LSR aukist um 232,8 milljarða króna. Það má að stærstum hluta rekja til ávöxtunar sjóðanna því á sama tíma hafa tekjur af fjárfestingum numið 222,6 milljörðum króna.

Eignum sjóðsins og þar með áhættu er vel dreift á ýmsar tegundir verðbréfa og markaðssvæði. Tæplega helmingur verðbréfa er í innlendum skuldabréfum, um 15% í innlendum hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum, tæplega þriðjungur í erlendum verðbréfum, einkum hlutabréfum og rúmlega 6% í innlánnum. Þá er þess gætt að sama eigi við um dreifingu verðbréfaeigna á útgefendur, lönd og atvinnugreinar.

Gjaldeyrishöft sem verið hafa við lýði frá árinu 2008 hafa þó sett strik í reikninginn og komið í veg fyrir að áhættudreifingin geti orðið eins og best verður á kosið. Þó svo tekin hafi verið smá en jákvæð skref á síðasta ári og í upphafi þessa árs til losunar haftanna fyrir íslenska lífeyrissjóði, þarf að gera betur. Nauðsynlegt er fyrir LSR eins og aðra lífeyrissjóði að fá rýmri heimildir til erlendra fjárfestinga. Bæði til að dreifa áhættu betur á önnur hagkerfi en það íslenska og ekki síður til að koma í veg fyrir óæskilega bólu myndun á innlendum verðbréfamarkaði.

Staða A- og B-deildar LSR er ólík þegar horft er á eignasamsetningu og ávöxtun á síðasta ári. A-deild sjóðsins er ört vaxandi deild með mikið innflæði í formi iðgjalda, en tiltölulega litlar lífeyrisgreiðslur enn sem komið er. Þar sem deildin hefur ekki haft heimild til að fjárfesta í erlendum verðbréfum á undanförunum árum hefur hlutfall erlendra verðbréfa af heildareignum farið ört lækkandi. Þessu er öfugt farið í B-deildinni en þar er útlæði í formi lífeyris langt umfram árlega innkomu. Það hefur því þurft að selja eignir hjá B-deildinni til að eiga fyrir lífeyrisgreiðslum á hverjum tíma. Stefna sjóðsins hefur verið að halda í erlendu eignina en selja innlend verðbréf og hefur því hlutfall erlendra verðbréfa vaxið í B-deildinni og er nú tæp 42% á móti tæpum 22% hjá A-deild. Erlend verðbréfaeign hefur gefið góða ávöxtun á undanförunum árum, en á síðasta ári var lítil sem engin ávöxtun af þessum hluta eignasafnsins. Þetta hafði áhrif á mismunandi ávöxtun deildanna á síðasta ári, en hrein raunávöxtun A-deildar var 7,5% á móti 5,1% hjá B-deild.

Innlendur hlutabréfamarkaður skilaði mjög góðri ávöxtun á árinu. Nafnávöxtun innlendra hlutabréfa og hlutdeildarskírteina í safni LSR var 35,4% sem jafngildir 32,7% raunávöxtun. LSR er stór hluthafi í flestum innlendum hlutafélögum. Í hluthafastefnu sjóðsins er útlistað hvernig sjóðurinn leitast við að koma fram sem ábyrgur langtímafjárfestir.

LSR er virkur fjárfestir á íslenskum markaði. Sjóðurinn metur í hverju tilviki fyrir sig hvort hann gerir tillögu um stjórnarmann fyrir hluthafafund þar sem kosning stjórnar fer fram. Við mat á virkni LSR sem fjárfestis að þessu leyti

er m.a. litið til eignarhalds, fjárhæða og samkeppnisumhverfis. Jafnframt eru í hluthafastefnunni útlistaðar þær kröfur sem lífeyrissjóðurinn gerir til fyrirtækja sem hann fjárfestir í. Fyrirtækin skulu sýna ábyrgð gagnvart samfélagslegum gildum, umhverfi og gæta þess að starfað sé í samræmi við viðurkenndar leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja.

Að undanförunu hefur eftirspurn eftir sjóðfélagalánnum aukist. Gerðar hafa verið breytingar á skilmálum og kjörum lána til sjóðfélaga og eru þau nú enn hagstæðari valkostur en áður. Á sama tíma eru þau góður ávöxtunarkostur fyrir lífeyrissjóðinn og falla vel inn í verðbréfasafnið.

Á síðasta ári greiddu 30.080 sjóðfélagar mánaðarlega iðgjald til LSR. Mikill meirihluti þeirra eða 23.895 greiddu iðgjald til A-deildar en 3.076 sjóðfélagar greiddu í B-deildina. Lífeyrisgreiðslur hafa farið stigvaxandi og fjöldi lífeyrisþega aukist hratt á síðustu árum. Á árinu 2015 greiddi LSR alls 37,3 milljarða í lífeyrisgreiðslur, eða að jafnaði 3,1 milljarð á mánuði. Að meðaltali fengu 18.175 lífeyrisþegar í hverjum mánuði greiðslur frá sjóðnum árið 2015.

Í lögum sem gilda um A-deild sjóðsins segir að deildin skuli á hverjum tíma eiga eignir til að mæta skuldbindingum sínum. Ef munur á eignum og skuldbindingum er yfir ákveðnum vikið, sem heimilt er að vera með frá fullu jafnvægi á hverjum tíma, ber stjórninni að grípa til viðeigandi ráðstafana. Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar úttektar á stöðu A-deildar í lok árs 2015 er heildarstaða hennar neikvæð um 8,8%. Þetta er

áttunda árið í röð þar sem skuldbindingar eru meira en 5% hærra en eignir og ber stjórninni því að grípa til aðgerða svo jafnvægi á milli eigna og skuldbindinga náist. Sá tímarammi sem stjórnin hefur til þessa er fram til 1. október nk.

Viðræður hafa staðið yfir um nokkurt skeið milli fulltrúa ríkisins og forsvarsmanna þeirra stéttarfélaganna sem standa að lífeyrissjóðnum, um framtíðarskipan lífeyrismála opinberra starfsmanna. Meðalævi landsmanna hefur stöðugt verið að lengjast og þar með sá tími sem sjóðfélagar fá greiddan lífeyri. Þá er réttindakerfi LSR byggt á jafnri réttindaávinnslu, óháð aldri á innborgunartíma, á meðan lífeyrissjóðir starfsmanna á almennum vinnumarkaði eru byggðar á aldurstengdri réttindaávinnslu. Hvort tveggja hefur áhrif á stöðu LSR auk fleiri atriða sem mætti tiltaka. Það er því nauðsynlegt að þessari vinnu verði hraðað og niðurstaða í viðræðum aðila náist sem fyrst.

B-deild LSR er að hluta til byggð á sjóðsöfnun, en að hluta til á gegnumstreymi þar sem ríkissjóður og aðrir launagreiðendur endurgreiða sjóðnum mánaðarlega hluta af lífeyrisgreiðslum. Gagnstætt því sem á við um A-deildina hefur aldrei verið við það miðað að jafnvægi sé á milli eigna og skuldbindinga hjá B-deild sjóðsins. B-deild LSR var lokað fyrir nýjum sjóðfélögum í ársbyrjun 1997 og hafa iðgjaldtekjur því farið stíglækkandi meðan lífeyrisgreiðslur hafa aukist hröðum skrefum. Ef ekki hefði komið til góð ávöxtun á undanförunum árum væri verulega farið að ganga á eignir deildarinnar. En þrátt fyrir góða ávöxtun er nú svo komið að búið er að tæma allar aðrar eignir en þær sem ríkissjóður hef-

Stjórn LSR. Frá vinstri: Þórður Á. Hjaltested, Áslaug María Friðriksdóttir, Árni Stefán Jónsson, Þórveig Þormóðsdóttir, Gunnar Björnsson, Unnur Pétursdóttir, Viðar Helgason og Guðrún Ögmundsdóttir.

ur greitt aukalega til sjóðsins upp í skuldbindingar. Ef ekkert verður frekar að gert verða eignir B-deildar LSR uppurnar á árinu 2029.

Það eru því margvíslegar áskoranir sem stjórn sjóðsins þarf að mæta. Erfið tryggingafræðileg staða A- og B-deildar er ástand sem ekki verður unað við til lengdar. Þá er krefjandi að starfa í fjárfestingarumhverfi með gjald-eyrishöftum og fábreytta fjárfestingarkosti innanlands. LSR er með mikla lífeyrisbyrði og háar lífeyrisgreiðslur, oft í flóknu réttindakerfi B-deildar. Þá er mikill fjöldi sjóðfélaga sem greitt hefur til sjóðsins og á þar réttindi. Kröfur frá eftirlitsaðilum eru stöðugt að aukast og það er jákvætt. Allt eru þetta verkefni sem gera miklar kröfur til stjórnarmanna og starfsmanna sjóðsins. Stjórnin mun hér eftir sem hingað til vinna að því að treysta starfsemi lífeyrissjóðsins til hagsbóta fyrir alla sem eiga réttindi hjá sjóðnum og fyrir aðra þá sem að sjóðnum standa.

Fyrir hönd stjórnar LSR þakka ég starfsmönnum sjóðsins, sjóðfélögum og launagreiðendum samstarfið á liðnu ári.

Gunnar Björnsson
formaður stjórnar LSR

Stjórn LSR

Stjórn LSR skipa átta stjórnarmenn. Fjármálaráðherra skipar fjóra þeirra, stjórn BSRB skipar tvo, stjórn BHM skipar einn og stjórn Kennarasambands Íslands skipar einn stjórnarmann. Núverandi stjórn tók við um síðustu áramót og kom þá einn nýr stjórnarmaður inn en skipunartími stjórnar er þrjú ár í senn. Alls kom stjórnin 18 sinnum saman til formlegra fundarhaldna á liðnu ári. Á árinu 2015 var Árni Stefán Jónsson formaður stjórnar sjóðsins en í ársbyrjun 2016 tók Gunnar Björnsson við formennskunni.

Ávarp stjórnarformanns LH

Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga (LH) var stofnaður árið 1944 fyrir alla hjúkrunarfræðinga sem störfuðu við hjúkrunarstörf á heilbrigðisstofnunum viðurkenndum af heilbrigðisyfirvöldum. Allt fram til ársins 1997 var LH sá lífeyrissjóður sem hjúkrunarfræðingar áttu aðild að, hvort sem þeir störfuðu hjá ríki, sveitarfélögum eða sjálfseignarstofnunum. A-deild LSR var stofnuð árið 1997 og samhliða lokaði LH fyrir nýjum sjóðfélögum og í dag er það þannig að mikill meirihluti starfandi hjúkrunarfræðinga greiðir iðgjald og ávinnur sér réttindi í A-deild LSR.

Greiðandi sjóðfélögum hefur farið fækkandi ár frá ári. Að meðaltali greiddu 305 sjóðfélagar mánaðarlega iðgjald til LH á síðasta ári og fækkaði þeim um 13,1% milli ára. Iðgjaldagreiðslur til sjóðsins námu 203,2 milljónum kr. Á árinu 2015 námu lífeyrisgreiðslur samtals 3,2 milljörðum kr. og var fjöldi sjóðfélaga sem fengu greiðslur frá sjóðnum að meðaltali 996 í hverjum mánuði.

Heildareignir LH til greiðslu lífeyris í árslok 2015 námu 27,7 milljörðum kr. og voru tekjur af fjárfestingarstarfsemi á árinu 2 milljarðar kr. Ágætlega gekk að ávaxta eignir sjóðsins. Nafnávöxtun var 7,4% á árinu sem svarar til 5,1% hreinnar raunávöxtunar og er meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu fimm árin 6,6%.

Verðbréfaeign sjóðsins í árslok 2015 skiptist þannig að 41% var í innlendum skuldabréfum, þar af rúm 27% í bréfum með ríkisábyrgð, 10% í innlendum hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum, 42% í erlendum hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum og tæp 7% í innlánum.

Ávöxtun eignaflokka var mjög misjöfn á árinu. Erlendir hlutabréfamarkaðir voru erfiðir og erlend verðbréf sjóðsins gáfu einungis 2,8% ávöxtun. Í ljósi þess hversu stórt hlutfall af eignum sjóðsins er í erlendum hlutabréfum þá hafði þessi þróun veruleg áhrif á ávöxtun ársins. Hins vegar ber þess að geta að ávöxtun þessa sama eignaflokks var mjög góð nokkur ár þar á undan. Reikna má með sveiflum í ávöxtun innlendra sem erlendra hlutabréfa og rétt er að hafa í huga að lífeyrissjóðir eru langtímajárfestar.

Öfugt við erlend hlutabréf þá var ávöxtun af innlendum hlutabréfum mjög góð á síðasta ári. Innlend hlutabréf sjóðsins skiluðu 40,5% nafnávöxtun sem svarar til 37,7% raunávöxtunar. Þrátt fyrir að eignaflokkurinn sé hlutfallslega lítill í eignasafni sjóðsins þá bar hann uppi umtalsverðan hluta af ávöxtun ársins.

Með fækkandi greiðendum til sjóðsins og auknum lífeyrisgreiðslum hefur sjóðurinn þurft að selja eignir til að eiga laust fé fyrir lífeyrisgreiðslum. Á undanförunum árum hefur sjóðurinn fylgt þeirri megin stefnu að halda í erlendar eignir en selja frekar innlendar til að mæta lífeyrisgreiðslum. Samkvæmt þeim lögum sem um lífeyrissjóði gilda mega þeir ekki hafa meira en 50% eigna í erlendri mynt. Eins og áður er getið var hlutfall erlendra eigna 42% í árslok 2015. Það má því reikna með að sjóðurinn muni selja jöfnum höndum innlend og erlend verðbréf á næstu mánuðum og árum.

Áfallnar lífeyrisskuldbindingar LH í árslok 2015 voru samkvæmt útreikningi tryggingafræðings sjóðs-

ins 86,3 milljarðar kr. Skuldbindingar umfram eignir eru því verulegar eða 58,3 milljarðar kr. Ríkissjóður og aðrir launagreiðendur sem greitt hafa iðgjald til sjóðsins eru ábyrgir fyrir skuldbindingum hans. Ábyrgðin er með tvennum hætti: Annars vegar endurgreiða þeir lífeyrissjóðnum mánaðarlega þann hluta af lífeyrisgreiðslum sem umfram er fjárhæð fyrstu lífeyrisgreiðslu hjá hverjum og einum lífeyrisþega. Hins vegar er hver og einn launagreiðandi ábyrgur fyrir greiðslu lífeyris þegar eignir sjóðsins tæmast. Þessi tímunktur nálgast óðfluga.

Samkvæmt áætlun um framtíðargreiðslustreymi í og úr lífeyrissjóðnum verða aðrar greiðslur en þær sem ríkissjóður hefur greitt aukalega til sjóðsins upp í skuldbindingar sínar, tæmdar á árinu 2018. Þá mun strax reyna á bakábyrgð annarra launagreiðenda en ríkissjóðs og þá munu aðrir launagreiðendur en ríkissjóður þurfa að standa að fullu undir lífeyrisgreiðslum til þeirra hjúkrunarfræðinga sem hjá þeim störfuðu. Með aukagreiðslum ríkissjóðs hefur hins vegar tekist að lengja nokkuð líftíma sjóðsins þannig að hann á eignir til ársins 2030 til að mæta skuldbindingum vegna hjúkrunarfræðinga sem störfuðu hjá ríkinu. Ef engin breyting verður á greiðslum til sjóðsins munu allar eignir hans verða tæmdar á þeim tímamarki. Nauðsynlegt er að tekin verði ákvörðun sem fyrst um það hvernig bregðast skuli við yfirvofandi vanda svo komið verði í veg fyrir að sjóðurinn tæmist og að lífeyrisgreiðslur lendi af fullum þunga á ábyrgðaraðilum.

Stjórn LH. Frá vinstri: Halldóra Friðjónsdóttir, Oddur Gunnarsson, Ragnheiður Gunnarsdóttir, Guðjón Hauksson.

Eins og að framan greinir þá greiddu einungis að meðaltali 305 hjúkrunarfræðingar iðgjald til sjóðsins á síðasta ári og greiðir meirihluti starfandi hjúkrunarfræðinga í A-deild LSR. Stjórn LH hefur látið gera úttekt á hagkvæmni þess að sameina LH og LSR. Niðurstaða þeirrar úttektar er að heppilegast sé að LH verði sameinaður B-deild LSR. Við slíka sameiningu þurfi að huga vel að réttindum hvers og eins og gæta þess að enginn beri skarðan hlut frá borði. Reglur um ávinnslu réttinda eru nánast eins í báðum sjóðunum. Reglur um endurgreiðslur launagreiðenda á hluta af lífeyrisgreiðslum eru eins en reglur

um bakábyrgð þeirra mismunandi. Skýrsla um niðurstöður úttektarinnar hefur verið kynnt fyrir stjórn Félags íslenskra hjúkrunarfræðinga og fjármála- og efnahagsráðherra. Framhald málsins er til skoðunar í fjármála- og efnahagsráðuneytinu.

Fyrir hönd stjórnar LH þakka ég starfsmönnum sjóðsins, sjóðfélögum og launagreiðendum fyrir samstarfið á árinu.

Guðjón Hauksson
formaður stjórnar LH

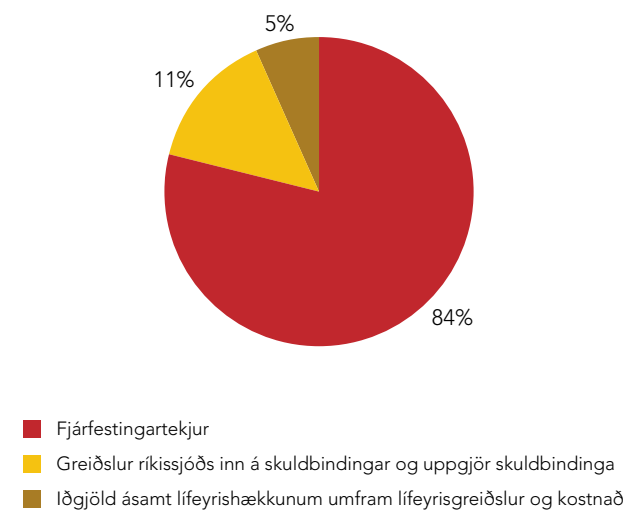
Stjórn LH

Stjórn LH skipa fjórir stjórnarmenn. Fjármálaráðherra skipar tvo þeirra og Félag íslenskra hjúkrunarfræðinga tvo. Núverandi stjórn tók við um síðustu áramót en skipunartími er þrjú ár í senn. Alls kom stjórnin 11 sinnum saman til fundar á liðnu ári. Á árinu 2015 var Oddur Gunnarsson formaður stjórnar sjóðsins en í ársbyrjun 2016 tók Guðjón Hauksson við formennskunni.

Hrein eign til greiðslu lífeyris og tekjur af fjárfestingum

Uppruni aukinna eigna 2006–2015

Samanlagðar eignir LSR og LH voru 610,7 milljarðar kr. í árslok 2015 og hækkuðu þær um 47,9 milljarða milli ára eða 8,5%.

Frá upphafi árs 2006 til loka árs 2015 hefur samanlögð hrein eign LSR og LH til greiðslu lífeyris aukist úr 246 milljörðum kr. í 610,7 milljarða kr. Aukningin nemur 364,6 milljörðum kr. á tímabilinu sem jafngildir því að árleg meðalaukning eigna hafi verið 9,5%. Af aukningu eigna voru fjárfestingartekjur rúmlega 84% eða 308 milljarðar kr., innborganir ríkissjóðs inn á skuld-

bindingar og uppgjör skuldbindinga 40 milljarðar kr. og iðgjöld ásamt lífeyrishækkunum umfram lífeyri og kostnað 16,5 milljarðar kr.

Hrein eign til greiðslu lífeyris

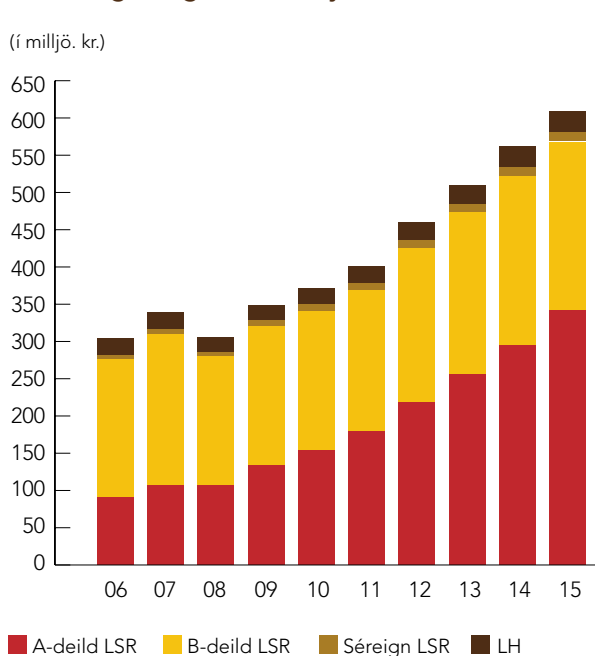
(í millj. kr.)	2015	2014	Breyting milli ára
A-deild LSR	343.414	295.958	16,0%
B-deild LSR	226.177	227.327	-0,5%
Séreign LSR	13.356	12.187	9,6%
Lsj. hjúkrunarfræðinga	27.734	27.359	1,4%
Samtals	610.681	562.831	8,5%

Fjárfestingartekjur

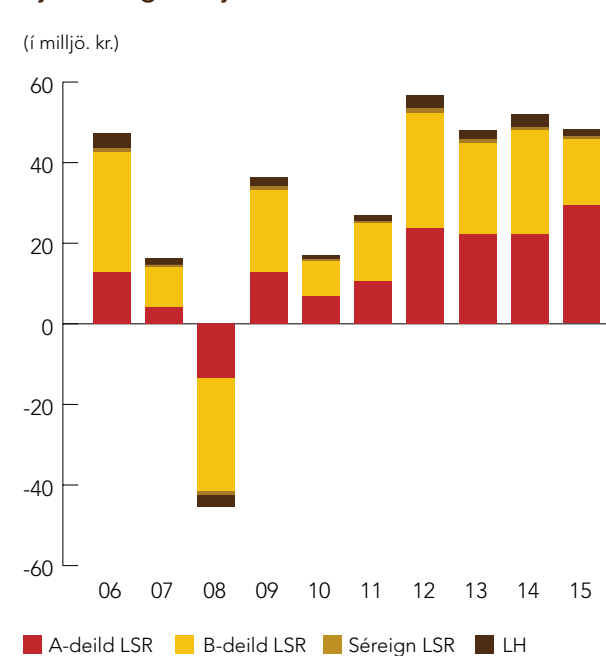
(í millj. kr.)	2015	2014	Breyting milli ára
A-deild LSR	29.805	23.114	28,9%
B-deild LSR	16.217	25.659	-36,8%
Séreign LSR	815	714	14,0%
Lsj. hjúkrunarfræðinga	1.993	2.712	-26,5%
Samtals	48.829	52.199	-6,5%

Fjárfestingartekjur sjóðanna voru 48,8 milljarðar kr. á síðasta ári og lækkuðu um 6,5% frá árinu áður. Allir eignaflokkar skiluðu jákvæðri ávöxtun á síðasta ári og var ávöxtun innlendra hlutabréfa sérstaklega góð. Aftur á móti var ávöxtun erlendra hlutabréfa talsvert lakari en árið áður og skýrir það lækkun fjárfestingartekna milli ára.

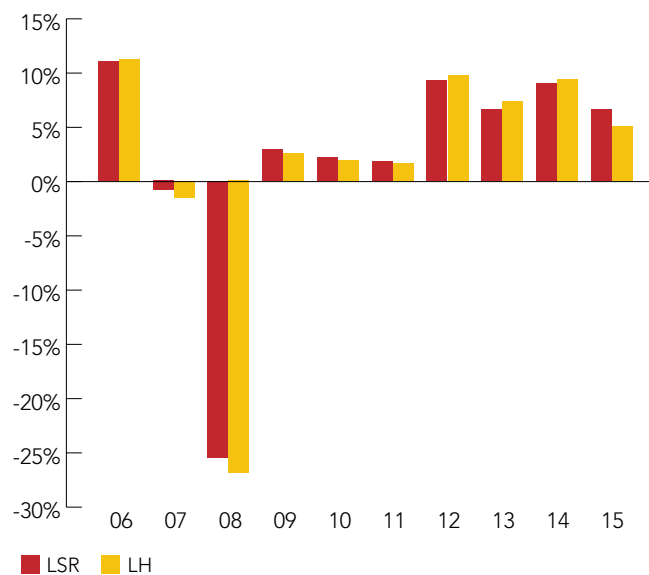
Hrein eign til greiðslu lífeyris

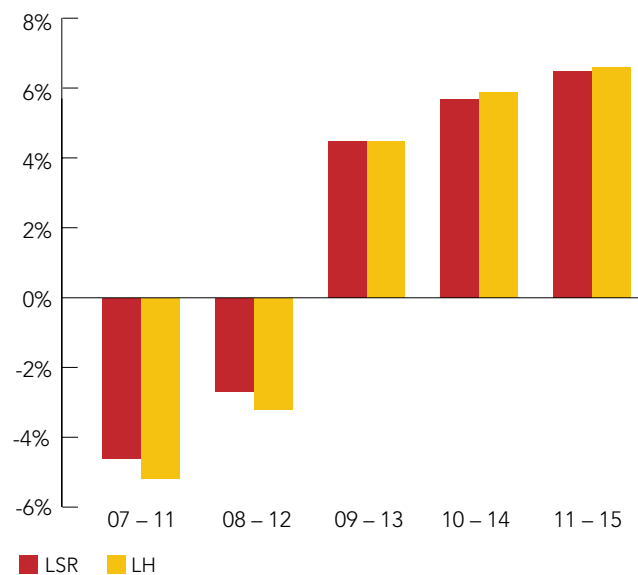
Fjárfestingartekjur

Hrein raunávöxtun

5 ára meðaltal hreinnar raunávöxtunar

Miklar sveiflur hafa verið á verðbréfamörkuðum undanfarin 10 ár og hefur ávöxtun sjóðanna verið í samræmi við það eins og sést á meðfylgjandi súluriti.

Ávöxtun

Nafnávöxtun LSR á árinu 2015 var 8,7% sem samsvarar 6,5% raunávöxtun samanborið við 9,0% á árinu 2014. Hrein raunávöxtun, þ.e. þegar rekstrarkostnaður hefur verið dreginn frá hreinum fjárfestingartekjum var jafnframt 6,5% en 8,9% á árinu 2014. Meðaltal hreinnar raunávöxtunar LSR síðustu 5 árin er 6,5% og meðaltal síðustu 10 árin er 1,7%.

Nafnávöxtun LH á árinu 2015 var 7,4% sem samsvarar 5,3% raunávöxtun samanborið við 9,5% á árinu 2014. Hrein raunávöxtun LH var 5,1% á árinu 2015 en 9,3% árið áður. Meðaltal hreinnar raunávöxtunar LH síðustu 5 árin er 6,6% og meðaltal síðustu 10 árin er 1,4%.

Í töflunni hér til hliðar má sjá ávöxtun og eignasamsetningu allra deilda LSR og LH á árinu 2015. Skuldabréfaeign A-deildar LSR, B-deildar LSR og LH er gerð upp á kaupkröfu sem þýðir að breytingar á ávöxtunarkröfu skuldabréfa hafa ekki áhrif á bókfært virði þeirra bréfa sem sjóðirnir áttu í árslok 2015. Í árslok var skuldabréfaeign Séreignar LSR að mestu leyti í skuldabréfasjóðum og er hún gerð upp á markaðsvirði sem þýðir að þegar ávöxtunarkrafa á markaði lækkar, þá hækkar virði bréfanna og öfugt. Ávöxtun er reiknuð samkvæmt reglum um ársreikninga lífeyrissjóða.

Ávöxtun og eignasamsetning 2015

	A-deild	B-deild	Séreign Leið I	Séreign Leið II	Séreign Leið III	LSR	LH
Nafnávöxtun	9,7%	7,3%	8,7%	7,6%	4,3%	8,7%	7,4%
Hrein raunávöxtun	7,5%	5,1%	6,5%	5,4%	2,2%	6,5%	5,1%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	6,1%	7,0%	5,6%	5,4%	2,2%	6,5%	6,6%
Eignasamsetning í árslok							
Innlán	5,5%	4,7%	5,4%	11,5%	100,0%	6,1%	6,5%
Skuldabréf	54,0%	43,7%	42,4%	52,8%		49,4%	41,4%
Innlend hlutabréf	17,6%	9,7%	15,2%	7,8%		14,3%	9,9%
Erlend hlutabréf	18,3%	37,5%	34,2%	25,1%		25,8%	37,9%
Sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	4,6%	4,4%	2,8%	2,8%		4,4%	4,3%

Eignir og markaðir

Skuldabréf

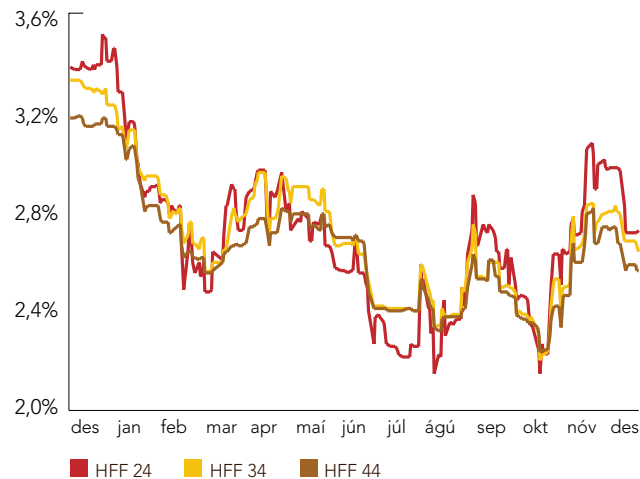
Nafnávöxtun skuldabréfasafns LSR og LH var 6,7% á árinu 2015 sem samsvarar 4,6% raunávöxtun. Ávöxtunarkrafa verðtryggðra íbúðabréfa var í lækkunarfasa framan af árinu. Síðari helming ársins sveiflaðist krafan á bilinu 2,3–2,8%. Ávöxtunarkrafa óverðtryggðra ríkisbréfa var í hækkunarfasa framan af ári en var svo í lækkunarfasa á síðari hluta þess og fór lægst í um 5,2% í október. Krafa óverðtryggðra flokka ríkisbréfa var á bilinu 5,2% til 7,6% á árinu.

Á árinu 2015 mældist verðbólgan 2,1% og var því undir verðból gumarkmiði Seðlabanka Íslands sem er 2,5%. Stýrivaxtafundir peningastefnunefndar Seðlabanka Íslands voru samtals átta á árinu og voru stýrivextir hækkaðir í þrígang; um 0,5% í júní, 0,5% í ágúst og 0,25% í nóvember. Stýrivextir í lok árs voru 5,75%.

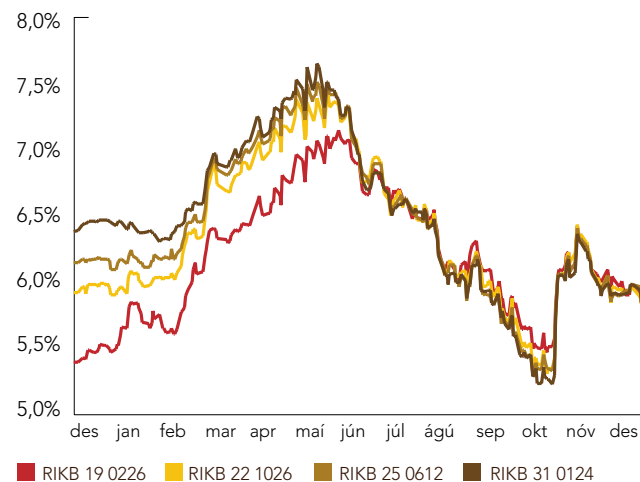
10 stærstu skuldarar í árslok 2015 (LSR og LH)

Skuldari	Í millj. kr.	Hlutföll
Íbúðalánasjóður	98.555	40,0%
Ríkissjóður Íslands	62.280	25,2%
Reitir fasteignafélag hf.	8.335	3,4%
Landsvirkjun	6.257	2,5%
Lánasjóður sveitarfélaga	5.777	2,3%
Eik fasteignafélag hf.	4.303	1,7%
Akureyrarkaupstaður	3.308	1,3%
Rarik ohf.	3.187	1,3%
Ríkisútvarpið	3.164	1,3%
Reykjavíkurborg	3.133	1,3%

Ávöxtunarkrafa stuttra og langra íbúðabréfa (HFF) á árinu 2015

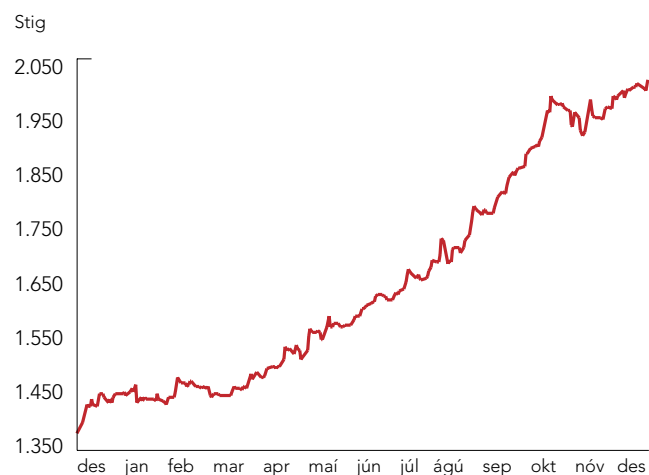
Ávöxtunarkrafa óverðtryggðra ríkisskuldabréfa (RIKB) á árinu 2015

Innlend hlutabréf

Innlend hlutabréfaeign LSR og LH samanstendur af bæði skráðum og óskráðum hlutabréfum. Hlutabréfamaarkaðurinn skilaði mjög góðri ávöxtun árið 2015 og hækkaði úrvalsvísitalan um 49% að teknu tilliti til arðs. Skráð hlutabréf í eigu LSR og LH hækkuðu um 42,2%. Stærstu skráðu félögin í safni LSR og LH í lok árs 2015 voru Icelandair Group hf., Össur hf. og Marel hf. Þrjár nýskráningar voru á íslenskum hlutabréfamaarkaði á árinu 2015, Reitir fasteignafélag hf., Eik fasteignafélag hf. og Síminn hf. Stærstu óskráðu félögin í safni LSR og LH voru Jarðvarmi slhf. en það félag heldur utan um fjárfestingu í HS Orku hf. og SF IV slhf. sem heldur utan um fjárfestingu í Skeljungu hf.

Þróun OMXI8 með arði á árinu 2015

Erlend hlutabréf

Erlend hlutabréf og hlutdeildarskírteini í safni LSR og LH, reiknuð í íslenskum krónum, hækkuðu að nafnvirði um 2,7% á árinu 2015 sem svarar til 0,7% raunávöxtunar. LSR og LH eru í samstarfi við erlenda fjárvörsluaðila um ávöxtun fjármuna sjóðanna á erlendum verðbréfamörkuðum. Við val á fjárvörsluaðilum er horft til áhættudreifingar, ólíkrar aðferðafræði, reynslu, árangurs og mismunandi fjárfestingarstefnu. Leitað er eftir samstarfi við trausta aðila sem hafa náð góðum árangri yfir lengri tíma og veita góða og samkeppnishæfa þjónustu. Í töflu á næstu síðu má sjá sundurliðun á stærstu erlendu verðbréfasjóðunum í safni LSR og LH, eftir tegundum sjóða.

Heimsvísitala hlutabréfa, MSCI, lækkaði um 0,87% í dollurum og hækkaði um 1,2% í krónum talið á árinu 2015. Miklar og stórar hreyfingar á verðbréfa-, olíu- og gjaldeyrismörkuðum voru einkennandi á árinu. Kínverskur hlutabréfamaarkaður lækkaði mikið á síðari hluta ársins og hafði áhrif á aðra markaði heimsins. Lág verðbólga og jafnvel verðhjöðnun var ráðandi og olli styrkingu á íslensku krónunni í gegnum innfluttar vörur en gengisvísitala krónunnar lækkaði um 7,3% á árinu.

Hér til hliðar má sjá yfirlit yfir þróun gengisvísitölu íslensku krónunnar á árinu og á næstu síðu má sjá yfirlit yfir þróun heimsvísitölu hlutabréfa, í dollurum.

Sjóðir um sameiginlega fjárfestingu

Undir sjóði um sameiginlega fjárfestingu falla innlendir og erlendir framtakssjóðir og fasteignasjóðir.

Eignir LSR og LH í framtakssjóðum námu 26,3 milljörðum kr. og eignir í fasteignasjóðum námu 731 milljón kr. í árslok 2015. Á árinu 2015 voru nettóendurgreiðslur úr sjóðum um sameiginlega fjárfestingu tæpir 1,8 milljarðar kr. sem skiptist þannig að endurgreiðslur úr framtakssjóðum umfram innkallanir námu 1,2 milljörðum og endurgreiðslur úr fasteignasjóðum námu 545 milljónum kr. Í árslok var vægi eignaflokksins 4,5% af heildareignum eða tæpir 27 milljarðar kr.

Þróun gengisvísitölu krónunnar á árinu 2015

Þróun MSCI með arði á árinu 2015 í USD

Erlend verðbréf eftir tegundum sjóða 2015 (LSR og LH)

Sérgreind söfn	Í millj. kr.	Hlutföll
MFS Institutional Advisors	29.366	16,0%
Morgan Stanley	10.838	5,9%
EFG Global Equity	6.114	3,3%
ETF Credit Suisse	7.978	4,4%
Samtals	54.296	29,7%

Erlend hlutdeildarskírteini

Vanguard Global Stock Index	24.195	13,2%
Schroder Global Core	16.435	9,0%
JP Morgan Global Dynamic C	13.673	7,5%
Schroder Global Quant Value	10.945	6,0%
T. Rowe Price US Large Growth	10.627	5,8%
Aðrir sjóðir	30.334	16,6%
Samtals	106.208	58,0%

Sjóðir um sameiginlega fjárfestingu

Oberon Credit Investment Fund II	2.284	1,2%
Schroder Private Equity III	2.194	1,2%
Morgan Stanley Private Equity III	1.927	1,1%
Morgan Stanley Emerging Private Markets	1.661	0,9%
Schroder Private Equity IV	1.442	0,8%
SVG Diamond Private Equity III	1.276	0,7%
Aðrir sjóðir	11.827	6,5%
Samtals	22.611	12,3%

Samtals	183.115	100,0%
----------------	----------------	---------------

Fjárfestingar

Á liðnu ári keyptu LSR og LH verðbréf og veittu lán fyrir samtals 22 milljarða kr. að teknu tilliti til seldra bréfa og uppgreiddra lána. Alls námu nettókaup skuldabréfa 21,2 milljörðum kr. og nettókaup hlutabréfa námu 2,6 milljörðum kr. sem skiptust þannig að nettókaup innlendra hlutabréfa námu 2 milljörðum kr. og nettókaup erlendra hlutabréfa námu 659 milljónum kr. Endurgreiðslur frá sjóðum um sameiginlega fjárfestingu námu 1,8 milljörðum kr. Nettóútlán til sjóðfélaga námu 4,2 milljörðum kr. sem skiptust þannig að útlán til sjóðfélaga námu 7,3 milljörðum kr. og uppgreiðslur lána námu 3,1 milljarði kr. Sundurliðun fjárfestinga allra deilda LSR og LH á árinu 2015 má sjá í töflunni hér að neðan.

Fjárfestingarloforð í innlendum framtakssjóðum, fasteignasjóðum og samlagshlutafélögum námu 23,1 milljarði kr. og í árslok 2015 höfðu um 62,8% af þeirri fjárhæð verið innkölluð. Fjárfestingarloforð í erlendum framtaks- og fasteignasjóðum námu 43 milljörðum kr. og í árslok 2015 höfðu um 73,8% af þeirri fjárhæð verið greidd í sjóðina.

Nettófjárfestingar 2015

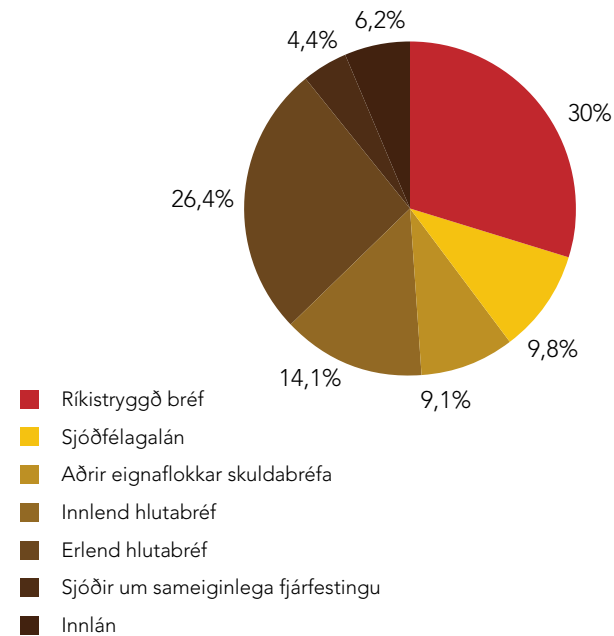
(í millj. kr.)

	A-deild	B-deild	Séreign	LSR	LH	Samtals
Ríkistryggð bréf	3.696	316	0	4.012	0	4.012
Skuldabréf sveitarfélaga	330	(30)	0	301	0	301
Skuldabréf lánastofnana	3.599	346	0	3.945	61	4.006
Sjóðfélagalán	4.788	(507)	0	4.281	(86)	4.195
Innlendir skuldabréfasjóðir	3.000	0	94	3.094	0	3.094
Önnur skuldabréf	4.110	1.240	0	5.351	195	5.546
Skuldabréf	19.523	1.365	94	20.983	171	21.153
Innlend hlutabréf	5.152	(2.776)	102	2.478	(488)	1.990
Erlend hlutabréf	5.592	(4.887)	(18)	687	(28)	659
Hlutabréf	10.744	(7.662)	84	3.165	(516)	2.650
Framtakssjóðir	369	(1.206)	(49)	(886)	(323)	(1.209)
Fasteignasjóðir	(215)	(283)	(8)	(506)	(39)	(545)
Sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	154	(1.489)	(57)	(1.392)	(362)	(1.754)
Fjárfestingar alls	30.421	(7.786)	121	22.756	(707)	22.049

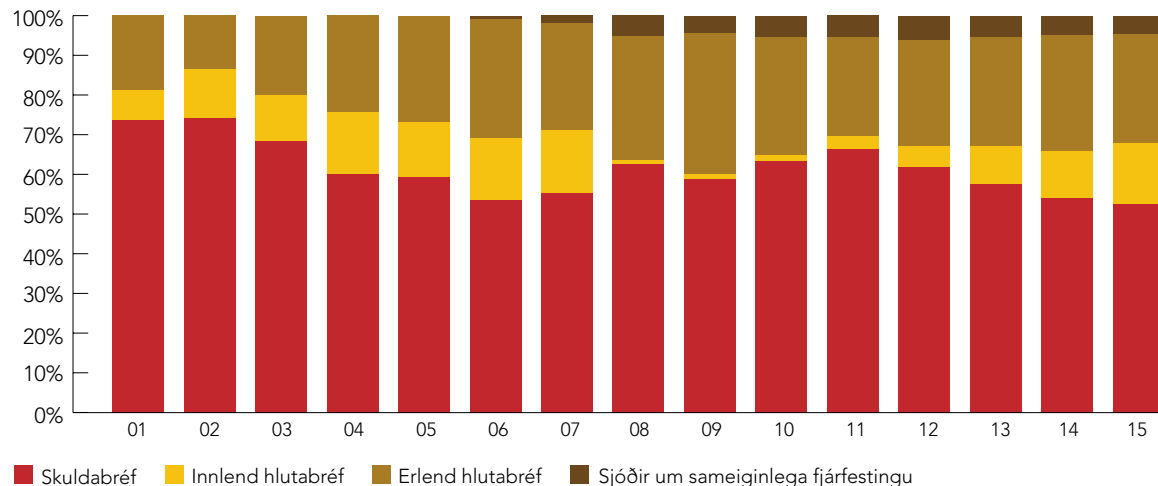
Verðbréfaeign

Í árslok 2015 nam verðbréfaeign sjóðanna 609,1 milljarði kr. Fjárhæðin skiptist þannig að eign í skuldabréfum var 298,4 milljarðar kr., eign í innlendum hlutabréfum var 85,7 milljarðar kr. og eign í erlendum hlutabréfum var 160,5 milljarðar kr. Fjárfestingar í sjóðum um sameiginlega fjárfestingu námu 27 milljörðum kr. og innlán námu 37,5 milljörðum kr. í árslok. Skiptingu verðbréfaeignar A- og B-deilda LSR, LH og Séreignar LSR í árslok 2015 má sjá í töflu á næstu síðu. Samsetning eigna hefur breyst nokkuð frá fyrra ári. Vægi skuldabréfa er nú 49% af verðbréfaeign samanborið við 51,6% árið áður. Vægi erlendra hlutabréfa hefur hækkað úr 26,4% í 26,6% og vægi innlendra hlutabréfa hefur hækkað úr 11,2% í 14,1%. Vægi sjóða um sameiginlega fjárfestingu er 4,4% í stað 4,7% árið áður og innlán eru 6,2% af eignum í stað 4,6% árið 2014.

Verðbréfaeign LSR og LH 2015

Þróun verðbréfaeignar LSR og LH 2001–2015

Verðbréfaeign 2015

(í millj. kr.)

							Hlutföll					
	A-deild	B-deild	Séreign	LSR	LH	Samtals	A-deild	B-deild	Séreign	LSR	LH	Samtals
Ríkistryggð bréf	116.008	56.274	2.988	175.270	7.637	182.907	34,0%	24,8%	22,4%	30,2%	27,5%	30,0%
Skuldabréf sveitarfélaga	11.309	8.243	226	19.778	999	20.777	3,3%	3,6%	1,7%	3,4%	3,6%	3,4%
Skuldabréf lánastofnana	4.956	1.003	115	6.073	149	6.222	1,5%	0,4%	0,9%	1,0%	0,5%	1,0%
Fasteignaveðtryggð skuldabréf	463	0	0	463	0	463	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,1%
Sjóðfélagalán	30.956	26.954	0	57.910	1.842	59.752	9,1%	11,9%	0,0%	10,0%	6,6%	9,8%
Önnur skuldabréf	20.737	6.575	56	27.368	896	28.264	6,1%	2,9%	0,4%	4,7%	3,2%	4,6%
Skuldabréf	184.429	99.048	3.385	286.862	11.522	298.384	54,0%	43,7%	25,4%	49,4%	41,4%	49,0%
Innlend hlutabréf	60.008	21.902	1.065	82.975	2.749	85.725	17,6%	9,7%	8,0%	14,3%	9,9%	14,1%
Erlend hlutabréf	62.401	85.065	2.502	149.968	10.536	160.504	18,3%	37,5%	18,8%	25,8%	37,9%	26,4%
Hlutabréf	122.409	106.967	3.567	232.943	13.286	246.229	35,9%	47,2%	26,7%	40,1%	47,8%	40,4%
Framtakssjóðir	15.442	9.475	204	25.122	1.138	26.260	4,5%	4,2%	1,5%	4,3%	4,1%	4,3%
Fasteignasjóðir	278	388	13	679	52	731	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%
Sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	15.721	9.863	217	25.801	1.190	26.99	14,6%	4,4%	1,6%	4,4%	4,3%	4,4%
Verðbréf alls	322.559	215.878	7.169	545.606	25.998	571.604	94,5%	95,3%	53,7%	93,9%	93,5%	93,8%
Innlán	18.785	10.692	6.173	35.650	1.812	37.461	5,5%	4,7%	46,3%	6,1%	6,5%	6,2%
Heildareignir	341.344	226.570	13.341	581.255	27.810	609.065	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Fjárfestingarstefna

Í fjárfestingarstefnu LSR og LH eru tilgreindar megináherslur sem unnið er eftir við ávöxtun á fjármunum sjóðanna. Þær miða að því að tryggja góða ávöxtun til lengri tíma en jafnframt að takmarka áhættu eftir því sem kostur er. Leitast er við að ná þessu með því að ákveða eignasamsetningu samkvæmt fyrirfram mótaðri fjárfestingarstefnu, tryggja eignir sem best og vanda til allra ákvarðana um fjárfestingar og vörslu á eignum sjóðanna. Í fjárfestingarstefnu er tekið á þáttum eins og árangursmælingum og hámarkseignum í einstökum eignaflokkum ásamt öðrum takmörkunum á fjárfestingum.

Stjórnir LSR og LH endurskoða fjárfestingarstefnu sjóðanna eigi sjaldnar en einu sinni á ári. Við þá endurskoðun er tekið tillit til breytinga sem orðið hafa á innlendum og erlendum verðbréfamörkuðum, breytinga sem orðið hafa á umhverfi lífeyrissjóðanna og annarra ytri skilyrða sem áhrif hafa á rekstur og starfsumhverfi þeirra. Í fjárfestingarstefnunni eru sett fram markmið um eignasamsetningu sjóðanna. Fjárfestingarstefna A-deildar LSR er ólík stefnum B-deildar LSR og LH vegna þess að greiðslufæði þessara deilda hefur þróast með ólíkum hætti. Einungis A-deild LSR tekur við nýjum sjóðfélögum en B-deild LSR og LH lokuðu fyrir nýjum sjóðfélögum í ársbyrjun 1997. Það veldur því að hlutfall iðgjalda af ráðstöfunarfé B-deildar LSR og LH fer minnkandi á meðan hlutfall lífeyrisgreiðslna fer vaxandi og mun svo verða um ókomna tíð.

A-deild LSR

Markmið um eignasamsetningu fyrir árið 2016 voru ákveðin þannig að vægi innlána er 1%, skuldabréfa

55%, innlendra hlutabréfa 14%, erlendra hlutabréfa 25% og vægi sjóða um sameiginlega fjárfestingu er 5%. Vægi gengisbundinna verðbréfa er samtals 31% í fjárfestingarstefnu A-deildar LSR.

B-deild LSR og LH

Markmið um eignasamsetningu fyrir árið 2016 voru ákveðin þannig að vægi innlána er 1%, skuldabréfa 54%, innlendra hlutabréfa 7%, erlendra hlutabréfa 35% og vægi sjóða um sameiginlega fjárfestingu er 3%. Vægi gengisbundinna verðbréfa er samtals 39% í fjárfestingarstefnum B-deildar LSR og LH.

Fjárfestingarstefna A-deildar LSR, B-deildar LSR og LH

	A-deild	Vikmörk		B-deild og LH	Vikmörk	
Innlán	1%	0%	15%	1%	0%	10%
Skuldabréf	55%	40%	70%	54%	30%	65%
Ríkistryggð bréf	33%	25%	50%	31%	20%	50%
Skuldabréf sveitarfélaga	3%	0%	10%	4%	0%	10%
Skuldabréf lánastofnana	3%	0%	10%	3%	0%	10%
Fasteignaveðtryggð skuldabréf	10%	5%	20%	12%	5%	20%
Önnur skuldabréf	6%	0%	10%	4%	0%	10%
Hlutabréf	39%	20%	50%	42%	25%	55%
Innlend hlutabréf	14%	10%	23%	7%	5%	15%
Erlend hlutabréf	25%	10%	40%	35%	20%	50%
Sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	5%	0%	10%	3%	0%	10%
Fjárfesting í íbúðarhúsnæði	0%	0%	1%	0%	0%	1%
Par af gengisbundin verðbréf	31%	20%	40%	39%	20%	50%

Séreign LSR

Samkvæmt fjárfestingarstefnu fyrir Leið I er vægi innlána 5%, skuldabréfa 42%, innlendra hlutabréfa 15%, erlendra hlutabréfa 35% og vægi sjóða um sameiginlega fjárfestingu er 3%. Vægi gengisbundinna verðbréfa er samtals 38% í fjárfestingarstefnu Leiðar I. Samkvæmt fjárfestingarstefnu fyrir Leið II er vægi innlána 5%, skuldabréfa 60%, innlendra hlutabréfa 7%, erlendra hlutabréfa 25% og vægi sjóða um sameiginlega fjárfestingu er 3%. Vægi gengisbundinna verðbréfa er samtals 28% í fjárfestingarstefnu Leiðar II. Í Leið III er séreignarsparnaðurinn ávaxtaður að öllu leyti á verðtryggðum innlánsreikningum. Sjóðfélagar geta einnig valið svokallaða Sér-leið þar sem þeir hafa val um Leið I og Leið II framan af en svo flyst inneign sjálfkrafa yfir í Leið III með jöfnum mánaðarlegum yfirfærslum frá 55 ára aldri til 58 ára aldurs.

Fjárfestingarstefna Séreignar

	Leið I	Vikmörk		Leið II	Vikmörk		Leið III
Innlán	5%	0%	15%	5%	0%	15%	100%
Skuldabréf	42%	20%	70%	60%	30%	90%	
Ríkistryggð bréf	35%	10%	60%	50%	20%	70%	
Skuldabréf sveitarfélaga	2%	0%	10%	5%	0%	15%	
Skuldabréf lánastofnana	2%	0%	10%	2%	0%	15%	
Fasteignaveðtryggð skuldabréf	1%	0%	10%	1%	0%	10%	
Önnur skuldabréf	2%	0%	5%	2%	0%	5%	
Hlutabréf	50%	20%	60%	32%	10%	40%	
Innlend hlutabréf	15%	0%	20%	7%	0%	15%	
Erlend hlutabréf	35%	20%	50%	25%	10%	40%	
Sjóðir um sameiginlega fjárfestingu	3%	0%	10%	3%	0%	10%	
Fjárfesting í íbúðarhúsnæði	0%	0%	1%	0%	0%	1%	
Par af gengisbundin verðbréf	38%	20%	65%	28%	10%	50%	

Áhættustefna

Meginmarkmið með áhættustefnu sjóðanna er að skilgreina áhættu, áhættueftirlit og áhættuvilja. Með áhættustefnunni er m.a. stuðlað að því að sjóðirnir nái settum markmiðum í starfsemi sinni með kerfisbundnum og öguðum vinnubrögðum ásamt því að gæta þess að lögum, reglum settum á grundvelli þeirra, samþykktum sjóðsins og öðrum innri reglum sé framfylgt.

Áhættustefnan byggir á leiðbeinandi tilmælum Fjármálaeftirlitsins um áhættustýringu samtryggingardeilda lífeyrissjóða og áhættustýringu vörsluaðila séreignarsparnaðar. Hún byggir jafnframt á lögum og reglugerðum um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, sérlögum sem gilda um LSR og LH ásamt reglugerð um fjárfestingarstefnu og úttekt á ávöxtun lífeyrissjóða og vörsluaðila séreignarsparnaðar.

Samspil við fjárfestingarstefnu

Fjárfestingarstefna sjóðanna gegnir mikilvægu hlutverki við áhættustýringu þeirra. Þar er m.a. markaður rammi fyrir ráðstöfun fjármuna sjóðsins eftir eignaflokkum og takmarkanir á mótaðilaáhættu. Sjóðirnir leitast við að ná sem bestri ávöxtun að teknu tilliti til áhættu.

Áhættueftirlit

Áhættueftirlit er umtalsverður hluti áhættustýringar. Forstöðumaður áhættustýringar hefur yfirumsjón með áhættueftirliti en sjálf framkvæmdin dreifist á starfsfólk sjóðsins eftir ábyrgðarsviði hvers og eins. Formlegt áhættueftirlit er að stærstum hluta framkvæmt með skilgreindum og tímasettum áhættueftirlitsaðgerðum, en einnig er hluta eftirlits fullnægt með gæðaeftirliti,

verkferlum og öryggisstjórnkerfi sjóðsins. Áhættueftirlitið er endurskoðað eins oft og þurfa þykir en þó ekki sjaldnar en árlega.

Áhættustýring

Stjórnir sjóðanna bera endanlega ábyrgð á að fullnægjandi áhættustýring sé til staðar en framkvæmdastjóri og forstöðumaður áhættustýringar sjá um framkvæmd áhættustýringar fyrir hönd þeirra. Þá gegnir endurskoðunarnefnd sjóðanna, sem og innri og ytri endurskoðendur, mikilvægu hlutverki við að tryggja gæði áhættustýringar.

Í áhættustefnu eru skilgreindir fimm meginflokkar áhættu og 29 undirflokkar þeirra:

Fjárhagsleg áhætta	Lausafjáraáhætta	Lífeyrstryggingaráhætta	Mótaðilaáhætta	Rekstraráhætta
<ul style="list-style-type: none">• Vaxtaáhætta• Uppgreiðsluáhætta• Markaðsáhætta• Gjaldmiðlaáhætta• Ósamræmisáhætta• Verðbólguáhætta• Eignir og skuldbindingar utan efnahags	<ul style="list-style-type: none">• Seljanleikaáhætta• Útstreymisáhætta	<ul style="list-style-type: none">• Áhætta vegna aukinnar iðgjaldaparfar• Bakábyrgðaráhætta• Iðgjaldaáhætta• Umhverfisáhætta• Lýðfræðileg áhætta• Réttindaflutningsáhætta	<ul style="list-style-type: none">• Útlánaáhætta• Sambjöppunaráhætta• Landsáhætta• Afhendingaráhætta• Uppgjörsáhætta	<ul style="list-style-type: none">• Starfsmannaáhætta• Áhætta vegna svika• Áhætta vegna upplýsingatækni• Orðsporsáhætta• Pólitísk áhætta, lög og reglur• Skjalaáhætta• Úrskurðaráhætta lífeyris• Áhætta vegna útvistunar• Upplýsingaáhætta

Hluthafastefna

LSR er langtímafjárfestir sem leitast við að ná góðri ávöxtun á fjárfestingar sínar, en jafnframt að vera ábyrgur hluthafi sem stuðlar að framþróun starfshátta á hlutabréfamarkaði. LSR gerir kröfu til þess að fyrirtæki, sem sjóðurinn fjárfestir í, sýni ábyrgð gagnvart samfélagslegum gildum, umhverfinu og að starfað sé í samræmi við viðurkenndar leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja. Við mat á starfsháttum fyrirtækja horfir sjóðurinn m.a. til aðstæðna á markaði, laga og almennt viðurkenndra reglna og gilda. Við mat á virkni LSR sem fjárfestis er m.a. litið til eignarhlutdeildar, fjárhæðar og samkeppnisumhverfis.

Val á stjórnarmönnum og kröfur til þeirra

Stjórn LSR mun meta í hverju tilviki fyrir sig hvort gerð verði tillaga um stjórnarmann fyrir hluthafafund þar sem kosning stjórnar hjá viðkomandi fyrirtæki fer fram. LSR hefur ekki bein afskipti af stjórnarstörfum viðkomandi einstaklings eftir að hann hefur verið kosinn í stjórn þess fyrirtækis sem sjóðurinn fjárfestir í.

Stjórnarmenn og framkvæmdastjóri LSR skulu ekki taka sæti í stjórnum fyrirtækja í umboði sjóðsins eða sem sjóðurinn fjárfestir í. Starfsmenn sjóðsins geta tekið sæti í stjórn, fjárfestingarráðum og ráðgjafarráðum fyrirtækja sem stofnuð eru til að sinna sérstökum þáttum í starfsemi sjóðsins eða fyrirtækjum, sem sjóðurinn á hlut í, og hafa eingöngu fjárvörslu og fjármálaumsýslu að markmiði.

LSR gerir kröfu um að stjórnarmenn í fyrirtækjum, sem sjóðurinn fjárfestir í, sinni stjórnarstarfi sínu af heilindum, kostgæfni og í samræmi við góða stjórnarhætti. Stjórnarmenn skulu taka virkan þátt í stjórnarstörfum og vera sjálfstæðir í störfum sínum.

LSR styður almennt ekki stjórnarmann ef seta hans í öðrum stjórnnum getur haft neikvæð áhrif á ákvarðanatöku hans í málefnum er varða viðkomandi fyrirtæki eða ef fyrirjafnanlegt er að hann verði meira og minna vanhæfur til ákvarðanatöku í mikilvægum málum sökum hagsmunaárekstra.

Samsetning stjórnar ætti að taka mið af starfsemi og stefnu viðkomandi fyrirtækis og bera með sér fjölbreytni og breidd í hæfni, þekkingu og reynslu stjórnarmanna. Við kosningu stjórnarmanna er m.a. litið til þess að stjórnarmenn hafi menntun og reynslu sem nýtist við stjórnun og rekstur viðkomandi fyrirtækis, að kynjahlutföll séu í samræmi við löggjöf um lágmark 40% hvors kyns í stjórn og að stjórnarmenn hafi ekki sýnt af sér hegðun sem kann að rýra traust þeirra og trúverðugleika.

Störf stjórnar

LSR leggur ríka áherslu á að stjórn viðkomandi fyrirtækis starfi í samræmi við góða stjórnarhætti; m.a. með því að haga störfum sínum í samræmi við viðurkenndar leiðbeiningar um stjórnarhætti fyrirtækja,

setja sér starfsreglur, skilgreina valdheimildir forstjóra/framkvæmdastjóra, meta eigin störf með árangursmati og birta árlega upplýsingar um stjórnarhætti sína.

Jafnframt væntir sjóðurinn þess að undirnefndum stjórnar séu settar starfsreglur sem stjórn samþykkir og að stjórnarmenn taki ekki að sér önnur störf fyrir viðkomandi fyrirtæki en þau sem þeim eru falin sérstaklega af stjórn.

Starfskjör stjórnenda

Sjóðurinn gerir kröfu um að starfskjarastefna viðkomandi fyrirtækis uppfylli kröfur hlutafélagalaga og taki mið af viðurkenndum leiðbeiningum um stjórnarhætti fyrirtækja eins og við á. LSR telur að við ákvörðun um starfskjör stjórnenda eigi að gæta hófs og m.a. að líta til stærðar og umfangs fyrirtækisins, svo og þeirra starfskjara sem ætla má að bjóðist almennt á þeim markaði sem fyrirtækið starfar á.

Stjórnarháttayfirlýsing LSR

Með góðum stjórnarháttum í starfsemi Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins (LSR) er lagður grunnur að traustum samskiptum stjórnenda og starfsmanna sjóðsins við sjóðfélaga, launagreiðendur sem greiða iðgjald til sjóðsins fyrir starfsmenn sína og ábyrgðaraðila sjóðsins. Með góðum stjórnarháttum er stuðlað að gagnsæi í starfsemi sjóðsins. Við mótun stjórnarháttanna hafa stjórnendur og stjórn sjóðsins haft til hliðsjónar almennt viðurkennd sjónarmið og leiðbeiningar um góða stjórnarhætti fyrirtækja.

Í stefnuyfirlýsingu sjóðsins segir: LSR tileinkar sér ábyrgja starfshætti, með vönduð vinnubrögð, fagmennsku og frumkvæði að leiðarljósi. Sjóðurinn leggur áherslu á fyrirmyndarþjónustu og öfluga upplýsingatækni. Þannig verður LSR traustur lífeyrissjóður og sjóðfélögum örugg samfylgd.

Hlutverk LSR er:

- Að greiða sjóðfélögum lífeyri.
- Að tryggja sjóðfélaga fyrir tekjumissi í kjölfar örorku og stuðla að fjárhagslegu öryggi maka og barna við andlát sjóðfélaga.
- Að taka við iðgjöldum og varðveita upplýsingar um réttindi sjóðfélaga.
- Að ávaxta fjármuni sjóðsins með sem bestum hætti með hliðsjón af fjárfestingarstefnu og að teknu tilliti til áhættu.

Gildi sem starfsmenn LSR hafa tileinkað sér eru virðing, vilji og ánægja. Með þau gildi að leiðarljósi vinna starfsmenn að markmiði og stefnu lífeyrissjóðsins. Jafnframt er mikilvægt að samfélagslegt hlutverk lífeyrissjóðsins verði haft að leiðarljósi í allri starfsemi hans.

LSR starfar samkvæmt lögum um sjóðinn nr. 1/1997, samkvæmt lögum nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, samþykktum sem settar hafa verið um starfsemi sjóðsins og öðrum reglum sem um lífeyrissjóði gilda.

Stjórn sjóðsins er skipuð átta einstaklingum. Fjármála- og efnahagsráðherra skipar fjóra stjórnarmenn, stjórn BSRB skipar tvo, stjórn BHM einn og stjórn KÍ einn. Stjórnin ber ábyrgð á að starfsemi sjóðsins sé í samræmi við lög um lífeyrissjóði, reglugerðir settar samkvæmt þeim og samþykktir sjóðsins. Stjórnin hefur sett sér starfsreglur. Þá hefur stjórnin sett reglur um hæfi lykilstarfsmanna, sett siða- og samskiptareglur, sett reglur um lánveitingar til sjóðfélaga og samþykkt hluthafastefnu. Þessar reglur eru aðgengilegar á vef sjóðsins www.lsr.is ásamt upplýsingum um stjórn.

Stjórnin hefur auk þessa samþykkt margvíslegar reglur sem gilda í starfseminni. Má þar m.a. nefna reglur um hlutverk stjórnar, framkvæmdastjóra og annarra starfsmanna við ávöxtun eigna sjóðsins, verklagsreglur um verðbréfavíðskipti lífeyrissjóðsins, stjórnar hans og

starfsmanna, reglur um varnir gegn peningabætti og reglur um upplýsingagjöf framkvæmdastjóra og fleiri aðila til stjórnar.

Stjórn LSR hefur samþykkt fjárfestingarstefnu og fer form og efni hennar ásamt úttekt á ávöxtun eftir reglugerð útgefinni af fjármálaráðuneytinu nr. 916/2009. Í fjárfestingarstefnu eru tilgreindar megináherslur sem unnið er eftir við ávöxtun á fjármunum sjóðsins. Stefnan miðar að því að tryggja góða ávöxtun til lengri tíma en jafnframt að takmarka áhættu eftir því sem kostur er.

Þá hefur stjórnin samþykkt áhættustefnu, en áhættustýring hjá sjóðnum byggir á leiðbeinandi tilmælum FME nr. 1/2013, um áhættustýringu (eftirlitskerfi) samtryggingardeilda lífeyrissjóða og leiðbeinandi tilmælum FME nr. 2/2013, um áhættustýringu (eftirlitskerfi) vörsluaðila séreignarsparnaðar. Þessar meginreglur innihalda helstu ferla áhættustýringar varðandi alla þætti í starfsemi sjóðsins.

Áhættustefnan er eitt af lykilverkfærum stjórnar við að uppfylla þær skyldur sem á yfirstjórn sjóðsins hvíla. Henni er beitt samhliða fjárfestingarstefnu sjóðsins og stuðlar hún að því að lífeyrissjóðurinn nái settum markmiðum með ásættanlegri áhættu í starfsemi sinni með kerfisbundnum og öguðum vinnubrögðum.

Það er eitt af verkefnum stjórnar að móta innra eftirlit lífeyrissjóðsins og skjalfesta eftirlitsferla. Allir helstu ferlar í starfseminni hafa verið skjalfestir og hlutverk skilgreind. Lögð er áhersla á að greina helstu áhættuþætti og innleitt er virkt eftirlit til að draga úr áhættu og villum.

Endurskoðunarnefnd er undirnefnd stjórnar og er hún skipuð til eins árs í senn. Hún starfar í samræmi við IX. kafla laga um ársreikninga nr. 3/2006. Nefndin hefur eftirlit með vinnuferli við gerð reikningsskila, tilhögun innra eftirlits og aðferðum við áhættumat í því skyni að auka trúverðugleika í starfsemi sjóðsins.

Önnur undirnefnd stjórnar er starfsnefnd, en hún fjallar um vafamál sem upp kunna að koma varðandi röðun lífeyrisþega B-deildar í launaflokka. Upplýsingar um endurskoðunarnefnd og starfsnefnd er að finna á vef sjóðsins, www.lsr.is.

Með lögum, samþykktum, reglum og leiðbeinandi tilmælum Fjármálaeftirlitsins er markaður rammi sem lífeyrissjóðurinn starfar eftir. Til viðbótar eru settar skýrar innanhússreglur og unnið eftir verkferlum sem auðvelda störf starfsmanna, auka gagnsæi og bæta þjónustu við sjóðfélaga í hvívetna.

Útlán LSR og LH til sjóðfélaga jukust mikið á árinu 2015 og námu alls 7.321 milljón kr. Uppgreiðsla lána nam 3.126 milljónum kr. á árinu 2015 og voru nettóútlán ársins því 4.195 milljónir kr. á móti 1.082 milljónum kr. á árinu 2014. Fjöldi veittra lána jókst einnig mikið en alls voru veitt 710 lán á árinu 2015. Um þriðjungur veittra lána á árinu 2015 er með breytilegum vöxtum yfir lánstímann en önnur útlán á árinu eru með föstum vöxtum.

Á árinu 2015 voru ýmsar breytingar gerðar á lánareglum sjóðanna með það að markmiði að gera sjóðfélagalán að enn hagstæðari valkosti fyrir sjóðfélaga. Lántökukostnaður var lækkaður og er hann nú 0,5%. Veðsetningarhlutfall var hækkað í allt að 75% gegn ákveðnum skilyrðum og fastir vextir voru lækkaðir í 3,6%. Lánareglum var jafnframt breytt á þann hátt að breytilegir vextir taka nú mið af meðaltali ávöxtunarkröfu skuldabréfaflokks Íbúðalánasjóðs HFF150644 í viðskiptakerfi Kauphallar Íslands að viðbættu 0,6% álagi.

Lánsrétt hjá sjóðunum hafa allir sjóðfélagar sem greiða eða hafa einhvern tímann greitt iðgjald til sjóðanna. Þá nær lánsréttur einnig til þeirra sem eru í stéttarfélagi með aðild að sjóðunum og þeirra sem hafa yfirtekið sjóðfélagalán, t.d. vegna fasteignaviðskipta.

Þeim lánnum sem hafa verið í vanskilum í meira en 3 mánuði fækkaði um helming milli ára. Fjárhæð í vanskilum lækkaði einnig og í árslok 2015 nam fjárhæð í vanskilum einungis 0,53% af eftirstöðvum sjóðfélagalána.

Ýmis úrræði eru í boði hjá sjóðnum fyrir lántakendur í greiðsluvanda. Helstu úrræðin sem sjóðirnir bjóða upp á eru skuldbreyting vanskila, frestun á greiðslum, lenging lánstíma og skilmálabreyting til að létta greiðslubyrði. Ef framangreind úrræði duga ekki, stendur lántökum til boða að leita eftir greiðsluaðlögun með aðstoð embættis Umboðsmanns skuldara.

Fasteignir sem fóru til uppboðsmeðferðar voru 64 á árinu 2015. Það er neyðarúrræði að bjóða upp eignir og leitast sjóðirnir við að koma til móts við skuldara með öðrum úrræðum eftir því sem kostur er áður en lán fer í uppboðsmeðferð. Fasteignir í eigu sjóðanna voru 11 talsins í árslok 2015 en á því ári leystu sjóðirnir til sín 7

fasteignir og seldu 6 eignir sem þeir höfðu áður eignast.

Í gildi hafa verið sérstök úrræði sem hafa það að markmiði að lækka húsnæðisskuldur heimila í landinu. Annars vegar er um að ræða höfuðstólslækkun verðtryggðra húsnæðislána. Greiðslur ríkissjóðs inn á fasteignalán hjá LSR og LH námu um 2,1 milljarði kr. árið 2015 vegna þess úrræðis. Hins vegar er um að ræða úrræði sem heimilar einstaklingum m.a. að ráðstafa séreignarsparnaði inn á húsnæðislán. Á árinu 2015 voru 715 milljónir kr. af séreignariðgjöldum greiddar inn á lán hjá þeim sem eru með fasteignalán hjá LSR. Enn er hægt að sækja um að greiða séreignarsparnað inn á lán og gildir úrræðið fram á mitt ár 2017.

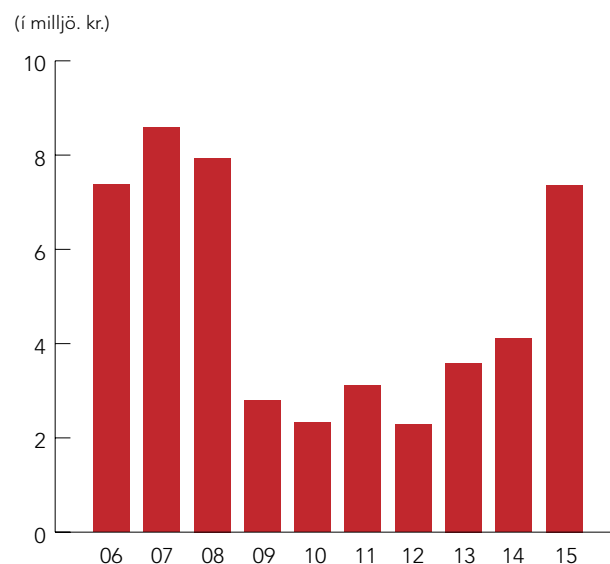
Sjóðfélagalán LSR og LH

(í þús. kr.)

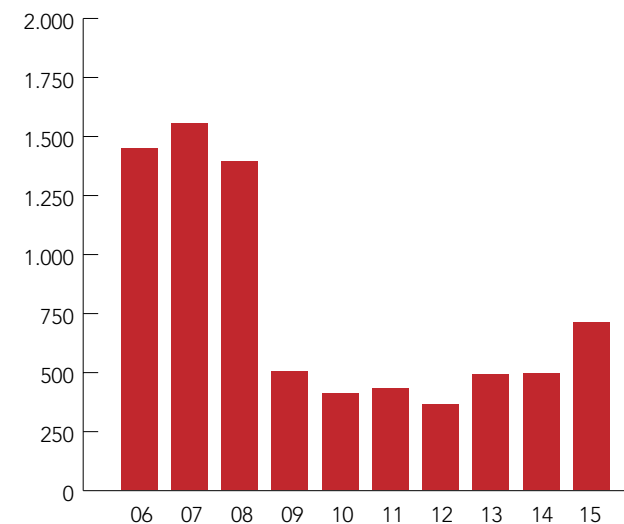
Veitt lán á árinu	2015	2014	Breyting
Fjárhæð	7.320.999	4.063.743	80,2%
Fjöldi lána	710	494	43,7%
Meðalfjárhæð	10.311	8.226	25,3%
Lán í árslok:			
Heildarfjárhæð	60.479.207	62.273.081	-2,9%
Fjöldi lána	11.999	12.402	-3,2%
Meðalfjárhæð	5.040	5.021	0,4%
Aðrar upplýsingar:			
Fjöldi lána með breytilegum vöxtum í árslok	7.031	7.432	-5,4%
Fjöldi lána með föstum vöxtum í árslok	4.968	4.970	0,0%
Fjöldi frystra lána í árslok	54	120	-55,0%
Fjöldi lána í greiðsluaðlögun	44	127	-65,4%
Fjöldi lána í sértækri skuldaaðlögun	23	44	-47,7%
Fjöldi útsendra uppboðsbeiðna á árinu	64	20	220,0%
Fjöldi skuldbreyttra lána á árinu	35	90	-61,1%
Fjöldi lána í meira en 3ja mán. vanskilum í árslok	203	406	-50,0%
Fjárhæð í vanskilum alls í árslok	321.237	390.778	-17,8%
Hlutfall vanskila af sjóðfélagalánum	0,53%	0,63%	-15,4%

Sjóðfélagalán falla undir lög um neytendalán nr. 33/2013. Samkvæmt lögnum hvílir ákveðin upplýsingaskylda á lánveitanda við lánveitingu og þarf m.a. að gefa lánsúmsækjanda upplýsingar á stöðluðu eyðublaði áður en lán er veitt. Lánveitendum er einnig skylt að meta lánshæfi einstaklinga og framkvæma greiðslumat við lánveitingu ef fjárhæð láns fer yfir ákveðin mörk.

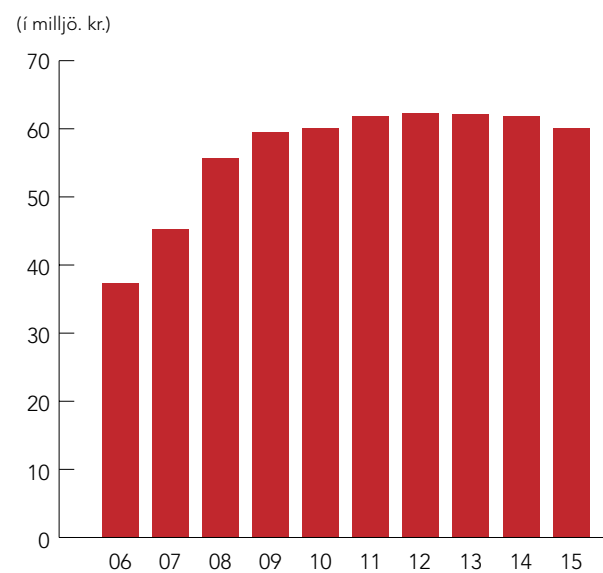
Veitt lán til sjóðfélaga LSR og LH

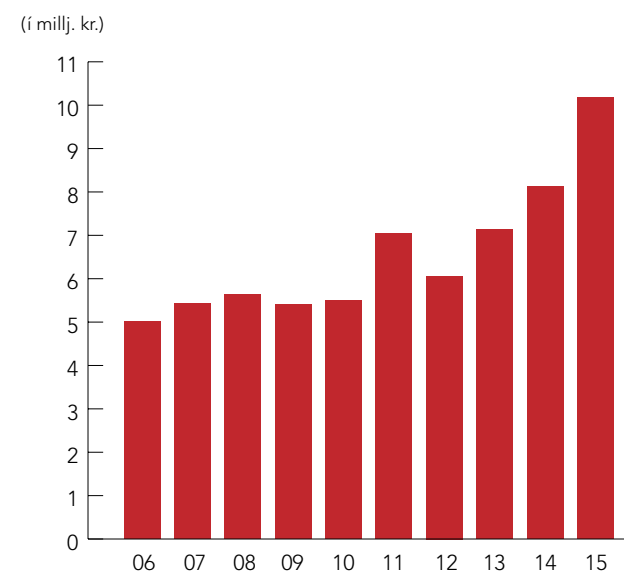
Fjöldi veittra sjóðfélagalána LSR og LH

Útstandandi lán til sjóðfélaga LSR og LH

Meðalfjárhæð veittra sjóðfélagalána LSR og LH

Iðgjöld, lífeyrir og eignir

Iðgjöld á árinu 2015 námu 1.286 milljónum kr. og hækkuðu um 43% frá árinu 2014. Þessa hækkun á milli ára má rekja til hækkunar á iðgjaldi sjóðfélaga úr 2% í 4% frá og með miðju ári 2014 og fjölgunar sjóðfélaga. Lífeyrisgreiðslur úr Séreign LSR námu 369 milljónum kr. á árinu og lækkuðu um 32% frá fyrra ári. Heildareignir sjóðfélaga námu 13.356 milljónum kr. í árslok 2015 og hækkuðu um 1.169 milljónir kr. eða um 9,6% á milli ára. Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga var 3.109 á árinu 2015 og fjölgaði þeim um 10,8% milli ára. Heildarfjöldi þeirra sem áttu eign í sjóðnum í árslok 2015 var 6.721.

Fjárfestingarleiðir

Sjóðfélagar í Séreign LSR geta valið milli Leiðar I, Leiðar II, Leiðar III og Sér-leiðar. Samkvæmt fjárfestingarstefnu Leiðar I er vægi hlutabréfa og hlutdeildarskírteina 53%, skuldabréfa 42% og innlána 5%. Í Leið II er vægi hlutabréfa og hlutdeildarskírteina 35%, skuldabréfa 60% og innlána 5%. Í Leið III eru eignir ávaxtaðar á verðtryggðum innlánsreikningum. Velji sjóðfélagi eina af leiðunum þremur helst sú fjárfestingarleið óbreytt en í Sér-leið færast inneign sjálfkrafa milli leiða eftir aldri og áhættuvali.

Verðbréfaeign

Hrein eign Leiðar I var 6.346 milljónir kr. í lok árs 2015. Eign í skuldabréfum var 2.689 milljónir kr. eða 42,4% af verðbréfaeign og eign í hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum var 3.313 milljónir kr. eða 52,2% af verðbréfaeign. Innlán námu 342 milljónum kr. eða 5,4% af verðbréfaeign Leiðar I.

Hrein eign Leiðar II var 1.320 milljónir kr. í lok árs 2015. Eign í skuldabréfum var 696 milljónir kr. eða 52,8% af verðbréfaeign og eign í hlutabréfum og hlutdeildarskírteinum var 471 milljón kr. eða 35,7% af verðbréfaeign. Innlán námu 152 milljónum kr. eða 11,5% af verðbréfaeign Leiðar II.

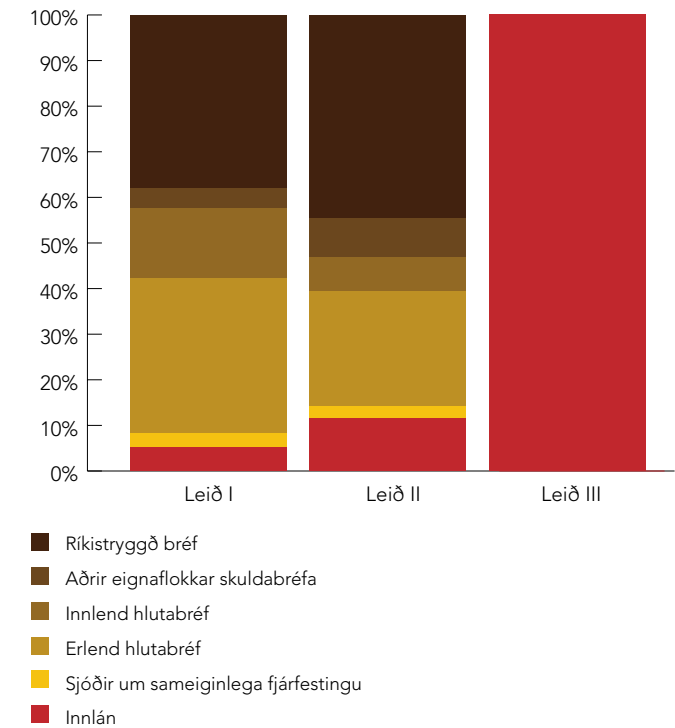
Hrein eign Leiðar III í lok árs 2015 var 5.690 milljónir kr. en hún er ávöxtuð á verðtryggðum innlánsreikningum.

Ávöxtun ársins 2015

Nafnávöxtun Leiðar I var 8,7% sem samsvarar 6,5% hreinni raunávöxtun samanborið við 7,7% á árinu 2014. Nafnávöxtun Leiðar II var 7,6% sem samsvarar 5,4% hreinni raunávöxtun samanborið við 6,7% á árinu 2014. Nafnávöxtun Leiðar III var 4,3% sem samsvarar 2,2% hreinni raunávöxtun samanborið við 2,1% á árinu 2014.

Ráðstöfun séreignarsparnaðar inn á fasteignalán
 Á árinu 2014 kom til framkvæmda úrræði ríkisstjórnar um greiðslu séreignarsparnaðar inn á húsnæðislán eða til húsnæðiskaupa. Á árinu 2015 greiddi Séreign LSR 554 milljónir kr. inn á fasteignalán 1.320 sjóðfélaga í Séreign LSR vegna þessa úrræðis.

Verðbréfaeign Séreignar 2015

Hrein eign til greiðslu lífeyris

Fjárfestingarleiðir	2015	Hlutfall	2014	Breyting milli ára
Leið I	6.346	47,5%	5.758	10,2%
Leið II	1.320	9,9%	1.156	14,2%
Leið III	5.690	42,6%	5.273	7,9%
Samtals	13.356	100,0%	12.187	9,6%

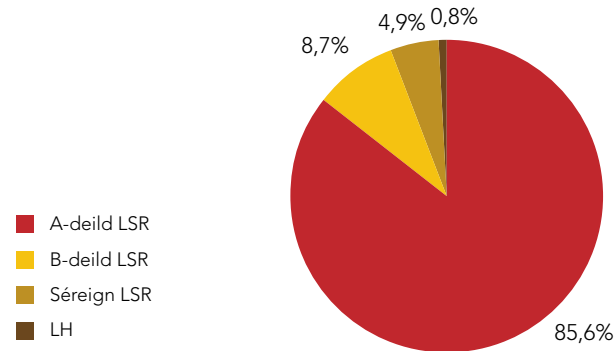
Iðgjöld

Á árinu 2015 námu iðgjaldagreiðslur til LSR og LH 25,4 milljörðum kr. og jukust um 2,8 milljarða kr. frá fyrra ári. Þar af jukust iðgjaldatekjur A-deildar LSR um 2.448 milljónir og Séreignar LSR um 378 milljónir kr. en sam-
anlagðar iðgjaldatekjur til B-deildar LSR og LH stóðu í stað milli ára þrátt fyrir fækkun sjóðfélaga.

Frá miðju ári 2014 hefur sjóðfélögum sem greiða í sér-
eignarsjóði verið heimilt að ráðstafa hluta af iðgjaldi sínu skattfrjálst inn á húsnæðislán. Iðgjaldagreiðslur til Séreignar LSR voru 1.286 milljónir kr. á árinu 2015 en af þeirri fjárhæð var 554 milljónum kr. ráðstafað inn á húsnæðislán á árinu samkvæmt ákvörðun sjóðfélaga. Á árinu 2015 nýttu 1.320 sjóðfélagar sér þessa heimild.

Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga, sem er sá fjöldi sem greiðir iðgjald að meðaltali í hverjum mánuði, var 30.385 á árinu 2015. Á árinu 2009 náði fjöldi virkra sjóðfélaga hámarki og var það fyrst á árinu 2015 sem samanlögðum fjölda sjóðfélaga sem greiða til samtryggingardeilda sjóðanna, þ.e. A-deildar LSR, B-deildar LSR og LH, fjölgaði á ný. Fram að því hafði virkum sjóðfélögum sem greiða til samtryggingarhluta sjóðanna fækkað um 1.700.

Skipting iðgjalda 2015

- A-deild LSR
- B-deild LSR
- Séreign LSR
- LH

Iðgjöld

(í millj. kr.)

	2015	2014	Breyting	Breyting á hvern virkan sjóðfélag
A-deild LSR	22.240	19.792	12,4%	9,6%
B-deild LSR	2.260	2.241	0,9%	13,1%
Séreign LSR	1.286	909	41,6%	27,7%
Lsj. hjúkrunarfræðinga	203	225	-9,7%	3,8%
Samtals	25.990	23.166	12,2%	

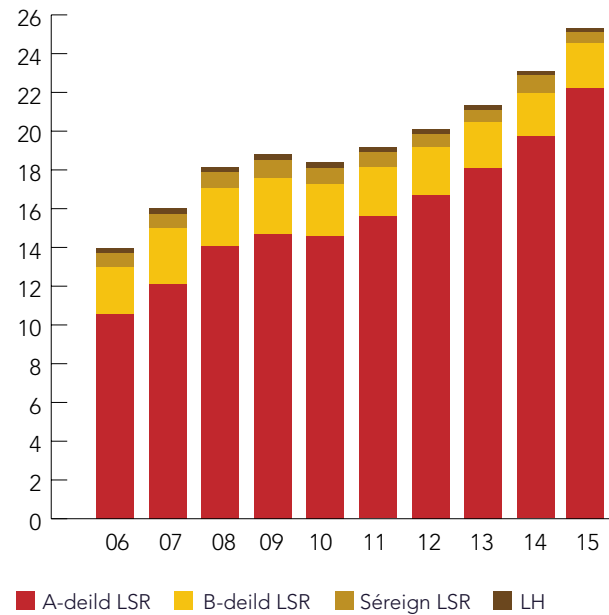
Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga

	2015	2014	Breyting	Með réttindi 31.12.15
A-deild LSR	23.895	23.313	2,5%	59.522
B-deild LSR	3.076	3.450	-10,8%	36.601
Séreign LSR	3.109	2.805	10,8%	6.721
Lsj. hjúkrunarfræðinga	305	351	-13,1%	2.961
Samtals	30.385	29.920	1,6%	

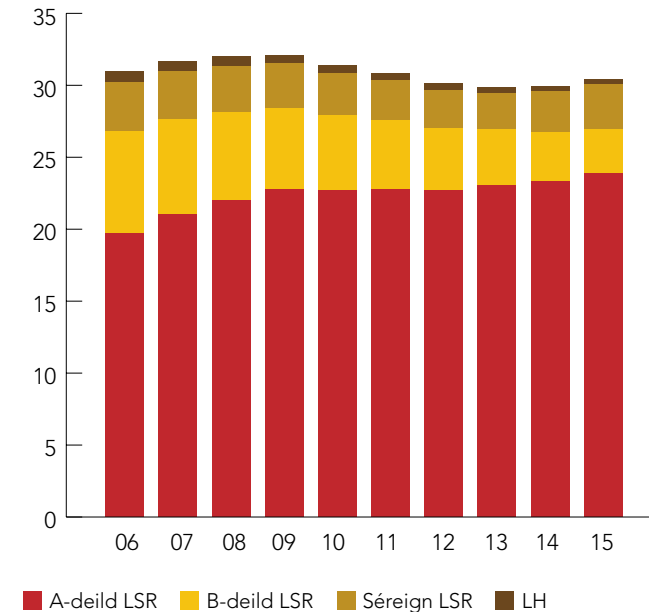
Lögbundin iðgjöld

(í milljó. kr.)

Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga

(í þús.)

Þar sem B-deild LSR og LH eru lokaðir fyrir nýjum sjóðfélögum er meðalaldur sjóðfélaga verulega hár í þeim sjóðum í samanborið við aðra lífeyrissjóði. Meðalaldur sjóðfélaga sem greiddi iðgjöld til B-deildar LSR og LH í desember 2015 var 60 ár en meðalaldur í A-deild LSR var 45 ár. Meðalaldur hjá Séreign LSR var 55 ár, þar af var meðalaldur 53 ár í Leið I, 49 ár í Leið II og 59 ár í Leið III.

Greiðandi sjóðfélagar í desember 2015

	Karlar	Konur	Meðalaldur
A-deild LSR	29%	71%	45
B-deild LSR	41%	59%	60
Séreign LSR	33%	67%	55
Lsj. hjúkrunarfræðinga	2%	98%	60

Lífeyrisþegar og lífeyrisgreiðslur

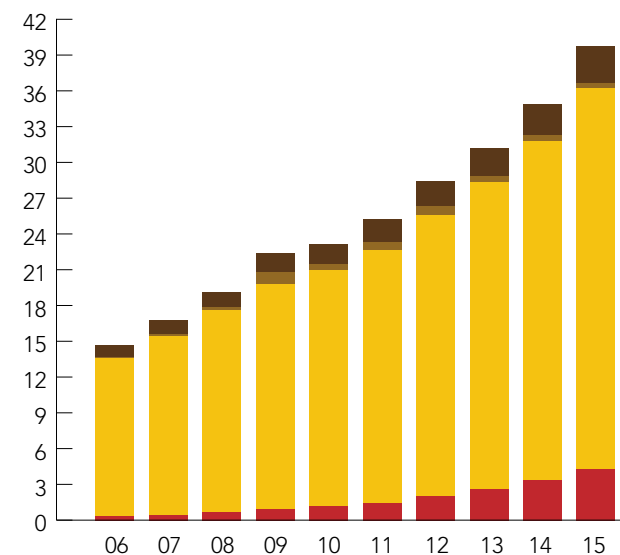
Á árinu 2015 fengu 22.615 lífeyrisþegar greidda 40,5 milljarða kr. í formi lífeyrisgreiðslna úr LSR og LH. Tæplega 81% af lífeyrisgreiðslum sjóðanna er úr B-deild LSR og 89% greiðslna er úr B-deild LSR og LH.

Lífeyrisgreiðslur úr B-deild LSR og LH breytast í takt við breytingar á dagvinnulaunum opinberra starfsmanna eða launum eftirmanns í starfi. Þeir sem fara á lífeyri í beinu framhaldi af starfi geta valið hvort lífeyrisgreiðslur þeirra fylgja vísitölu eða launum eftirmanns í starfi. Í desember 2015 fengu 77,8% lífeyrisþega í B-deild LSR greitt samkvæmt meðaltalsreglu en 62,2% lífeyrisþega hjá LH. Lífeyrisgreiðslur úr A-deild LSR eru hins vegar verðtryggðar með vísitölu neysliverðs.

Fjöldatalningar í umfjöllun um lífeyrisgreiðslur eru með þeim hætti að fái lífeyrisþegi fleiri en eina tegund lífeyris eða greiðslur frá fleiri en einum sjóði eða deild, er hann talinn oftari en einu sinni. Hjá B-deild LSR fengu 2.398 lífeyrisþegar einnig greiðslur úr A-deild LSR og af lífeyrisþegum hjá LH fengu 236 greiðslur frá A- eða B-deild LSR.

Lífeyrisgreiðslur

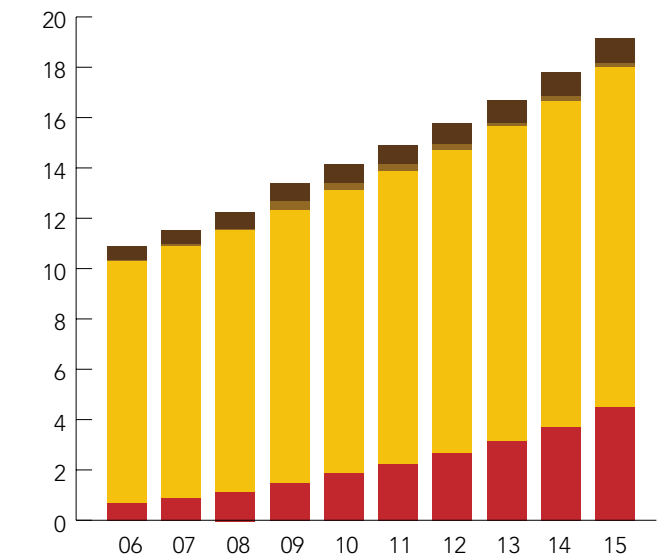
(í millj. kr.)

■ A-deild LSR ■ B-deild LSR ■ Séreign LSR ■ LH

Meðalfjöldi lífeyrisþega

(í þús.)

■ A-deild LSR ■ B-deild LSR ■ Séreign LSR ■ LH

Lífeyrir

	Lífeyrisgreiðslur í millj. kr.			Fjöldi lífeyrisþega			Meðalfjárhæð lífeyris í þús. kr.		
	2015	2014	Breyt.	2015	2014	Breyt.	2015	2014	Breyt.
A-deild LSR	4.224	3.345	26,3%	5.651	4.594	23,0%	747	728	2,7%
B-deild LSR	32.717	28.988	12,9%	15.484	14.756	4,9%	2.113	1.965	7,6%
Séreign LSR	369	534	-30,8%	394	588	-33,0%	938	908	3,3%
Lsj. hjúkrunarfræðinga	3.185	2.741	16,2%	1.086	1.014	7,1%	2.932	2.703	8,5%
Samtals	40.495	35.608	13,7%	22.615	20.952	7,9%	1.791	1.700	5,4%

Skipting lífeyrisgreiðslna eftir tegund lífeyris

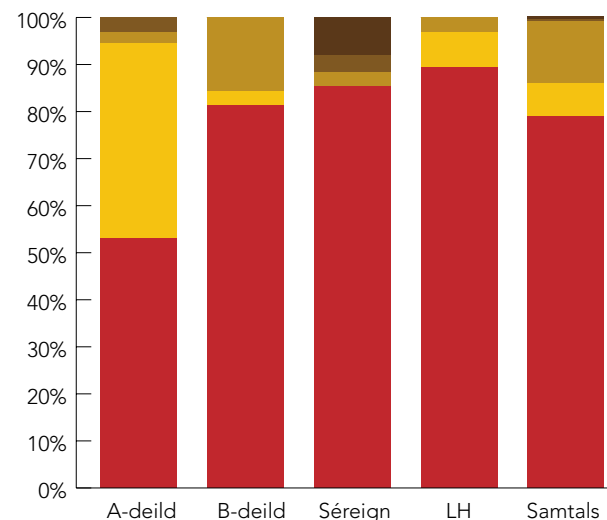
Samsetning lífeyrisgreiðslna eftir tegund lífeyris er ólík milli deilda LSR og LH. Hún er meðal annars háð reglum sjóðanna hvað varðar einstakar tegundir lífeyris og því hve lengi sjóðirnir hafa tekið á móti iðgjöldum. Þá er mismunandi vægi lífeyristegunda einnig háð kyni og aldri sjóðfélaga.

Í heildina eru 78,8% lífeyrisgreiðslna úr LSR og LH vegna ellilífeyris en vægi hans eykst um 0,7% milli ára. Vægi makalífeyrisgreiðslna var 13,5% af greiðslum, örorkulífeyrir nam 7,3% af greiðslum og barnalífeyrir 0,4%.

A-deild LSR

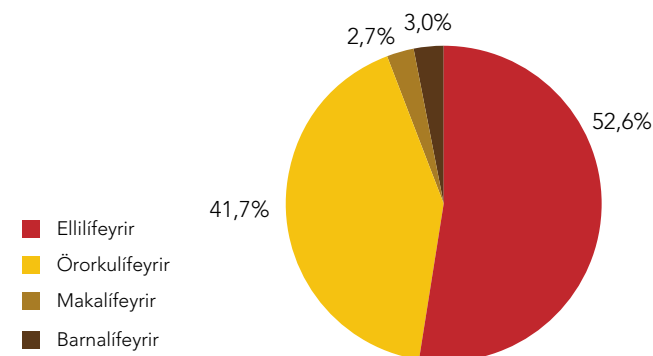
Á árinu 2015 fékk 5.651 lífeyrisþegi greiðslur úr A-deild LSR, samtals að fjárhæð 4.224 milljónir kr. Meðalaldur lífeyrisþega í árslok 2015 var 66 ár og voru 69,4% af þeim konur en 30,6% karlar (hér eru barnalífeyrisþegar ekki taldir með). Meðalaldur þeirra sem áttu réttindi í árslok 2015 var 45 ár. A-deild LSR er tiltölulega ung að árum með 19 ára iðgjaldasögu. Hlutfall örorkulífeyris er tiltölulega hátt hjá sjóðnum en við úrskurð á örorku njóta sjóðfélagar framreiknings líkt og þeir hefðu áunnið sér réttindi til ellilífeyrisaldurs. Við útreikning ellilífeyris er hins vegar miðað við áunnin réttindi og skýrir það tiltölulega hátt hlutfall örorkulífeyrisgreiðslna.

Skipting lífeyrisgreiðslna eftir lífeyristegundum 2015

- Ellilífeyrir
- Örorkulífeyrir
- Makalífeyrir
- Barnalífeyrir
- Aðrar útgreiðslur

Skipting lífeyrisgreiðslna A-deildar LSR 2015

A-deild LSR

	Lífeyrisgreiðslur í millj. kr.			Fjöldi lífeyrisþega			Meðalfjárhæð lífeyris í þús. kr.		
	2015	2014	Breyt.	2015	2014	Breyt.	2015	2014	Breyt.
Ellilífeyrir	2.220	1.710	29,8%	3.309	2.638	25,4%	671	648	3,5%
Örorkulífeyrir	1.762	1.424	23,8%	1.441	1.199	20,2%	1.223	1.187	3,0%
Makalífeyrir	114	105	8,8%	272	219	24,2%	420	480	-12,4%
Barnalífeyrir	128	107	20,0%	629	538	16,9%	203	198	2,6%
Samtals	4.224	3.345	26,3%	5.651	4.594	23,0%	747	728	2,7%

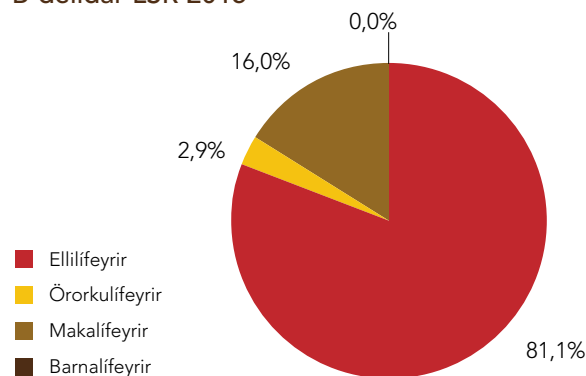
B-deild LSR

Á árinu 2015 fengu 15.484 lífeyrisþegar greiðslur úr B-deild LSR, samtals að fjárhæð 32,7 milljarðar kr. Meðalaldur lífeyrisþega var 74 ár í árslok 2015 og voru 63,6% af þeim konur en 36,4% karlar (hér eru barnalífeyrisþegar ekki taldir með).

Af þeim 32,7 milljörðum kr. sem greiddir voru í lífeyri úr B-deild LSR á síðasta ári fékk sjóðurinn 12 milljarða kr. endurgreidda frá launagreiðendum vegna ábyrgðar þeirra á greiðslu lífeyrishækkana. Samkvæmt lögum nr. 1/1997 um Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins er launagreiðendum í B-deild LSR skylt að endurgreiða þann hluta lífeyris sem tilkominn er vegna hækkunar á áður úrskurðuðum lífeyri fyrrum starfsmanna sinna.

Hlutfall B-deildar LSR í lífeyrisgreiðslum á árinu 2015 var 63,3% en var 64,7% árið áður. Því lengur sem lífeyrisþegi hefur verið á lífeyri, því lægra er hlutfallið þar sem uppsafnaðar launahækkningar eru greiddar af viðkomandi launagreiðanda. Geri launagreiðandi upp skuldbindingu sína fellur innheimta lífeyrishækkana niður. Þar að auki hefur nýliðun á lífeyri, launahækkningar, lífeyrisaldur og lífslíkur áhrif á hlutfall B-deildar LSR í lífeyrisgreiðslum. Nýir lífeyrisúrskurðir voru 1.390 talsins á árinu en brottfallnir lífeyrisúrskurðir voru 662.

Skipting lífeyrisgreiðslna B-deildar LSR 2015

- Ellilífeyrir
- Örorkulífeyrir
- Makalífeyrir
- Barnalífeyrir

B-deild LSR

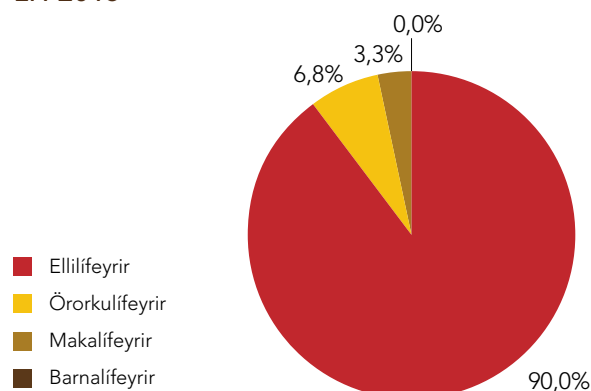
	Lífeyrisgreiðslur í millj. kr.			Fjöldi lífeyrisþega			Meðalfjárhæð lífeyris í þús. kr.		
	2015	2014	Breyt.	2015	2014	Breyt.	2015	2014	Breyt.
Ellilífeyrir	26.521	23.378	13,4%	11.421	10.788	5,9%	2.322	2.167	7,2%
Örorkulífeyrir	963	850	13,2%	1.258	1.209	4,1%	765	703	8,8%
Makalífeyrir	5.226	4.752	10,0%	2.688	2.644	1,7%	1.944	1.797	8,2%
Barnalífeyrir	8	7	3,4%	117	115	1,7%	66	65	1,6%
Samtals	32.717	28.988	12,9%	15.484	14.756	4,9%	2.113	1.965	7,6%

Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga

Á árinu 2015 fengu 1.086 lífeyrisþegar greiðslur frá LH, samtals að fjárhæð 3.185 milljónir kr. Meðalaldur lífeyrisþega sjóðsins var 71,5 ár í árslok 2015 og voru 94,4% af þeim konur en 5,6% karlar (hér eru barnalífeyrisþegar ekki taldir með).

Af 3.185 milljónum kr. sem greiddar voru í lífeyri úr LH á síðasta ári fékk sjóðurinn 1.298 milljónir endurgreiddar frá launagreiðendum vegna ábyrgðar þeirra á greiðslu lífeyrishækkana. Hlutfall sjóðsins í lífeyrisgreiðslum ársins var 59,3%, en var 61,1% árið áður. Nýir lífeyrisúrskurðir voru 114 en brottfallnir lífeyrisúrskurðir voru 42. Sjóðurinn greiðir að öllu leyti fjárhæð lífeyris vegna nýrra lífeyrisþega en launagreiðendur greiða allar hækkanir sem verða á áður úrskurðuðum lífeyri vegna fyrrum starfsmanna sinna.

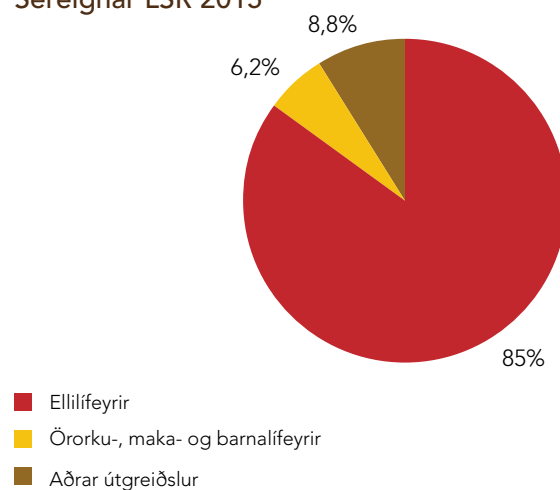
Skipting lífeyrisgreiðslna LH 2015

Lsj. hjúkrunarfræðinga

	Lífeyrisgreiðslur í millj. kr.			Fjöldi lífeyrisþega			Meðalfjárhæð lífeyris í þús. kr.		
	2015	2014	Breyt.	2015	2014	Breyt.	2015	2014	Breyt.
Ellilífeyrir	2.865	2.450	16,9%	890	817	8,9%	3.219	2.999	7,3%
Örorkulífeyrir	215	201	7,1%	135	138	-2,2%	1.596	1.458	9,5%
Makalífeyrir	104	89	16,9%	57	53	7,5%	1.824	1.677	8,7%
Barnalífeyrir	0	1	-27,1%	4	6	-33,3%	109	99	9,3%
Samtals	3.185	2.741	16,2%	1.086	1.014	7,1%	2.932	2.703	8,5%

Skipting lífeyrisgreiðslna Séreignar LSR 2015

Séreign LSR

Útgreiðslur úr Séreign LSR námu 369,5 milljónum kr. á árinu 2015 og drógust saman um 31% milli ára. Þar af námu útgreiðslur til þeirra sem voru 60 ára eða eldri 314 milljónum kr. eða 364 þúsund kr. á hvern sjóðfélaga. Af lífeyrisgreiðslum síðasta árs voru 97 milljónir kr. greiddar úr Leið I, 50 milljónir kr. úr Leið II og 223 milljónir kr. úr Leið III. Á árinu 2015 fengu í heildina 394 sjóðfélagar greiddan lífeyri vegna séreignarsparnaðar og fækkaði þeim um 194 milli ára.

Séreign LSR

	Lífeyrisgreiðslur í millj. kr.			Fjöldi lífeyrisþega			Meðalfjárhæð lífeyris í þús. kr.		
	2015	2014	Breyt.	2015	2014	Breyt.	2015	2014	Breyt.
Ellilífeyrir	314	294	6,9%	326	315	3,5%	964	933	3,3%
Örorku-, maka- og barnalífeyrir	23	17	33,4%	33	38	-13,2%	693	451	53,6%
Aðrar útgreiðslur	32	223	-85,5%	35	235	-85,1%	925	948	-2,4%
Samtals	369	534	-30,8%	394	588	-33,0%	938	908	3,3%

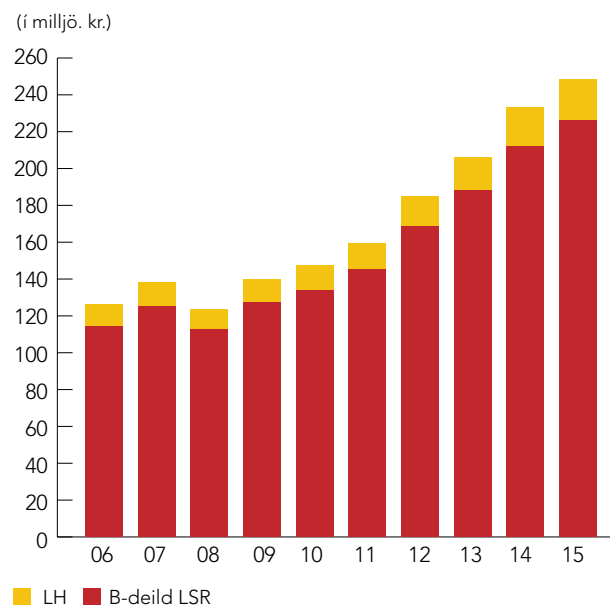
Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar

Árið 1999 ákvað fjármálaráðherra að ríkissjóður skyldi hefja greiðslur til B-deildar LSR og LH umfram laga-skyldu með það að markmiði að dreifa greiðslum á skuldbindingum sínum við sjóðina yfir lengri tíma. Aukagreiðslurnar hafa styrkt fjárhagsstöðu sjóðanna verulega og gert þeim kleift að mæta skuldbindingum með eignum sínum til lengri tíma en annars hefði orðið. Frá árinu 2009 hefur dregið verulega úr auka-greiðslum frá ríkissjóði.

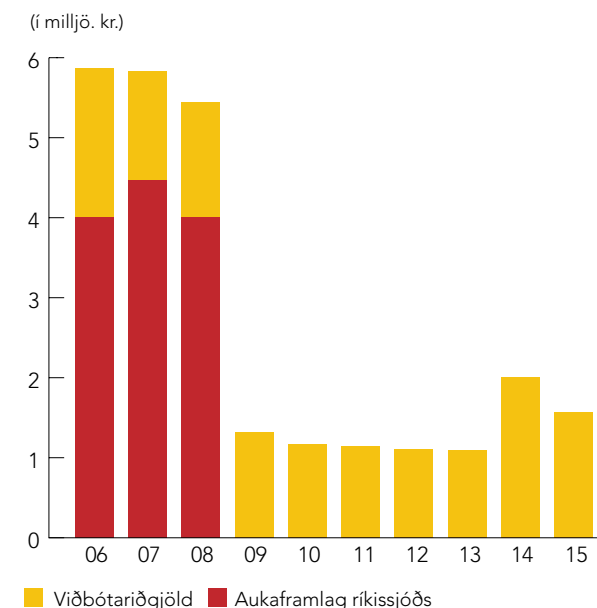
Þær fjárhæðir sem ríkissjóður hefur greitt mynda inn-eign hjá sjóðunum og kemur hún til frádráttar skuld-bindingum ríkissjóðs. Innborganir ríkissjóðs geta verið ýmist í formi beinna aukagreiðslna, viðbótariðgjalds frá stofnunum í A-hluta ríkissjóðs eða iðgjaldaviðbót-ar frá sveitarfélögum vegna grunnskólakennara sem annars hefði verið skilað til ríkissjóðs. Inneign ríkis-sjóðs er uppfærð í samræmi við ávöxtun sjóðanna.

Á árinu 2015 námu innborganir ríkissjóðs í formi við-bótariðgjalda 1,6 milljörðum kr. en voru 2 milljarð-ar árið áður. Innborganir ríkissjóðs á síðustu tveimur árum eru meiri en verið hefur frá og með árinu 2009. Hækkunin skýrist af samkomulagi vegna uppgjörðs á skuldbindingum. Það fól m.a. í sér tilfærslu viðbótar-iðgjalda frá ýmsum launagreiðendum yfir til ríkissjóðs sem svo runnu til B-deildar LSR og LH. Frá árinu 1999 hefur ríkissjóður samtals greitt 92 milljarða kr. inn á skuldbindingar sínar við B-deild LSR og LH. Sú fjár-hæð, uppfærð með ávöxtun sjóðanna, nam samtals 247,3 milljörðum kr. í árslok 2015. Þar af námu upp-safnaðir vextir og verðbætur 155,3 milljörðum kr.

Innborganir ríkissjóðs – inneign í árslok

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar hjá LSR og LH

Í nóvember 2015 voru aðrar eignir B-deildar LSR en þær sem ríkið og aðrir launagreiðendur hafa greitt inn aukalega til sjóðsins uppurnar. B-deild LSR þarf því framvegis að ganga á uppsafnaða inneign ríkissjóðs til að greiða lífeyri. Á árinu 2015 voru 2,9 milljarðar

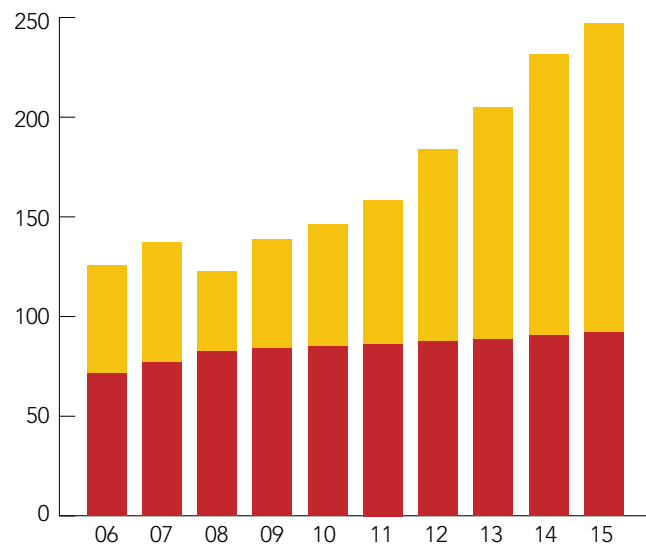
kr. af inneign ríkissjóðs notaðir til að greiða lífeyri. Áætlað er að lífeyrisgreiðslur B-deildar LSR umfram iðgjaldatekjur og kostnað verði 20,7 milljarðar kr. á árinu 2016 og verður gengið á inneign ríkissjóðs sem því nemur.

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar

	B-deild LSR		Lsj. hjúkrunarfræðinga		Samtals	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Inneign í ársbyrjun	210.983	186.990	20.851	18.255	231.833	205.244
Viðbótariðgjöld ársins	1.332	1.369	241	631	1.573	2.000
Gengið á inneign vegna lífeyrisgreiðslna	(2.854)	0	0	0	(2.854)	0
Uppfærsla vegna vaxta og verðbóta	15.274	22.624	1.521	1.965	16.795	24.589
Samtals inneign í árslok	224.734	210.983	22.612	20.851	247.347	231.833

Innborganir ríkissjóðs Uppsafnaðar innborganir og ávöxtun

(í millj. kr.)

■ Uppsöfnuð ávöxtun
■ Uppsafnaðar innborganir

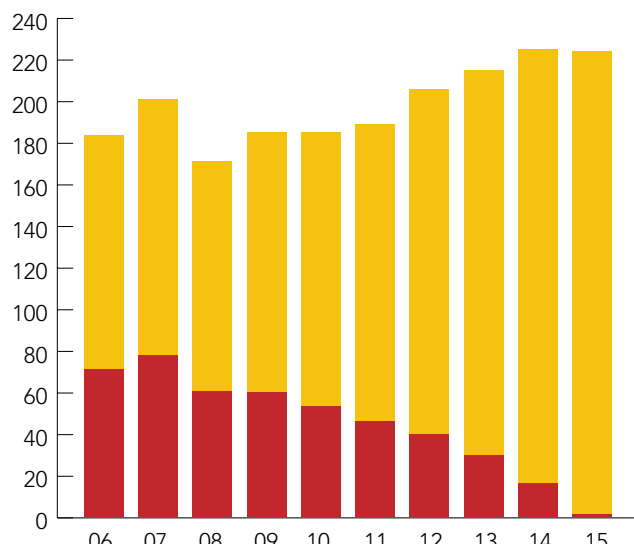
Í árslok 2015 nam hrein eign B-deildar LSR til greiðslu lífeyris 226,2 milljörðum kr. Þar af var inneign ríkissjóðs vegna aukagreiðslna 224,7 milljarðar kr. Hrein eign LH í árslok 2015 nam 27,7 milljörðum kr. og þar af var inn- eign ríkissjóðs vegna aukagreiðslna 22,6 milljarðar kr.

Viðbótariðgjöld annarra launagreiðenda

Fjármálaráðuneytið hefur ákveðið að ríkisstofnunum í B- og C-hluta ríkissjóðs og sjálfseignarstofnunum, sem njóta fjárframlaga frá ríkissjóði, sé skylt að greiða viðbótariðgjald umfram 12% lögbundið iðgjald af dagvinnulaunum til B-deildar LSR og LH. Markmiðið með greiðslu viðbótariðgjalds er að greiðslurnar

B-deild LSR – hrein eign til greiðslu lífeyris

(í millj. kr.)

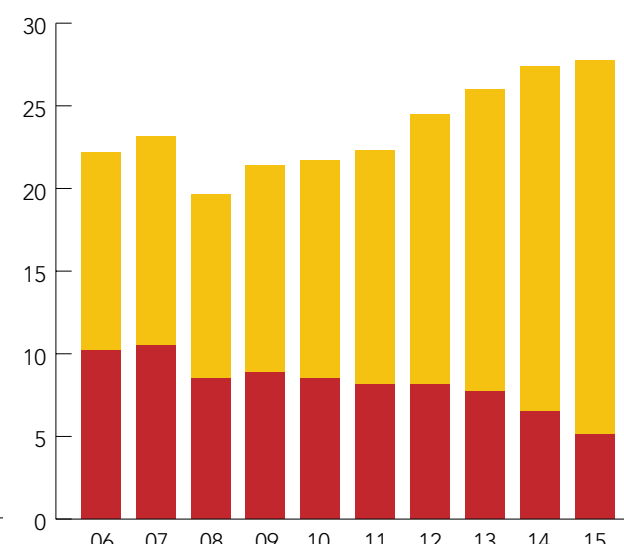

■ Inneign ríkissjóðs vegna aukagreiðslna
■ Aðrar eignir sjóðsins

gangi upp í samtímaskuldbindingu einstakra stofnana. Flestar stofnanir, sem gert hafa upp skuldbindingar sínar gagnvart B-deild LSR, greiða viðbótariðgjald

LH – hrein eign til greiðslu lífeyris

(í millj. kr.)

■ Inneign ríkissjóðs vegna aukagreiðslna
■ Aðrar eignir sjóðsins

sem kemur þá til frádráttar við uppgjör á árlegri skuldbindingu. Viðbótariðgjöld launagreiðenda utan A-hluta ríkissjóðs má sjá í töflunni hér að neðan.

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar

(í millj. kr.)

	B-deild LSR		Lsj. hjúkrunarfræðinga		Samtals	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Óráðstafað viðbótariðgjald frá fyrra ári	1.710	1.996	534	988	2.357	2.984
Viðbótariðgjöld ársins	60	83	9	8	69	91
Ráðstafað vegna uppgjörskuldbindinga	(423)	(467)	(140)	(493)	(563)	(960)
Uppfærsla vegna vaxta og verðbóta	96	98	29	31	125	129
Inneign launagreiðenda í árslok	1.443	1.710	431	534	1.987	2.244

Skuldbindingar

Stjórnir LSR og LH fólu Talnakönnun hf. að gera tryggingafræðilega úttekt á stöðu sjóðanna í árslok 2015. Útreikningurinn er í samræmi við reglugerð um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Hjá A-deild LSR er miðað við 3,5% ávöxtun eigna umfram vísitölu neysluverðs. Hjá B-deild LSR og LH er gert ráð fyrir að launahækkunar séu 1,5% umfram vísitölu neysluverðs og að ávöxtun sé 2% umfram launahækkunar. Tryggingafræðilegar forsendur eru óbreyttar frá fyrra ári og er miðað við lífslíkur sem byggðar eru á árunum 2007 til 2011.

Tryggingafræðileg úttekt á skuldbindingum A-deildar LSR

Áfallin skuldbinding A-deildar LSR var 336,8 milljarðar kr. í árslok 2015 og hækkaði um 13,9% milli ára. Hrein eign samkvæmt efnahagsreikningi var 343,4 milljarðar kr. og hækkaði um 16% milli ára. Áfallin staða sjóðsins batnar milli ára en hún var jákvæð um 11,1 milljarð kr. í árslok 2015 eða sem nemur 3,3% af skuldbindingunni.

Heildarstaða A-deildar LSR, þ.e. þegar reiknað er með að núverandi sjóðfélagar greiði áfram iðgjöld til ellilífeyrisaldurs og ávinni sér réttindi í samræmi við það, er neikvæð um 57,2 milljarða kr. eða um 8,8% af heildarskuldbindingunni. Tryggingafræðileg staða A-deildar LSR hefur batnað verulega frá árinu 2009 vegna góðrar ávöxtunar. Það dugar hins vegar ekki til að koma sjóðnum í jafnvægi. Staða sjóðsins er því utan þeirra marka sem kveðið er á um í 39. gr. laga nr. 129/1997 þar sem heildarstaða sjóðsins hefur nú verið neikvæð um sem nemur meira en 5% átta ár í röð.

Framlag launagreiðenda er nú 11,5%, en það er breytilegt samkvæmt lögum og er miðað við að A-deild LSR eigi að jafnaði nægar eignir til að mæta skuldbindingum sínum. Skv. niðurstöðu tryggingafræðilegrar úttektar þarf að hækka móttframlag launagreiðenda úr 11,5% í 15,1% til að fullt jafnvægi náist milli eigna og skuldbindinga. Miðað við það þyrfti heildariðgjald til sjóðsins að vera 19,1%.

Staða A-deildar LSR miðað við mismunandi iðgjald

(í millj. kr.)

	Iðgjald	Áfallin staða	Framtíðarstaða	Heildarstaða
	15,5%	11.074 3,3%	(68.232) -21,6%	(57.158) -8,8%
	17,0%	11.113 3,3%	(43.772) -13,9%	(32.659) -5,0%
	19,1%	11.161 3,3%	(11.162) -3,5%	0 0,0%

A-deild LSR – tryggingafræðileg staða

(í millj. kr.)

	2015	2014		
Hrein eign til greiðslu lífeyris	343.414	295.958		
Endurmat verðbréfa	4.466	4.453		
Áfallin skuldbinding	(336.806)	(295.599)		
Áfallin staða	11.074	4.812	3,3%	1,6%
Verðmæti framtíðariðgjalda	248.139	221.366		
Framtíðarskuldbinding	(316.371)	(281.807)		
Framtíðarstaða	(68.232)	(60.440)	-21,6%	-21,4%
Eign ásamt framtíðariðgjöldum	596.019	521.778		
Heildarskuldbinding	(653.177)	(577.406)		
Heildarstaða	(57.158)	(55.628)	-8,8%	-9,6%

Tryggingafræðileg úttekt á skuldbindingum B-deildar LSR

Samkvæmt tryggingafræðilegri úttekt voru skuldbindingar B-deildar LSR 701,4 milljarðar kr. í árslok 2015 en voru 634,9 milljarðar kr. árið áður og er það 10,5% hækkun milli ára.

Hjá B-deild LSR ávinna sjóðfélagar sér réttindi, sem eru ákveðið hlutfall af dagvinnulaunum. Allar launabreytingar hafa áhrif á lífeyrisréttindi sjóðfélaga, hvort sem þeir eru í starfi, með geymd réttindi eða á lífeyri. Vísitala dagvinnulauna opinberra starfsmanna hækkaði um 11,8% á árinu 2015 en byrjað var að mæla hækkun dagvinnulauna opinberra starfsmanna með sérstakri vísitölu í ársbyrjun 1997. Frá þeim tímapunkti hefur árleg hækkun vísitölu um 8,3% að meðaltali. Til samanburðar hefur nafnvöxtun B-deildar

LSR verið 8,9% að meðaltali. Tryggingafræðilegar forsendur gera ráð fyrir að ávöxtun sé 2% umfram launahækkunir til lengri tíma.

Efri taflan hér til hliðar sýnir hvernig áfallin skuldbinding í árslok 2015 skiptist eftir flokkun launagreiðenda og neðri taflan sýnir breytingu áfallinna skuldbindinga á árinu 2015.

Skuldbindingar B-deildar LSR voru 359 milljarðar kr. í árslok 2005 og hafa því tæplega tvöfaldast á undanförunum 10 árum. Hækkun á skuldbindingum má aðallega rekja til breytinga á launum, áunninna réttinda og aukinna lífslíkna. Frá árslokum 2005 til loka ársins 2015 hækkaði vísitala dagvinnulauna opinberra starfsmanna um 102,3% en eignir B-deildar hafa á sama tíma hækkað um 45%. Undanfarnir misseri hefur jafnt

og þétt dregið úr nettóinnstreymi í sjóðinn vegna fækkunar greiðandi sjóðfélaga og aukinna lífeyrisgreiðslna og endurspeglast það í tryggingafræðilegri stöðu hans. Greiðslustreymi B-deildar LSR er neikvætt og þarf þar af leiðandi að ganga á eignir til að greiða sjóðfélögum lífeyri. Á súluriti hér á næstu síðu má sjá hvernig eignir B-deildar LSR hafa þróast sem hlutfall af áföllnum skuldbindingum frá árinu 2006. Jafnframt sýnir súluritið hlutfall innborgana ríkissjóðs á móti öðrum eignum en í árslok 2015 voru aðrar eignir sjóðsins uppnar. Nafnvöxtun eigna var 7,3% á árinu 2015 en skuldbindingar hækkuðu hins vegar um 10,5%.

B-deild LSR – samsetning eigna og tryggingafræðileg staða

(í millj. kr.)

	2015	2014		
Aukagreiðslur ríkissjóðs	224.734	210.983		
Aukagreiðslur annarra launagreiðenda	1.443	1.802		
Aðrar eignir	0	14.542		
Hrein eign til greiðslu lífeyris	226.177	227.327		
Hrein eign til greiðslu lífeyris	226.177	227.327		
Endurmat verðbréfa	2.396	515		
Endurmetin hrein eign til greiðslu lífeyris	228.573	227.842		
Uppgerð áfallin skuldbinding	100.504	93.473		
Önnur áfallin skuldbinding	600.901	541.444		
Samtals áfallin skuldbinding	701.404	634.918		
Áfallin tryggingafræðileg staða	(472.831)	(407.075)	-67,4%	-64,1%

Áfallin skuldbinding í árslok 2015, B-deild LSR	Fjárhæð í millj. kr.
Ríkissjóður	528.497
Samrekstur ríkis og sveitarfélaga	6.297
Sparisjóðir	1.591
Stéttarfélög	1.679
Sveitarfélög	34.888
Uppgerðar skuldbindingar	100.503
Ýmsir með bakábyrgð sveitarfélaga	6.612
Ýmsir aðrir aðilar	21.337
Samtals	701.404
Breyting áfallinnar skuldbindingar, B-deild LSR	Fjárhæð í millj. kr.
Skuldbinding í árslok 2014	634.918
Vextir 2%	12.698
Nýjar skuldbindingar	5.108
Launahækkunir og annað	81.398
Lífeyrisgreiðslur á árinu	(32.717)
Skuldbinding í árslok 2015	701.404

Samsetning eigna B-deildar LSR upp í skuldbindingar

Haldið er sérstaklega utan um þær greiðslur sem ríkissjóður og aðrir launagreiðendur hafa greitt aukalega til sjóðsins inn á skuldbindingar sínar. Af eignum sjóðsins í árslok að fjárhæð 226,2 milljarðar kr. eru 224,7 milljarðar kr. vegna aukagreiðslna ríkissjóðs og 1,4 milljarðar vegna aukagreiðslna annarra launagreiðenda. Aðrar eignir sjóðsins kláruðust í nóvember 2015 og er nú gengið á inneign ríkissjóðs til að mæta útgreiðslum úr sjóðnum. Áfallin staða sjóðsins var neikvæð um 67,4% í árslok 2015 og versnar um 65,8 milljarða kr. milli ára.

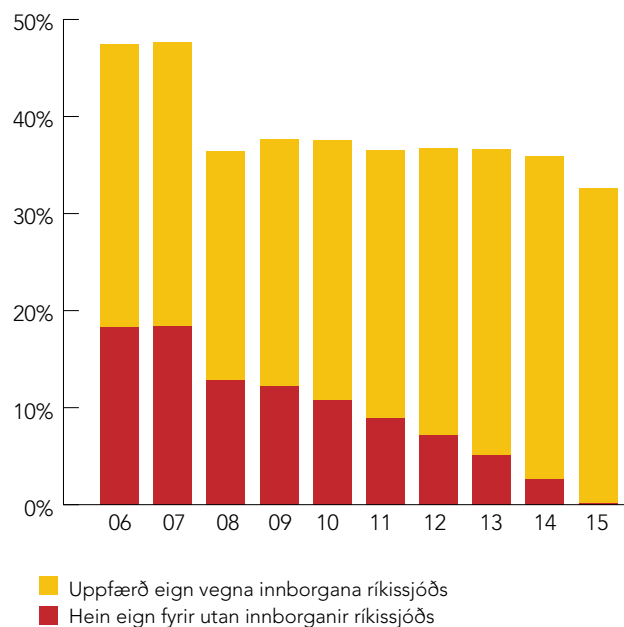
Hluti launagreiðenda hefur gert upp áfallnar skuldbindingar sínar og verður B-deild LSR að standa að fullu undir þessum hluta skuldbindinga með eignum sínum og bakábyrgð ríkissjóðs án frekari krafna á launagreiðendur. Af áfallinni skuldbindingu að fjárhæð 701,4 milljarðar kr. hafa 100,5 milljarðar verið endanlega gerðir upp. Lista yfir launagreiðendur sem gert hafa upp áfallna skuldbindingu gagnvart B-deild LSR má sjá í skýringarlið nr. 23.

Tryggingafræðileg úttekt á skuldbindingum LH

Samkvæmt tryggingafræðilegri úttekt voru skuldbindingar LH 86,3 milljarðar kr. í árslok 2015 en 78 milljarðar árið áður, sem er 10,6% hækkun milli ára.

Vísitala dagvinnulauna opinberra starfsmanna hækkaði um 11,8% á árinu 2015. Frá ársbyrjun 1997, þegar mæling vísitölunnar hófst, hefur árleg hækkun vísitölunnar numið 8,3% að meðaltali. Til samanburðar

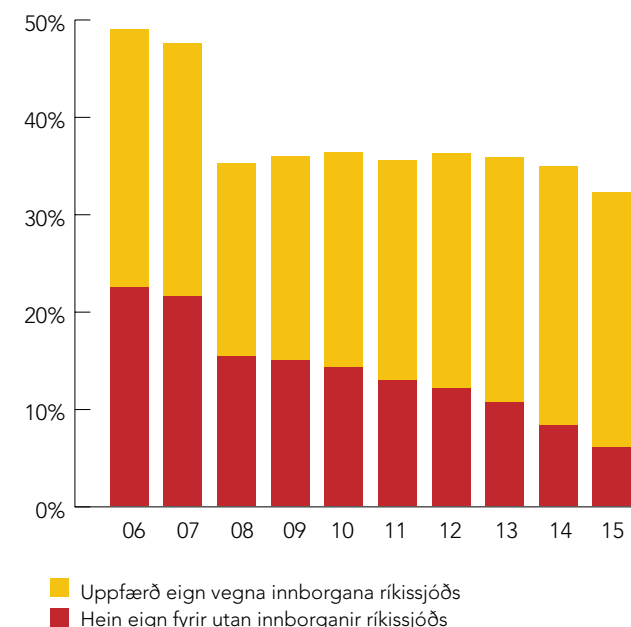
Núvirtar eignir B-deildar LSR sem hlutfall af áföllnum skuldbindingum

hefur nafnávöxtun LH verið 8,5% að meðaltali. Hækkun á skuldbindingum má aðallega rekja til breytinga á launum, áunninna réttinda og aukinna lífslíkna.

Þegar dagvinnulaun hjúkrunarfræðinga breytast hefur það bein áhrif á skuldbindingar vegna virkra sjóðfélaga og lífeyrisþega á eftirmannsreglu. Meðaltals-hækkun dagvinnulauna allra opinberra starfsmanna hefur hins vegar áhrif á skuldbindingar vegna lífeyrisþega á meðaltalsreglu og sjóðfélaga með geymd réttindi.

Núvirtar eignir LH sem hlutfall af áföllnum skuldbindingum

Hér að neðan má sjá töflu sem sýnir hvernig áfallin skuldbinding í árslok 2015 skiptist eftir flokkun launagreiðenda ásamt töflu yfir breytingar á áföllnum skuldbindingum á árinu 2015.

Áfallin skuldbinding í árslok 2015, LH	Fjárhæð í millj. kr.
Ríkissjóður	80.689
Samrekstur ríkis og sveitarfélaga	11
Stéttarfélög	124
Sveitarfélög	1.168
Uppgerðar skuldbindingar	120
Ýmsir aðrir aðilar	4.175
Samtals	86.287

Breyting áfallinnar skuldbindingar, LH	Fjárhæð í millj. kr.
Skuldbinding í árslok 2014	78.008
Vextir 2%	1.560
Nýjar skuldbindingar	399
Launahækkanir og annað	9.504
Lífeyrisgreiðslur á árinu	(3.185)
Skuldbinding í árslok 2015	86.287

Skuldbindingar LH voru 40,2 milljarðar kr. í árslok 2005 og hafa aukist um 114,7% á undanförunum 10 árum en á sama tíma hafa eignir sjóðsins aukist um 49,6%. Súluritið á blaðsíðu 39 sýnir hvernig eignir LH hafa þróast sem hlutfall af áföllnum skuldbindingum frá árinu 2006. Jafnframt sýnir súluritið hlutfall innborgana ríkissjóðs á móti öðrum eignum sjóðsins en í árslok 2015 námu uppfærðar innborganir ríkissjóðs 81,5% af eignum. Hlutfall eigna LH var 32,4% á móti áfallinni skuldbindingu í árslok 2015 og lækkaði um 2,7% prósentustig frá árinu áður. Nafnávöxtun eigna sjóðsins var 7,4% á árinu 2015 á meðan skuldbindingar hækk-uðu um 10,6%. Undanfarin misseri hefur jafnt og þétt dregið úr nettóinnstreymi í sjóðinn vegna fækkunar greiðandi sjóðfélaga og aukinna lífeyrisgreiðslna og

endurspeglast það í tryggingafræðilegri stöðu hans. Greiðslustreymi í sjóðinn er neikvætt og þarf hann að ganga á eignir sínar til að greiða sjóðfélögum lífeyri.

Samsetning eigna LH upp í skuldbindingar

Haldið er sérstaklega utan um þær greiðslur sem ríkissjóður og aðrir launagreiðendur hafa greitt aukalega til sjóðsins inn á skuldbindingar sínar. Eignir sjóðsins í árslok 2015 voru 27,7 milljarðar kr. en þar af voru 22,6 milljarðar kr. vegna aukagreiðslna ríkissjóðs og 452 milljónir vegna aukagreiðslna annarra. Aðrar eignir sjóðsins voru 4,7 milljarðar kr. og er fyrst gengið á þær eignir til að mæta útgreiðslum. Áfallin staða sjóðsins var neikvæð um 67,6% í árslok 2015.

LH – samsetning eigna og tryggingafræðileg staða

(í millj. kr.)

	2015	2014
Aukagreiðslur ríkissjóðs	22.612	20.851
Aukagreiðslur annarra launagreiðenda	431	555
Aðrar eignir	4.690	5.954
Hrein eign til greiðslu lífeyris	27.734	27.359
Hrein eign til greiðslu lífeyris	27.734	27.359
Endurmat verðbréfa	239	2
Endurmetin hrein eign til greiðslu lífeyris	27.973	27.362
Uppgerð áfallin skuldbinding	132	109
Önnur áfallin skuldbinding	86.155	77.899
Samtals áfallin skuldbinding	86.287	78.008
Áfallin tryggingafræðileg staða	(58.314)	(50.646)
	-67,6%	-64,9%

Hlutdeild launagreiðenda í skuldbindingum og bakábyrgð

Samkvæmt lögum um B-deild LSR og LH er ekki gert ráð fyrir því að iðgjöld og ávöxtun þeirra standi undir lífeyrisgreiðslum og skulu launagreiðendur endurgreiða sjóðunum mánaðarlega þann hluta lífeyris sem er umfram fyrstu greiðslu lífeyris. Hafi lífeyrisþegi unnið hjá fleiri en einum launagreiðanda skiptist greiðslan hlutfallslega miðað við áunnin réttindi hjá hverjum launagreiðanda fyrir sig.

Krafa á launagreiðendur samkvæmt tryggingafræðilegri úttekt

Tryggingastærðfræðingur sjóðanna hefur gert greiningu á framtíðargreiðsluflæði B-deildar LSR og LH og skiptingu þess í greiðslur lífeyrishækkana frá launagreiðendum annars vegar og greiðslur vegna bakábyrgðar hins vegar.

Sá hluti skuldbindinga B-deildar LSR, sem launagreiðendur eiga að standa undir, er metinn 343 milljarðar kr. í árslok 2015 eða um 48,9% af áfallinni skuldbindingu. Samsvarandi hlutdeild launagreiðenda í áföllnum skuldbindingum gagnvart LH var metinn 48 milljarðar kr. í árslok 2015 eða um 55,6% af skuldbindingum sjóðsins. Ástæða þess að hlutdeild launagreiðenda er metin hærri í LH er sú að 14,3% af áföllnum skuldbindingum B-deildar LSR hafa þegar verið gerð upp gagnvart sjóðnum.

Bakábyrgð samkvæmt tryggingafræðilegri úttekt

Réttindakerfi B-deildar LSR og LH er að hluta til byggt upp sem gegnumstreymiskerfi og að hluta með sjóðsöfnun. Þau réttindi sem sjóðfélagar

ávinna sér eru mun meiri en hægt er að standa undir með 12% iðgjaldi. Vegna lokunar B-deildar LSR og LH fyrir nýjum sjóðfélögum og uppbyggingar réttindakerfis þeirra, lá fyrir að eignir til að mæta skuldbindingum myndu klárast á endanum. Eftir að sjóðunum var lokað hafa lífeyrisgreiðslur verið margfalt hærri en hefðbundnar iðgjaldagreiðslur og hefur stærstur hluti af eignamyndun eftir það verið tilkominn vegna ávöxtunar, aukagreiðslna ríkissjóðs og uppgjörðs á skuldbindingum. Þegar B-deild LSR og LH geta ekki lengur innt af hendi lífeyrisgreiðslur með tekjum sínum og eignum reynir á bakábyrgð sjóðanna.

Hlutdeild ábyrgðaraðila í áföllnum skuldbindingum B-deildar LSR í árslok 2015

	Fjárhæð í millj. kr.	Hlutdeild	Uppsöfnuð hlutdeild
Hrein eign til greiðslu lífeyris	226.177	32,2%	32,2%
Endurmat á verðbréfaeign	2.396	0,3%	32,6%
Krafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur vegna lífeyrishækkana	343.035	48,9%	81,5%
Krafa á ríkissjóð vegna bakábyrgðar	129.797	18,5%	100,0%
Áfallin skuldbinding skv. tryggingafræðilegri úttekt	701.404	100,0%	

Hlutdeild ábyrgðaraðila í áföllnum skuldbindingum LH í árslok 2015

	Fjárhæð í millj. kr.	Hlutdeild	Uppsöfnuð hlutdeild
Hrein eign til greiðslu lífeyris	27.734	32,1%	32,1%
Endurmat á verðbréfaeign	239	0,3%	32,4%
Krafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur vegna lífeyrishækkana	47.967	55,6%	88,0%
Krafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur vegna bakábyrgðar	10.347	12,0%	100,0%
Áfallin skuldbinding skv. tryggingafræðilegri úttekt	86.287	100,0%	

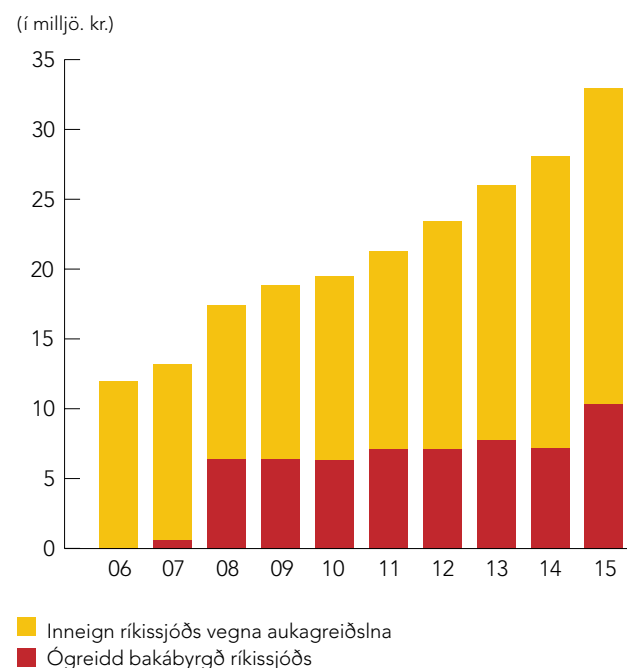
Áfallin bakábyrgð ríkissjóðs gagnvart B-deild LSR var í árslok 2015 metin á 129,8 milljarða kr. eða 18,5% af áfallinni skuldbindingu sjóðsins. Eins og kemur fram í kaflanum *Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar* hefur ríkissjóður greitt inn á skuldbindingar sínar við B-deild LSR umfram lagaskyldu. Þá kemur jafnframt fram að aðrar eignir sjóðsins en þær sem ríkissjóður og aðrir launagreiðendur hafa greitt inn aukalega eru nú uppnar. Í árslok 2015 námu uppfærðar innborganir ríkissjóðs 224,7 milljörðum kr. en án aukagreiðslnanna hefði bakábyrgð ríkissjóðs verið 354,5 milljarðar í árslok 2015. Ríkissjóður hefur því náð að fjármagna 63,4% af bakábyrgð sinni vegna áfallinna skuldbindinga B-deildar LSR.

Hjá LH hvílir ábyrgð á greiðslu lífeyris jafnt á öllum launagreiðendum vegna réttindaávinnslu starfsmanna þeirra. Ríkissjóður er aftur á móti bakábyrgur reynist einhver launagreiðandi ekki greiðslufær. Bakábyrgð launagreiðenda gagnvart LH var í árslok 2015 metin á 10,3 milljarða kr. eða 12% af áfallinni skuldbindingu sjóðsins. Ríkissjóður hefur greitt inn á skuldbindingar sínar við LH umfram lagaskyldu en í árslok 2015 námu uppfærðar innborganir 22,6 milljörðum kr. Án aukagreiðslna ríkissjóðs hefði bakábyrgð launagreiðenda verið 33 milljarðar kr. í árslok 2015. Ríkissjóður hefur því náð að fjármagna 68,6% af bakábyrgð launagreiðenda vegna áfallinna skuldbindinga LH. Þegar aðrar eignir LH en þær sem ríkissjóður hefur greitt aukalega til sjóðsins verða uppunar reynir á ábyrgð annarra launagreiðenda en ríkissjóðs á lífeyrisgreiðslum.

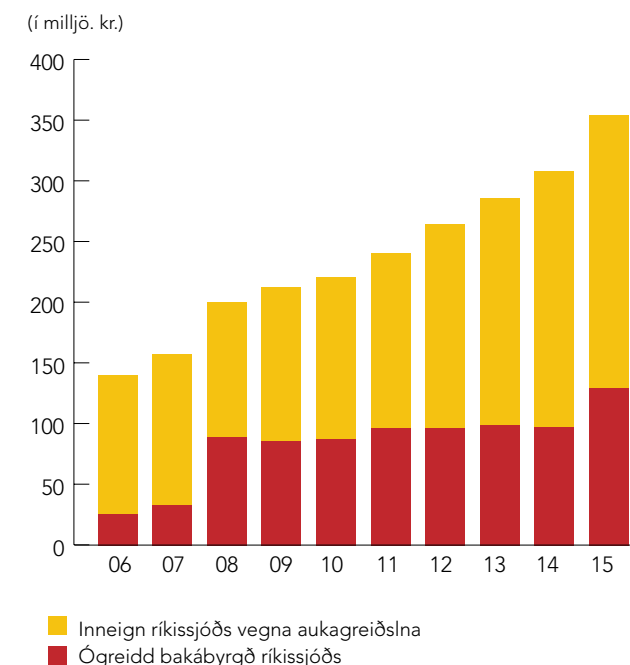
Framangreind bakábyrgð er vegna áfallinna lífeyris-skuldbindinga og tekur því ekki tillit til bakábyrgðar sem á eftir að myndast vegna iðgjaldagreiðslna í framtíðinni.

Á meðfylgjandi súluritum má sjá hvernig bakábyrgð ríkissjóðs hefur þróast undanfarnir 10 ár og hvaða áhrif aukagreiðslur ríkissjóðs hafa haft. Miklar launa-hækkanir voru á árinu 2015 sem hafa þau áhrif að allar greiðslur úr sjóðunum í framtíðinni hækka að sama skapi. Bakábyrgðarkrafa á ríkissjóð vegna B-deildar LSR hækkaði um 33% á árinu 2015 og bakábyrgðarkrafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur vegna LH hækkaði um 43,6%.

LH – bakábyrgð ríkissjóðs

B-deild LSR – bakábyrgð ríkissjóðs

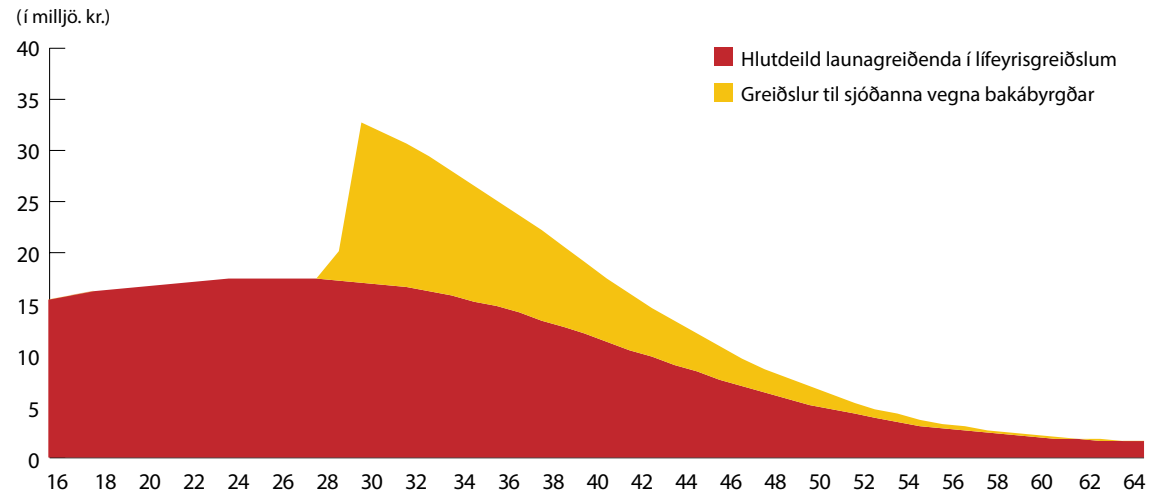

Framtíðarsjóðstreymi

Tryggingastærðfræðingur sjóðanna hefur framkvæmt greiningu á framtíðargreiðslufærði B-deildar LSR og LH. Reiknaðar hafa verið þær greiðslur sem sjóðirnir þurfa að greiða lífeyrisþegum í framtíðinni vegna réttinda sem þeir hafa áunnið sér og koma til með að ávinna sér fram að töku lífeyris. Greiðslur til lífeyrisþega í framtíðinni munu verða fjármagnaðar með eignum sjóðanna, sem eru annars vegar tilkomnar vegna aukagreiðslna frá ríkissjóði og hins vegar vegna iðgjaldagreiðslna og uppgjors á skuldbindingum. Þar að auki fá sjóðirnir greiðslur frá launagreiðendum vegna hlutdeildar þeirra í lífeyrisgreiðslum og munu fá greiðslur frá bakábyrgðaraðilum þegar eignir til greiðslu lífeyris verða uppnar. Miðað við fast verðlag munu lífeyrisgreiðslur sjóðanna ná hámarki eftir 7 ár. Greiðslur launagreiðenda vegna hlutdeildar í lífeyrisgreiðslum eru hins vegar í hámarki milli árunna 2024 og 2030 en þær vega mun meira í framtíðarsjóðstreyminu en greiðslur vegna bakábyrgðar.

Til að greiða lífeyri hefur fyrst verið gengið á aðrar eignir en þær sem ríkissjóður hefur greitt aukalega til sjóðanna. Aðrar eignir B-deildar LSR voru uppnar í nóvember 2015 en samkvæmt framtíðarsjóðstreymi munu aðrar eignir LH einnig verða uppnar á fyrri hluta ársins 2018. Ef engar aukagreiðslur hefðu komið frá ríkissjóði hefði B-deild LSR verið komin í þrot og allar greiðslur sjóðsins þurft að koma úr ríkissjóði. Frá og með árinu 2018 þarf LH að rukka launagreiðendur, aðra en ríkissjóð, að fullu um greiðslu lífeyris vegna fyrirverandi starfsmanna sinna.

Greiðslur til B-deildar LSR og LH vegna hlutdeildar launagreiðenda í lífeyrisgreiðslum og bakábyrgðar árin 2016-2065 (á verðlagi ársloka 2015)

Aukagreiðslur ríkissjóðs hafa styrkt fjárhagsstöðu sjóðanna verulega en vegna þeirra hefur tekist að fresta því um 14 ár að B-deild LSR komist í þrot eða til ársins 2029. Frá og með árinu 2029 þarf ríkissjóður, að öllu óbreyttu, því að standa að fullu undir greiðslu lífeyris úr sjóðnum. Samkvæmt sjóðstreymisgreiningu verða greiðslur ríkissjóðs vegna bakábyrgðar að meðaltali 14 milljarðar kr. á ári næstu 5 árin eftir að sjóðurinn tæmist, miðað við verðlag í árslok 2015, en fara svo lækkandi. Á sama tíma munu tekjur B-deildar LSR vegna hlutdeildar launagreiðenda í lífeyrisgreiðslum nema tæpum 15,1 milljarði kr. á ári að meðaltali en stærstur hluti þeirrar fjárhæðar kemur úr ríkissjóði.

Að sama skapi hefur tekist að fresta því um 12 ár að LH komist í þrot eða frá árinu 2018 til ársins 2030. Þegar eignir LH verða uppnar á árinu 2030 munu samsvarandi árlegar greiðslur til LH nema 1,3 milljörðum kr. vegna bakábyrgðar launagreiðenda og 2,3 milljörðum kr. vegna hlutdeildar þeirra í lífeyrisgreiðslum næstu 5 árin eftir að sjóðurinn tæmist, miðað við verðlag í árslok 2015.

Í þessum útreikningum er ekki gert ráð fyrir frekara aukaframlagi frá ríkissjóði, en gert er ráð fyrir að viðbótariðgjöld verði greidd áfram samhliða lögbundnum iðgjöldum um ókomna tíð.

Starfsfólk LSR

Stöðugildi LSR voru 45,4 á árinu 2015 sem er óbreyttur fjöldi frá fyrra ári.

Fremri röð frá vinstri:

Ágústa Hrönn Gísladóttir
Anna Sigríður Arnadóttir
Elisabet Þórey Þórisdóttir
Þorbjörg G. Blandon
Kristín Kristjánsdóttir
Berglind Sigurðardóttir
Guðný Jónsdóttir

Hulda Jakobsdóttir
Sunna Dögg Heimisdóttir
Brynja Gunnlaugsdóttir
Ástey Gunnarsdóttir
Regína Bettý Hansdóttir
Bryndís Richter
Anna María Elíasdóttir
Þorbjörg Sigurðardóttir

Arnfríður Einarsdóttir
Anna Sk. Gunnarsdóttir
Íris Guðmundsdóttir
Dísa Björg Jónsdóttir
Júlíana Björk Garðarsdóttir
Sólveig Heimisdóttir
Halla Kristjánsdóttir

Aftari röð frá vinstri:

Ingibjörg Thorarensen
Harpa Dögg Kristinsdóttir
Erna Guðmundsdóttir
Þorkell Sigurgeirsson
Jónas Hallgrímsson
Kristín Nielsen
Lilja Lind Pálsdóttir

Haukur Hafsteinnsson
Anna G. Jóhannsdóttir
Ásgrímur Skarphéðinsson
Elmar Eðvaldsson
Anna Hugufrún Jónasdóttir
Þórunn Magnúsdóttir
Þóra Bryndís Árnadóttir
Vala Rebekka Þorsteinsdóttir

Anna Björk Sigurðardóttir
Ingunn Ragna Arnarsdóttir
Kristíanna Jessen
Ólöf Edda Eysteinsdóttir
Tinna Ösp Skúladóttir
Elsa Margrét Böðvarsdóttir
Guðfinna Oddsdóttir

Á myndina vantar:

Agna Ásgeirsson
Björn Hjaltsted Gunnarsson (í fæðingarorlofi)
Esther Sigurðardóttir
Guðrúna G. Baldvinsdóttir
(í fæðingarorlofi)
Ólöfu Sigurjónsdóttir
Rakel Lind Hauksdóttir

Steinunni Láru Þórisdóttur
Unni Ósk Rúnarsdóttur

Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins

Ársreikningur 2015

Skýrsla stjórnar

Eignir og ávöxtun

Hrein eign LSR til greiðslu lífeyris nam 582,9 milljörðum kr. í árslok 2015. Eignirnar jukust um 47,5 milljarða kr. á árinu eða sem nemur 8,9%. Í árslok 2015 voru eignir A-deildar 343,4 milljarðar kr., eignir B-deildar 226,2 milljarðar kr. og Séreignar LSR 13,4 milljarðar kr.

Ávöxtun á árinu 2015 var góð en nafnávöxtun sjóðsins var 8,7%. Hrein raunávöxtun sjóðsins, þ.e. raunávöxtun þegar rekstrarkostnaður hefur verið dreginn frá hreinum fjárfestingartekjum, var 6,5% á árinu 2015 samanborið við 8,9% árið áður. Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ár er 6,5% en 1,7% sé horft til síðustu 10 ára. Frá árinu 1996 er meðaltal hreinnar raunávöxtunar 3,7% en í tryggingafræðilegri úttekt er miðað við 3,5% ávöxtun til langs tíma.

Nafnávöxtun A-deildar var 9,7% á árinu 2015 en hrein raunávöxtun var 7,5% og var hún óbreytt milli ára. Nafnávöxtun B-deildar var 7,3% á árinu 2015 en hrein raunávöxtun var 5,1% samanborið við 10,9% árið á undan.

Fjárfestingarstefna Séreignar LSR er mismunandi eftir fjárfestingarleiðum en í þeim er vægi hlutabréfa og skuldabréfa mismunandi og sveiflast ávöxtun þeirra þar af leiðandi mismikið. Nafnávöxtun Leiðar I á árinu 2015 var 8,7% og 7,6% hjá Leið II. Leið III samanstendur af bundnum innlánsreikningum og skilaði 4,3% nafnávöxtun á árinu 2015. Hrein raunávöxtun Leiðar I á árinu 2015 var 6,5%, 5,4% hjá Leið II og 2,2% hjá Leið III.

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Á árinu 2015 var raunávöxtun innlendra skuldabréfa 4,6%, innlendra hlutabréfa og hlutdeildarskírteina 32,7% og erlendra hlutabréfa og hlutdeildarskírteina 0,7%, umreiknað í íslenskar krónur.

Í árslok 2015 voru hlutabréf 40,5% af verðbréfaeign sjóðsins, en hlutfallið var 38,7% árið áður. Hlutabréf námu 35,9% af verðbréfaeign A-deildar í árslok en samsvarandi hlutfall hjá B-deild var 47,2%. Verðbréfaeign LSR skiptist þannig að 69% voru í íslenskum krónum og 31% var í erlendum gjaldmiðlum.

Fjárfestingar

Fjárfestingar að teknu tilliti til seldra verðbréfa námu 22,8 milljörðum kr. á árinu 2015. Hjá A-deild var fjárfest fyrir 30,4 milljarða kr., hjá B-deild var sala umfram kaup 7,8 milljarðar kr. og hjá Séreign LSR var fjárfest fyrir 121 milljón kr.

Fjárfestingar á árinu 2015 skiptust þannig að 16,7 milljarðar kr. fóru í innlend skuldabréf og 2,5 milljarðar kr. í innlend hlutabréf. LSR fjárfesti í erlendum hlutabréfum að fjárhæð 687 milljónir kr. og endurgreiðslur úr sjóðum um sameiginlega fjárfestingu námu 1,4 milljörðum kr. Nettóútlán til sjóðfélaga námu 4,2 milljörðum kr.

Gjaldmiðlavarnasamningar

Á árinu 2015 voru greiddar 552,4 milljónir kr. samkvæmt samkomulagi við skilanevnd Glítnis vegna gjald-

miðlavarnasamninga. Um lokagreiðslu var að ræða og voru því engar útstandandi skuldbindingar vegna gjaldmiðlavarnasamninga gagnvart sjóðnum í árslok.

Iðgjöld

Lögbundin iðgjöld ársins námu 25,8 milljörðum kr. og hækkuðu þau um 12,4% milli ára. Af iðgjaldagreiðslum ársins 2015 fór 86,2% til A-deildar sjóðsins eða 22,2 milljarðar kr. og hækkuðu um 12,4% milli ára. Iðgjaldagreiðslur til B-deildar námu 2,3 milljörðum kr. á síðasta ári og hækkuðu um 0,9% milli ára. Iðgjaldagreiðslur til Séreignar LSR námu 1,3 milljörðum kr. á síðasta ári og hækkuðu um 41,6% milli ára. Af iðgjöldum Séreignar LSR var 554 milljónum ráðstafað inn á fasteignaveðlán sjóðfélaga.

Alls greiddu að meðaltali 30.800 sjóðfélagar iðgjald í hverjum mánuði til LSR á árinu 2015 og fjölgaði þeim um 1,7% milli ára. Í heildina greiddu 34.237 sjóðfélagar iðgjald til LSR á árinu 2015 og fjölgaði þeim um 0,3% milli ára. Virkir sjóðfélagar voru 23.895 hjá A-deild og fjölgaði þeim um 2,5% milli ára. Hjá B-deild voru virkir sjóðfélagar 3.076 og fækkaði um 10,8% milli ára. Virkir sjóðfélagar hjá Séreign LSR voru 3.109 og fjölgaði um 10,8% á árinu 2015.

Í árslok 2015 áttu 59.522 sjóðfélagar skráð réttindi hjá A-deild sjóðsins og 36.601 hjá B-deild. Sjóðfélagar með inneign hjá Séreign LSR voru 6.721 í árslok.

Innborganir ríkissjóðs og uppgjör skuldbindinga gagnvart B-deild

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn í formi viðbótariðgjalda námu 1.331,5 milljónum kr. á árinu 2015. Þar af var 377,1 milljón kr. ráðstafað af inneign annarra launagreiðenda vegna viðbótariðgjalda fyrri ára yfir til ríkissjóðs vegna yfirtöku á skuldbindingum. Innborganir annarra launagreiðenda í formi viðbótariðgjalda námu 14 milljónum kr. á árinu 2015.

Innborganir ríkissjóðs hafa verið vaxtareiknaðar til samræmis við ávöxtun B-deildar og myndað inneign sem dregin er frá skuldbindingum. Undir lok ársins 2015 voru aðrar eignir B-deildar en þær sem ríkið hafði greitt aukalega til sjóðsins uppunar. Í árslok 2015 samanstóðu eignir B-deildar því af inneign ríkissjóðs og annarra launagreiðenda vegna innborgana upp í skuldbindingar. Þar af nam inneign ríkissjóðs 224,7 milljörðum kr. og annarra launagreiðenda 1,4 milljörðum kr. Teknir voru 2,9 milljarðar kr. af inneign ríkissjóðs til að greiða lífeyri á árinu 2015. Framvegis munu lífeyrisgreiðslur úr B-deild alfarið verða fjármagnaðar af inneign ríkissjóðs og síðar af ríkissjóði þegar eignir í sjóðnum eru ekki lengur til staðar.

Uppgjör launagreiðenda á lífeyrisskuldbindingum sínum gagnvart B-deild námu 485,3 milljónum kr. á árinu 2015 á móti 530,6 milljónum kr. árið áður.

Lífeyrir

Lífeyrisgreiðslur LSR voru 37,3 milljarðar kr. á árinu 2015 og hækkuðu um 13,5% milli ára. Þar af voru 32,7 milljarðar kr. greiddir úr B-deild eða 87,7%. Lífeyrisgreiðslur A-deildar námu 4,2 milljörðum kr. í stað 3,3 milljarða kr. á árinu 2014. Lífeyrisgreiðslur Séreignar LSR námu 369 milljónum kr. árið 2015. Alls fengu 20.019 einstaklingar greiddan lífeyri hjá deildum LSR á árinu og fjölgaði lífeyrisþegum um 8% milli ára. Úr B-deild fengu 14.394 lífeyrisþegar greiddan lífeyri, 5.236 úr A-deild og 389 úr Séreign LSR. Endurgreiðslur launagreiðenda á lífeyrisgreiðslum B-deildar námu 12 milljörðum kr. á árinu og hækkuðu um 17,3% milli ára.

Rekstrarkostnaður og fjárfestingargjöld

Á árinu 2015 nam rekstrarkostnaður og fjárfestingargjöld 812,3 milljónum kr. og hækkaði um 5,3% milli ára. Aðrar tekjur námu 29,4 milljónum kr. á árinu 2015 og hækkuðu um 14,2% milli ára. Kostnaður að frátöldum öðrum tekjum var 0,14% af meðaleignum sjóðsins árið 2015. Þar af nam rekstrarkostnaður 0,8 % af meðaleignum.

Launakostnaður sjóðsins nam 475,1 milljón kr. árið 2015 og skiptist þannig að heildarfjárhæð launa var 387,7 milljónir kr. og launatengd gjöld 87,4 milljónir kr. Stöðugildi voru 42,1 á árinu 2015.

Tryggingafræðileg úttekt og hrein eign til greiðslu lífeyris

A-deild

Áfallin skuldbinding A-deildar í árslok 2015 var 336,8 milljarðar kr. Á móti nam hrein eign A-deildar til greiðslu lífeyris 343,4 milljörðum kr. Endurmetnar eignir A-deildar í árslok 2015 voru 347,9 milljarðar kr. eða 3,3% hærrí en áfallin skuldbinding.

Heildarstaða A-deildar, þ.e. þegar reiknað er með að núverandi sjóðfélagar greiði áfram iðgjöld til ellilífeyrisaldurs og ávinni sér réttindi í samræmi við það, er neikvæð um 57 milljarða kr. eða sem nemur 8,8% af heildar skuldbindingum. Heildarstaða sjóðsins batnaði um 0,8% milli ára og alls um 2,9% á síðustu 2 árum. Framlag launagreiðenda til A-deildar er nú 15,5% af heildarlaunum og er það breytilegt samkvæmt lögum sjóðsins en miðað er við að sjóðurinn eigi að jafnaði nægar eignir til að standa undir lífeyrisskuldbindingum sínum.

Munur milli eignaliða og lífeyrisskuldbindinga hefur nú verið meiri en 5% átta ár í röð. Samkvæmt 2. mgr. 39. gr. laga nr. 129/1997, sbr. ákvæði til bráðabirgða nr. VI, skal stjórn sjóðsins gera nauðsynlegar ráðstafanir til að rétta af fjárhag hans. Stjórn sjóðsins hefur tekið til skoðunar mögulegar leiðir til að bregðast við neikvæðri tryggingafræðilegri stöðu A-deildar en bregðast þarf við fyrir 1. október nk.

B-deild

Áfallin skuldbinding B-deildar í árslok 2015 var 701,4 milljarðar kr. og hækkaði hún um 10,5% á árinu. Samkvæmt útreikningi tryggingafræðinga eiga launagreiðendur að standa undir 343 milljörðum kr. af skuldbindingum B-deildar með greiðslu lífeyrishækkana. Skuldbindingar sem deildin á sjálf að standa undir eru því 358,4 milljarðar kr. Samkvæmt efnahagsreikningi var hrein eign til greiðslu lífeyris 226,2 milljarðar kr. í árslok 2015 og endurmetin hrein eign 228,6 milljarðar kr.

Stjórn sjóðsins hefur látið gera úttekt á framtíðargreiðsluflæði B-deildar og samkvæmt niðurstöðum hennar mun sjóðurinn tæmast á árinu 2029 ef ekki koma til frekari aukagreiðslur frá ríkissjóði.

Lokaorð

Stærsta óvissuatriðið sem snýr að sjóðnum er fjármögnun á skuldbindingum hans til framtíðar.

Útstreymi B-deildar í formi lífeyrisgreiðslna er verulega umfram innborganir til sjóðsins og hefur því þurft að selja verðbréf til að fjármagna lífeyrisgreiðslur. Undir lok ársins 2015 voru eignir B-deildar, aðrar en aukagreiðslur ríkisins til sjóðsins, uppnar. B-deild verður því framvegis alfarið fjármögnuð af ríkissjóði og inneign hans hjá sjóðnum en ljóst er að þeir fjármunir sem eftir eru í sjóðnum munu klárast mörgum árum áður en skuldbindingar hafa verið greiddar að fullu. Nauðsynlegt er að ríkissjóður sem bakábyrgðaraðili setji fram áætlun um hvernig bregðast skuli við þeirri stöðu.

Þá er jafnframt mikill munur á milli eigna og skuldbindinga í A-deild. Miðað við núgildandi lög skal stjórn sjóðsins gera nauðsynlegar ráðstafanir til að rétta af fjárhag hans með því að hækka iðgjald launagreiðenda.

Það sem af er ári 2016 hafa erlend hlutabréf lækkað í verði og ávöxtun á innlendum hlutabréfamarkaði verið óveruleg. Seðlabanki Íslands hefur aukið heimildir lífeyrissjóða til gjaldeyriskaupa í upphafi árs og vonir standa til að þær heimildir fari hækkandi þegar líður á árið.

Stjórn Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins og framkvæmdastjóri staðfesta hér með ársreikning sjóðsins og einstakra deilda hans fyrir árið 2015 með undirskrift sinni.

Reykjavík, 13. apríl 2016.

Gunnar Björnsson formaður stjórnar, Þórveig Þormóðsdóttir varaformaður, Árni Stefán Jónsson, Áslaug María Friðriksdóttir, Guðrún Ögmundsdóttir, Unnur Pétursdóttir, Viðar Helgason og Þórður Á. Hjaltested.

Haukur Hafsteinsson, framkvæmdastjóri.

Áritun endurskoðenda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins fyrir árið 2015. Ársreikningurinn hefur að geyma skýrslu stjórnar, yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, upplýsingar um mikilvægar reiknings-skilaaðferðir og skýringar nr. 1–23, kennitölur og deilda-skiptingu.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrgir fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og settar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Samkvæmt því ber þeim að skipuleggja, innleiða og viðhalda innra eftirliti sem varðar gerð og framsetningu ársreiknings þannig að hann sé í meginatriðum án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Ábyrgð endurskoðenda

Ábyrgð okkar felst í því álitum sem við látum í ljós á ársreikningnum á grundvelli endurskoðunarinnar. Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla og ákvæði laga um Ríkisendurskoðun. Samkvæmt þeim ber okkur að fara eftir settum siðareglum, skipuleggja og haga endurskoðuninni þannig að nægjanleg víska fáist um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka.

Endurskoðunin felur í sér aðgerðir til að staðfesta fjárhæðir og aðrar upplýsingar í ársreikningnum. Val endurskoðunaraðgerða byggir á faglegu mati endurskoðandans, meðal annars á þeirri áhættu að verulegir annmarkar séu á ársreikningnum, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka. Við áhættumatið er tekið tillit til þess innra eftirlits sem varðar gerð og framsetningu ársreiknings, til þess að skipuleggja viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki til þess að gefa álit á virkni innra eftirlits sjóðsins. Endurskoðunin felur einnig í sér mat á þeim reiknings-

skila- og matsaðferðum sem stjórnendur nota við gerð ársreikningsins sem og mat á framsetningu hans í heild.

Við teljum okkur hafa aflað nægjanlegra og viðeigandi gagna við endurskoðunina til að undirbyggja álit okkar.

Álit

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af afkomu Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins á árinu 2015, efnahag 31. desember 2015 og breytingu á handbæru fé á árinu 2015, í samræmi við lög um ársreikninga og settar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Í skýrslu stjórnenda eða í skýringum koma fram þær upplýsingar sem ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga og settar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Ríkisendurskoðun, 13. apríl 2016

Sveinn Arason, ríkisendurskoðandi

Yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris fyrir árið 2015

Skýring	Samtals LSR		A-deild		B-deild		Séreign	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Iðgjöld								
Iðgjöld sjóðfélaga	7.088.583	6.198.433	5.728.259	5.106.043	579.719	590.304	780.606	502.086
Iðgjöld launagreiðenda	18.645.916	16.720.583	16.502.930	14.680.233	1.680.404	1.651.322	462.582	389.028
Réttindaflutningur og endurgreiðslur	52.329	22.111	8.878	5.504	238	(843)	43.214	17.449
Séreignariðgjöldum ráðstafað inn á fasteignalán	(553.814)	(78.716)	0	0	0	0	(553.814)	(78.716)
Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði	264.596	234.414	165.663	135.397	98.933	99.016	0	0
Lífeyrishækkunir	12.001.539	10.228.184	0	0	12.001.539	10.228.184	0	0
Uppgreiddar lífeyrisskuldbindingar	8 485.330	530.607	0	0	485.330	530.607	0	0
Innborganir launagreiðenda inn á skuldbindingar	9 968.401	984.606	0	0	968.401	984.606	0	0
Iðgjöld alls	38.952.882	34.840.221	22.405.730	19.927.177	15.814.565	14.083.196	732.588	829.848
Lífeyrir								
Lífeyrir	10 37.310.248	32.867.316	4.223.736	3.344.893	32.717.039	28.988.499	369.473	533.924
Annar beinn kostnaður vegna örorkulífeyris	10 221.273	196.619	189.498	165.966	31.776	30.653	0	0
Lífeyrir alls	37.531.521	33.063.935	4.413.234	3.510.859	32.748.814	29.019.152	369.473	533.924
Fjárfestingartekjur								
Tekjur af eignarhlutum	11 25.775.414	16.187.225	16.937.829	8.024.358	8.503.855	7.954.887	333.730	207.981
Vaxtatekjur og gengismunur	12 21.092.421	30.192.806	12.979.707	14.641.561	7.631.842	15.047.111	480.873	504.134
Breytingar á niðurfærslu	5 (31.641)	3.041.919	(112.504)	428.540	80.863	2.613.379	0	0
Framvirkir gjaldmiðlavarnasamningar	6 0	65.855	0	19.637	0	43.934	0	2.284
Fjárfestingartekjur alls	46.836.194	49.487.805	29.805.032	23.114.096	16.216.560	25.659.311	814.603	714.399
Fjárfestingargjöld								
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	7 345.973	353.126	190.907	184.606	153.074	165.962	1.992	2.557
Rekstrarkostnaður								
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	7 466.323	418.095	166.207	143.946	293.166	267.629	6.950	6.520
Aðrar tekjur								
Aðrar tekjur	7 29.454	25.784	15.406	12.883	14.048	12.901	0	0
Hækkun á hreinni eign á árinu	47.474.714	50.518.655	47.455.820	39.214.744	(1.149.881)	10.302.665	1.168.774	1.001.246
Hrein eign frá fyrra ári	535.472.070	484.953.414	295.958.275	256.743.530	227.326.889	217.024.224	12.186.906	11.185.660
Hrein eign í árslok til greiðslu lífeyris	582.946.783	535.472.070	343.414.095	295.958.275	226.177.008	227.326.889	13.355.680	12.186.906

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Efnahagsreikningur 31.12.2015

Eignir	Skýring	Samtals LSR		A-deild		B-deild		Séreign	
		2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Iðgjöld									
Húseign og lóð	4,13	443.926	450.933	443.926	450.933	0	0	0	0
Verðbréf með breytilegum tekjum	14	266.125.415	235.920.231	142.361.050	112.487.643	116.829.922	117.129.209	6.934.443	6.303.379
Verðbréf með föstum tekjum	15	223.245.582	214.272.298	150.788.486	140.449.716	72.094.686	73.475.286	362.410	347.296
Veðlán	15	58.372.588	59.739.341	31.418.985	29.460.915	26.953.603	30.278.426	0	0
Aðrar fjárfestingar		5.740.614	5.241.985	53.772	82.600	64.555	104.177	5.622.286	5.055.209
Fjárfestingar alls		553.928.125	515.624.788	325.066.219	282.931.806	215.942.766	220.987.097	12.919.139	11.705.884
Kröfur									
Kröfur á launagreiðendur	16	2.942.126	2.417.722	1.769.123	1.435.626	1.170.480	969.568	2.524	12.528
Ýmsar kröfur		49.683	29.977	23.499	10.020	5.904	8.710	20.280	11.247
Kröfur alls		2.991.809	2.447.699	1.792.622	1.445.646	1.176.384	978.278	22.803	23.775
Aðrar eignir									
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	4,13	44.864	51.644	22.432	25.822	22.432	25.822	0	0
Sjóður og bankareikningar		27.897.329	19.523.068	16.775.283	12.389.173	10.691.965	6.615.852	430.081	518.043
Aðrar eignir alls		27.942.193	19.574.712	16.797.715	12.414.995	10.714.396	6.641.674	430.081	518.043
Eignir samtals		584.862.126	537.647.199	343.656.556	296.792.447	227.833.547	228.607.050	13.372.024	12.247.702
Skuldir									
Skuldbindingar									
Áfallin lífeyrisskuldbinding		167.011	147.500	52.945	44.382	114.067	103.117	0	0
Skuldbindingar alls		167.011	147.500	52.945	44.382	114.067	103.117	0	0
Viðskiptaskuldir									
Aðrar skuldir	17	1.748.332	1.475.275	189.516	257.481	1.542.472	1.177.044	16.343	40.750
Framvirkir gjaldmiðlavarnasamningar	6	0	552.355	0	532.309	0	0	0	20.046
Viðskiptaskuldir alls		1.748.332	2.027.630	189.516	789.790	1.542.472	1.177.044	16.343	60.796
Skuldir samtals		1.915.343	2.175.130	242.461	834.172	1.656.539	1.280.162	16.343	60.796
Hrein eign til greiðslu lífeyris		582.946.783	535.472.070	343.414.095	295.958.275	226.177.008	227.326.889	13.355.680	12.186.906
Eignir utan efnahagsreiknings									
Krafa á launagreiðendur skv. 33. gr. laga nr. 1/1997	21	343.034.541	309.453.795			343.034.541	309.453.795		

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Sjóðstreymi fyrir árið 2015

	Samtals LSR		A-deild		B-deild		Séreign	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Inngreiðslur								
lðgjöld	38.036.203	34.516.501	22.072.234	19.744.691	15.221.378	13.942.575	742.592	829.235
Fjárfestingartekjur	4.664.905	7.498.097	2.931.450	4.309.560	1.466.414	2.941.476	267.040	247.061
Afborganir verðbréfa	30.569.511	24.178.457	16.434.057	12.978.365	14.122.557	11.187.403	12.896	12.689
Seld verðbréf með breytilegum tekjum	20.079.764	16.801.128	6.936.038	7.391.186	12.625.512	8.925.149	518.215	484.793
Seld verðbréf með föstum tekjum	9.164.877	20.185.970	9.135.229	6.213.912	29.648	13.972.058	0	0
Seldar fullnustueignir og aðrar inngreiðslur	68.449	72.847	28.828	18.890	39.621	53.957	0	0
Inngreiðslur	102.583.708	103.253.001	57.537.836	50.656.604	43.505.131	51.022.620	1.540.742	1.573.777
Útgreiðslur								
Lífeyrir	37.237.466	32.776.773	4.425.475	3.456.122	32.418.073	28.783.258	393.918	537.393
Fjárfestingargjöld	337.014	329.410	186.976	160.350	148.046	166.102	1.992	2.957
Rekstrarkostnaður án afskrifta	419.190	400.378	135.131	128.677	277.140	265.618	6.920	6.083
Gjaldmiðlavarnasamningar	638.062	1.409.034	618.015	494.648	0	905.953	20.046	8.433
Útgreiðslur	38.631.732	34.915.595	5.365.597	4.239.798	32.843.259	30.120.931	422.876	554.867
Ráðstöfunarfé til kaupa á verðbréfum og annarrar fjárfestingu	63.951.976	68.337.405	52.172.239	46.416.807	10.661.872	20.901.689	1.117.865	1.018.910
Kaup á verðbréfum og önnur fjárfesting								
Kaup á verðbréfum með breytilegum tekjum	24.946.975	27.734.656	20.833.918	16.390.266	3.474.308	10.706.227	638.749	638.162
Kaup á verðbréfum með föstum tekjum	22.772.742	37.955.859	20.870.835	30.975.640	1.901.907	6.980.219	0	0
Ný veðlán og útlán	7.852.626	4.273.891	6.078.690	3.323.970	1.206.859	685.113	567.077	264.808
Varanlegir rekstrarfjármunir og fullnustueignir	5.372	7.470	2.686	3.735	2.686	3.735	0	0
Ráðstöfun alls	55.577.715	69.971.876	47.786.129	50.693.611	6.585.760	18.375.295	1.205.827	902.970
Hækkun (lækkun) á handbæru fé	8.374.261	(1.634.471)	4.386.110	(4.276.804)	4.076.113	2.526.394	(87.962)	115.939
Handbært fé í ársbyrjun	19.523.068	21.157.539	12.389.173	16.665.977	6.615.852	4.089.458	518.043	402.104
Handbært fé í árslok	27.897.329	19.523.068	16.775.283	12.389.173	10.691.965	6.615.852	430.081	518.043

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Yfirlit um rekstur og fjárhag fjárfestingarleiða Séreignar LSR árið 2015

	Leið I	Leið II	Leið III	Samtals
Yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris fyrir árið 2015				
Iðgjöld	427.311	211.051	604.825	1.243.187
Réttindaflutningur og endurgreiðslur	(52.886)	18.874	77.227	43.214
Séreignariðgjöldum ráðstafað inn á fasteignalán	(182.854)	(104.200)	(266.760)	(553.814)
Lífeyrir	(96.748)	(49.656)	(223.070)	(369.473)
Fjárfestingartekjur	497.511	88.648	228.444	814.603
Fjárfestingargjöld	(1.308)	(267)	(417)	(1.992)
Rekstrarkostnaður	(3.305)	(675)	(2.971)	(6.950)
Hækkun á hreinni eign á árinu	587.722	163.775	417.278	1.168.774
Hrein eign frá fyrra ári	5.758.255	1.155.913	5.272.739	12.186.906
Hrein eign til greiðslu lífeyris	6.345.976	1.319.688	5.690.017	13.355.680
Efnahagsreikningur 31.12.2015				
Verðbréf með breytilegum tekjum	5.824.782	1.109.661	0	6.934.443
Verðbréf með föstum tekjum	274.022	88.388	0	362.410
Bundinn innlánsreikningur	0	0	5.622.286	5.622.286
Ýmsar kröfur	2.376	1.913	18.514	22.803
Sjóður og bankainnistæður	250.005	122.929	57.147	430.081
Skuldir	(5.210)	(3.203)	(7.930)	(16.343)
Hrein eign til greiðslu lífeyris	6.345.976	1.319.688	5.690.017	13.355.680
Sjóðstreymi fyrir árið 2015				
Inngreiðslur	678.415	224.835	637.491	1.540.742
Útgreiðslur	(131.307)	(53.904)	(237.665)	(422.876)
Ráðstöfunarfé til kaupa á verðbréfum	547.108	170.931	399.826	1.117.865
Kaup á verðbréfum og önnur fjárfesting	(460.342)	(178.408)	(567.077)	(1.205.827)
Hækkun (lækkun) á handbæru fé	86.766	(7.477)	(167.251)	(87.962)
Handbært fé í ársbyrjun	163.239	130.406	224.398	518.043
Handbært fé í árslok	250.005	122.929	57.147	430.081

Skýringar með ársreikningi 2015

1. Grundvöllur reikningskila

Á árinu 2015 gaf Fjármálaeftirlitið (FME) út nýjar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 335/2015. Reglurnar tóku strax gildi en lífeyrissjóðum var gefinn frestur til aðlögunar að þeim fram á reikningsárið 2016. Sjóðurinn valdi að nýta sér aðlögunarfrestinn en ekki var gefinn frestur til aðlögunar að ákvæðum sem varða gagnsæi vegna kostnaðar og þóknana. Ársreikningur sjóðsins er því saminn í samræmi við reglur nr. 55/2000 um ársreikninga lífeyrissjóða auk ákvæða í reglum nr. 335/2015 sem varða gagnsæi vegna kostnaðar og þóknana. Reglurnar eru settar af FME á grundvelli laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

LSR er starfræktur í þremur deildum og er hver deild með aðskilinn fjárhag. Deildir sjóðsins eru: A-deild, B-deild og Séreign LSR.

2. Iðgjöld og réttindi

Iðgjald til A-deildar er 15,5% af heildarlaunum, sjóðfélaginn greiðir í öllum tilfellum 4% iðgjald af þeim launum sem skylt er að greiða af. A-deild er stigastjóður þar sem sjóðfélagar fá réttindi í hlutfalli við þau iðgjöld sem greidd eru. Réttindi A-deildar eru verðtrygð með vísitölu neysluverðs og skilgreind sérstaklega í lögum sjóðsins. Réttur til töku ellilífeyris í A-deild er ekki háður starfslokum heldur er þar almenn heimild til að hefja töku lífeyris milli 60 og 70 ára aldurs. Sá sem hefur töku lífeyris við 65 ára aldur fær lífeyrisgreiðslur í samræmi við áunnin stig. Ef töku lífeyris er frestað eftir að 65 ára aldri er náð, hækkar upphæð ellilífeyris vegna réttinda sem áunnin voru fram til 65 ára aldurs um 0,75% fyrir hvern mánuð sem lífeyristöku er frestað eða um 9% fyrir hvert ár. Ef taka lífeyris hefst hins vegar fyrir 65 ára aldurinn lækkar áunninn lífeyrisréttur um 0,5% fyrir hvern mánuð sem vantar á að 65 ára aldri sé náð eða um 6% fyrir hvert ár.

Iðgjald til B-deildar er 12% af dagvinnulaunum, vaktaálagi, persónuuppót og orlofsuppbót. Réttindi sjóðfélaga í B-deild miðast við þann tíma sem greitt hefur verið í sjóðinn, ásamt starfshlutfalli. Almennur réttur til töku ellilífeyris í B-deild er við 65 ára aldur. Sjóðfélagi er þó heimilt að hefja töku lífeyris fyrr ef samanlagður sjóðfélagaaumur hans og lífaldur er 95 ár eða meira (95 ára regla), en þó aldrei fyrr en hann er orðinn 60 ára. Lífeyrir reiknast sem hlutfall af launum við starfslok eða í ákveðnum tilvikum af launum vegna 10 ára í hærra launuðu starfi. Eftir það taka lífeyrisgreiðslur mið af dagvinnulaunum eftirmanns í starfi eða breytingum sem verða að meðaltali á föstum launum opinberra starfsmanna fyrir dagvinnu, samkvæmt svokallaðri meðaltalsreglu.

Iðgjald til Séreignar LSR er háð ákvörðun sjóðfélagans en frádráttarbært iðgjald frá tekju-skatti er 4% af heildarlaunum. Mótframlag launagreiðanda getur numið allt að 2%.

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

3. Sundurliðun fjárfestinga

Til verðbréfa með breytilegum tekjum teljast innlend og erlend hlutabréf og hlutdeildarskírteini verðbréfasjóða. Erend verðbréf sjóðsins eru skráð á skipulegum verðbréfamörkuðum og því eignfærð á markaðsverði miðað við síðasta skráða gengi þeirra í árslok. Verðbréfin eru umreiknuð í íslenskar krónur á kaupgengi skv. Seðlabanka Íslands í árslok. Innlend hlutabréf sjóðsins sem skráð eru í Kauphöll Íslands eru eignfærð á markaðsverði í árslok, en óskráð hlutabréf á kostnaðarverði eða áætluðu gangvirði ef það er lægra. Fjárfestingar í framtaks-sjóðum og samlagshlutafélögum eru færðar til eignar á gangverði skv. upplýsingum frá vörsluaðilum.

Til verðbréfa með föstum tekjum teljast innlend og erlend skuldabréf og önnur verðbréf með föstum vöxtum eða með tiltekna vaxtaviðmiðun. Til veðlána teljast innlend skuldabréfalán með veði í fasteign. Verðbréf með föstum tekjum eru færð til eignar með áföllnum verðbótum og vöxtum m.v. vaxtakjör verðbréfa að teknu tilliti til ávöxtunarkröfu þeirra á kaupdegi. Áföllin eða gengisaukinn sem myndast við kaup verðbréfa eru færð í ársreikninginn á afborgunartíma þeirra miðað við virka vexti. Verðbréf í erlendum gjaldmiðlum eru umreiknuð í íslenskar krónur á kaupgengi skv. Seðlabanka Íslands í árslok.

4. Varanlegir rekstrarfjármunir

Fasteign og aðrir varanlegir rekstrarfjármunir eru færðir á kostnaðarverði að frádregnum afskriftum. Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundradshluti af stofnverði. Afskriftir vegna kaupa ársins 2015 reiknast hlutfallslega eftir eignarhaldstíma innan ársins. Afskriftahlutföll eru eftirfarandi: fasteign 1,5%, tölvubúnaður 33,3%, aðrir rekstrarfjármunir 10–15%.

5. Niðurfærsla verðbréfa og afskriftasjóður

Verðbréfasafn lífeyrissjóðsins hefur verið yfirfarið og mat lagt á virði þess. Sjóðurinn hefur lagt til hliðar í afskriftasjóð til að mæta mögulegum niðurfærslum skuldabréfa í framtíðinni. Að mestu leyti er um að ræða kröfur á hendur þeim verðbréfaútfendendum sem lentu í fjárhagsvanda í efnahagshruninu. Mat á lánum lífeyrissjóðanna til einstaklinga tekur mið af mati á vanskilum, veðstöðu og áhrifum þeirra úrræða sem eru í gangi til aðstoðar þeim sem lent hafa í skuldavanda.

Þróun afskriftasjóðs á árinu og gjaldfærð niðurfærsla ársins er sem hér segir:

	A-deild	B-deild	Séreign	Samtals
Afskriftasjóður í ársbyrjun	2.558.495	4.058.684	0	6.617.179
Framlag í afskriftasjóð, gjaldfært á árinu	116.774	17.900	0	134.674
Endanlega tapað	(88.797)	(636.590)	0	(725.387)
Afskriftasjóður í árslok	2.586.473	3.439.994	0	6.026.467

Á móti gjaldfærslu ársins í afskriftasjóð að fjárhæð 135 milljónir kr. voru tekjufærðar 103 milljónir kr. sem höfðu áður verið afskrifaðar að fullu. Hluttur A-deildar var 4,3 milljónir kr. og hluttur B-deildar 98,8 milljónir kr.

6. Gjaldmiðlavarnasamningar

Skuld vegna gjaldmiðlavarnasamninga við skilanevnd Glitnis og hreyfingar ársins eru sem hér segir:

	A-deild	B-deild	Séreign	Samtals
Skuld í ársbyrjun	532.309	0	20.046	552.355
Lokagreiðsla vegna gjaldmiðlavarnasamninga	(532.309)	0	(20.046)	(552.355)
Skuld í árslok	0	0	0	0

Á árinu 2015 var greidd lokagreiðsla vegna gjaldmiðlavarnasamninga og voru því engar úti-standandi skuldbindingar vegna gjaldmiðlavarnasamninga gagnvart sjóðnum í árslok.

7. Fjárfestingargjöld, rekstrarkostnaður og aðrar tekjur

Rekstrarkostnaði sjóðsins er skipt í fjárfestingargjöld og rekstrarkostnað eftir því hvort um er að ræða kostnað við eignaumsýslu eða annan rekstur sjóðsins.

Umsýslu- og viðskiptakostnaður vegna erlendra og innlendra hlutabréfa, erlendra sérgreindra hlutabréfasafna, erlendra hlutdeildarskírteina og framtaksfjárfestinga er ýmist bókfærður á móti vaxtatekjum viðkomandi verðbréfa eða innifalinn í fjárfestingartekjum viðkomandi sjóða.

Undir liðnum aðrar tekjur eru færðar tekjur af lánastarfsemi aðrar en lántökugjöld að fjárhæð 24,2 milljónir kr. Á móti þeim tekjum eru gjaldfærðar 15,1 milljón kr. við umsýslu lána meðal fjárfestingargjalda. Þá er jafnframt færð undir aðrar tekjur þóknun til sjóðsins fyrir að móttaka iðgjöld í VIRK starfsendurhæfingarsjóð.

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Iðgjöld

8. Uppgreiddar lífeyrisskuldbindingar við B-deild LSR

Uppgjör launagreiðenda á skuldbindingum sínum við sjóðinn námu 485 milljónum kr. á árinu 2015. Þar af voru 397 milljónir kr. færðar meðal krafna á launagreiðendur í árslok 2015.

Enn fremur hafa nokkrir launagreiðendur greitt inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn án þess þó að gera þær upp með formlegum hætti. Þar er aðallega um að ræða innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar sínar og viðbótariðgjöld ýmissa launagreiðenda (sjá skýringarlið 9).

	2015	2014
Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins	7.690	9.823
Byggðastofnun	2.480	641
HS Orka hf.	4.792	3.376
Isavia ohf.	203.569	202.142
Íbúðalánasjóður	8.160	10.711
Íslandspóstur hf.	71.450	73.361
Íslenskar orkurannsóknir	17.662	21.640
Landsnet hf.	3.716	5.466
Orkubú Vestfjarða hf.	9.726	8.760
Rarik ohf.	18.628	18.926
Matis ohf.	6.247	8.524
Ríkissjóður, vegna lögreglumanna	42.110	86.555
Ríkisútvarpið ohf.	24.395	20.518
Sementsverksmiðjan hf.	(1.423)	(827)
Sinfóníuhljómsveit Íslands	32.716	25.690
Síminn hf.	30.311	32.949
Slökkvilið höfuðborgarsvæðis bs.	2.879	2.016
Vigdísarholt ehf.	222	335
	485.330	530.607

9. Innborganir launagreiðenda inn á skuldbindingar við B-deild LSR

	2015	2014
Innborganir ríkissjóðs inn á bakábyrgð vegna skuldbindinga	1.331.525	1.368.726
Viðbótarframlag launagreiðenda, innborganir inn á skuldbindingar	13.996	30.915
Ráðstöfun viðbótariðgjalda vegna skuldbindinga	(377.119)	(415.036)
	968.401	984.606

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn í formi viðbótariðgjalda námu 1.332 milljónum kr. á árinu 2015. Þar af var 377 milljónum kr. ráðstafað af inneign annarra launagreiðenda vegna viðbótariðgjalda fyrri ára yfir til ríkissjóðs vegna yfirtöku á skuldbindingum.

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Lífeyrir

10. Lífeyrisgreiðslur

Sundurliðun lífeyrisgreiðslna eftir tegundum lífeyris árið 2015:

	A-deild	B-deild	Séreign	Samtals
Ellilífeyrir	2.219.664	26.520.525	314.231	29.054.420
Örorkulífeyrir	1.761.969	962.543	74	2.724.587
Makalífeyrir	114.261	5.226.250	10.628	5.351.140
Barnalífeyrir	127.842	7.720	12.158	147.720
Aðrar útgreiðslur	0	0	32.381	32.381
	4.223.736	32.717.039	369.473	37.310.248
Kostnaður vegna örorkumats	7.286	2.845	0	10.131
Gjald til VIRK starfsendurhæfingarsjóðs	182.211	28.930	0	211.142
	4.413.234	32.748.814	369.473	37.531.521

Sundurliðun lífeyrisgreiðslna eftir tegundum lífeyris árið 2014:

	A-deild	B-deild	Séreign	Samtals
Ellilífeyrir	1.709.568	23.378.446	293.998	25.382.013
Örorkulífeyrir	1.423.724	850.101	327	2.274.152
Makalífeyrir	105.028	4.752.485	3.913	4.861.427
Barnalífeyrir	106.572	7.467	12.897	126.936
Aðrar útgreiðslur	0	0	222.788	222.788
	3.344.893	28.988.499	533.924	32.867.316
Kostnaður vegna örorkumats	2.888	1.426	0	4.314
Gjald til VIRK starfsendurhæfingarsjóðs	163.077	29.227	0	192.305
	3.510.859	29.019.152	533.924	33.063.935

Fjárfestingartekjur

11. Fjárfestingartekjur af eignarhlutum sundurliðast þannig:

Fjárfestingartekjur af eignarhlutum árið 2015:

	A-deild	B-deild	Séreign	Samtals
Af innlendum hlutabréfum	15.637.864	6.779.900	292.460	22.710.224
Af erlendum hlutabréfum	1.379.515	1.811.738	41.628	3.232.881
Umsýsluþóknun skv. reikningum eða upplýsingum frá stýringaraðilum	(64.276)	(81.258)	0	(145.534)
Viðskiptakostnaður innlendra hlutabréfa	(15.274)	(6.525)	(358)	(22.157)
	16.937.829	8.503.855	333.730	25.775.414

Fjárfestingartekjur af eignarhlutum árið 2014:

	A-deild	B-deild	Séreign	Samtals
Af innlendum hlutabréfum	3.726.928	2.096.991	82.126	5.906.045
Af erlendum hlutabréfum	4.372.904	5.946.601	126.516	10.446.020
Umsýsluþóknun skv. reikningum eða upplýsingum frá stýringaraðilum	(49.217)	(78.006)	0	(127.223)
Viðskiptakostnaður innlendra hlutabréfa	(26.257)	(10.699)	(661)	(37.616)
	8.024.358	7.954.887	207.981	16.187.225

Undir tekjur af eignarhlutum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum, bæði vegna breytinga á gengi bréfanna og gengi erlendra gjaldmiðla. Jafnframt eru umsýsluþóknun og viðskiptakostnaður færð á móti tekjum en sýnd sérstaklega í þeim tilvikum þar sem nákvæmar upplýsingar liggja fyrir.

Hjá nokkrum vörsluaðilum verðbréfasafna liggja kostnaðarupplýsingar ekki fyrir eða fást ekki gefnar upp og er sá kostnaður því innifalinn í vaxtatekjum viðkomandi sjóða. Miðað við umsamin þóknana hlutföll og meðalstöðu hvers safns fyrir sig er áætlað að umsýsluþóknun til viðbótar því sem kemur fram í töflu hér að ofan hafi numið 429 milljónum kr. á árinu 2015. Þar af hafi áætluð umsýsluþóknun numið 228 milljónum kr. hjá A-deild, 194,7 milljónum kr. hjá B-deild og 6,4 milljónum kr. hjá Séreign.

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

12. Vaxtatekjur og gengismunur sundurliðast þannig:

Vaxtatekjur og gengismunur árið 2015:

	A-deild	B-deild	Séreign	Samtals
Af veðlánnum	1.754.397	1.712.521	0	3.466.918
Af öðrum skuldabréfum	9.867.357	4.731.440	207.249	14.806.046
Vörslugjöld og viðskiptakostnaður innlendra skuldabréfa	(20.909)	(18.370)	(585)	(39.865)
Af hlutdeildarskírteinum	543.679	1.031.181	35.888	1.610.748
Umsýslubóknun skv. fyrirleggjandi upplýsingum vegna hlutdeildarskírteina	(39.106)	(61.517)	(1.353)	(101.976)
Af bankainnistæðum og fleiru	808.160	213.197	239.691	1.261.048
Lántökugjöld	59.275	11.689	0	70.964
Dráttarvextir	7.836	9.110	0	16.946
Söluhagnaður (sölutap)	(983)	2.575	0	1.592
	12.979.707	7.631.825	480.890	21.092.421

Vaxtatekjur og gengismunur árið 2014:

	A-deild	B-deild	Séreign	Samtals
Af veðlánnum	1.453.112	1.582.180	0	3.035.292
Af öðrum skuldabréfum	6.802.692	5.993.741	92.387	12.888.820
Vörslugjöld og viðskiptakostnaður innlendra skuldabréfa	(20.643)	(20.444)	(388)	(41.475)
Af hlutdeildarskírteinum	5.371.291	7.413.248	240.185	13.024.724
Umsýslubóknun skv. fyrirleggjandi upplýsingum vegna hlutdeildarskírteina	(30.713)	(48.280)	(1.046)	(80.039)
Af bankainnistæðum og fleiru	1.028.979	105.477	172.996	1.307.453
Lántökugjöld	33.236	6.848	0	40.084
Dráttarvextir	4.538	14.514	0	19.052
Söluhagnaður (sölutap)	(931)	(172)	0	(1.103)
	14.641.561	15.047.111	504.134	30.192.806

Undir vaxtatekjur og gengismun falla vaxtatekjur af verðbréfum með föstum tekjum, veðlánnum, bundnum bankainnstæðum, iðgjöldum og veltiinnlánnum auk lántökugjalda af lánastarfsemi. Þá fellur undir þennan lið gengismunur af verðbréfum með föstum tekjum í erlendum gjaldmiðlum og breyting á verði innlendra og erlendra hlutdeildarskírteina.

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Hjá nokkrum vörsluaðilum verðbréfasjóða (hlutdeildarskírteina) liggja kostnaðarupplýsingar ekki fyrir eða fást ekki gefnar upp og er sá kostnaður því innifalinn í vaxtatekjum viðkomandi sjóða. Miðað við umsamin þóknanahlutföll og meðalstöðu hvers safns fyrir sig er áætlað að umsýslubóknun til viðbótar því sem kemur fram í töflu hér að ofan hafi numið 497 milljónum kr. á árinu 2015. Þar af hafi áætluð umsýslubóknun numið 212 milljónum kr. hjá A-deild, 252 milljónum kr. hjá B-deild og 33 milljónum kr. hjá Séreign.

Fjárfestingar

13. Varanlegir rekstrarfjármunir

Varanlegir rekstrarfjármunir og afskriftir þeirra, sem reiknaðar eru sem fastur árlegur hundraðshluti, greinast þannig:

	Fasteign	Aðrir rekstrarfjármunir	Samtals
Heildarverð 1.1.2015	467.116	73.644	540.760
Viðbætur á árinu	0	5.372	5.372
Niðurlagðir rekstrarfjármunir	0	(5.627)	(5.627)
Heildarverð 31.12.2015	467.116	73.389	540.505
Afskrifað áður	16.184	21.999	38.183
Afskrifað á árinu	7.007	12.153	19.160
Niðurlagðir rekstrarfjármunir	0	(5.627)	(5.627)
Afskrifað samtals	23.190	28.525	51.715
Bókfært verð 31.12.2015	443.926	44.864	488.790

Afskriftahlutföll 1,50% 10–33%

Bókfærð fasteign er skrifstofuhúsnæði LSR að Engjateigi 11, fasteignin er í eigu A-deildar. Bókfært verðmæti fasteignarinnar var 443,9 milljónir kr. í árslok 2015. Fasteignamat eignarinnar er 255,7 milljónir kr., lóðamat 49,7 milljónir kr. og brunabótamat 347,1 milljón kr. samkvæmt opinberum skráum í árslok 2015.

Fjárfestingar

14. Verðbréf með breytilegum tekjum

Erlend verðbréf eftir fjárvörsluaðilum:

Sérgreind hlutabréfasöfnun og erlend hlutabréf:	A-deild	B-deild	Séreign	2015 samtals	2014 samtals
MFS Institutional Advisors	12.070.365	15.259.406	0	27.329.771	27.029.133
Morgan Stanley	3.779.144	5.983.365	348.679	10.111.188	9.863.701
EFG Global Equity	2.841.659	4.476.553	110.001	7.428.213	7.311.439
ETF Credit Suisse	2.166.797	3.542.714	88.584	5.798.095	5.606.153
Sampo OYJ-A SHS	0	0	0	0	635.763
	20.857.965	29.262.038	547.264	50.667.267	50.446.189
Hlutdeildarskírteini í hlutabréfasjóðum:					
Vanguard Global Stock Index	10.200.166	12.276.930	331.524	22.808.620	22.313.459
Schroder Global Core	5.865.928	9.237.545	207.821	15.311.294	15.144.721
JP Morgan Funds – Global Dynamic C	6.367.591	6.128.553	243.648	12.739.792	12.743.354
Schroder Global Quant Value	3.924.084	6.163.076	130.985	10.218.145	10.580.761
T. Rowe Price US Large Growth	3.784.698	5.979.226	132.270	9.896.194	8.741.793
Seilern Stryx Fund	1.682.200	2.665.922	62.635	4.410.757	3.918.133
T. Rowe Price US Small Cap Fund	1.663.151	2.650.485	81.804	4.395.440	4.365.597
Jupiter European Growth	1.793.621	2.247.852	70.346	4.111.819	2.973.639
Templeton Growth Fund	1.693.334	2.141.340	65.929	3.900.603	4.150.985
ACM Global Growth Trends	1.299.359	2.088.392	68.682	3.456.433	3.333.722
Aberdeen EM	956.612	1.465.445	4.269	2.426.326	2.787.899
Vanguard Global Enhanced	1.122.875	1.239.330	32.470	2.394.675	2.052.823
Katla Fund Global Value	665.743	1.030.235	28.143	1.724.121	1.688.560
Önnur hlutdeildarskírteini í hlutabréfasjóðum	523.723	488.705	494.037	1.506.465	1.361.760
	41.543.085	55.803.036	1.954.563	99.300.684	96.157.205

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Hlutdeildarskírteini í framtakssjóðum	A-deild	B-deild	Séreign	2015 samtals	2014 samtals
Oberon Credit Investment Fund II	1.142.210	1.142.210	0	2.284.420	0
Schroder Private Equity III	715.390	1.268.390	32.917	2.016.697	2.577.127
Morgan Stanley Private Equity III	628.226	1.113.879	28.906	1.771.011	1.900.061
Morgan Stanley Emerging Private Markets	730.690	793.297	20.426	1.544.413	1.575.701
Schroder Private Equity IV	586.877	734.372	15.944	1.337.193	1.450.887
SVG Diamond Private Equity III	548.671	625.230	12.760	1.186.661	981.079
AIP Private Markets Fund VI LP	1.089.015	0	0	1.089.015	918.162
Morgan Stanley Global Sec.Op.F	973.217	0	0	973.217	668.629
Morgan Stanley Private Markets IV	481.058	450.364	20.700	952.122	1.174.075
SVG Asia Fund of Funds	615.787	284.209	14.210	914.206	772.353
Landsbanki Private Equity II	572.413	264.191	13.210	849.814	1.260.612
Partners Group Private Equity	266.697	472.882	12.271	751.850	953.082
BlackRock Diversified Private Equity III	297.904	365.306	7.830	671.040	828.962
Landsbanki Private Equity II - B	409.009	188.773	9.439	607.221	233.234
Schroder Private Equity II	201.997	378.744	0	580.741	812.492
BlackRock Private Opportunity Fund II	254.249	289.725	5.945	549.919	707.088
Partners Group Direct	538.101	0	0	538.101	349.792
New Mountain Capital IV LP	533.232	0	0	533.232	189.003
LGT Crown European Private Equity Fund	239.946	273.648	5.584	519.178	699.372
Önnur hlutadeildarskírteini í framtakssjóðum	872.818	911.162	5.167	1.789.147	2.312.045
	11.697.507	9.556.382	205.309	21.459.198	20.363.756
Erlend verðbréf með breytilegum tekjum alls	74.098.557	94.621.456	2.707.136	171.427.149	166.967.150

Í sérgreindu hlutabréfasöfnunum eru eingöngu hlutabréf í markaðsskráðum stórum erlendum hlutafélögum og er eignarhluti sjóðsins í hverju félagi fyrir sig óverulegur.

Lífeyrissjóðurinn hefur skuldbundið sig til fjárfestinga í framtakssjóðum, fasteignasjóðum og samlagshlutafélögum fyrir samtals 63,2 milljarða kr. sem skiptast þannig að 42,1 milljarður kr. eru vegna erlendra sjóða, 18 milljarðar kr. vegna samlagshlutafélaga og 3,1 milljarður kr. vegna annarra innlendra sjóða. Samtals hefur verið fjárfest í þessum sjóðum fyrir 44,9 milljarða kr. Sjóðurinn á því eftir að fjárfesta fyrir 18,6 milljarða kr. og kemur þessi fjárhæð til greiðslu á næstu árum.

Innlend verðbréf

Skráð innlend hlutabréf:	A-deild	B-deild	Séreign	2015 samtals	Eignarhl.	2014 samtals
Icelandair Group hf.	11.398.800	4.152.420	219.834	15.771.054	9,0%	10.346.151
Össur hf.	7.614.250	2.773.763	146.846	10.534.859	5,0%	7.664.030
Marel hf.	7.275.450	2.650.343	140.312	10.066.105	5,6%	4.794.120
Reitir fasteignafélag hf.	6.313.475	2.299.909	121.760	8.735.144	14,0%	3.070.504
Hagar hf.	4.641.280	1.690.752	89.510	6.421.542	12,2%	5.972.240
HB Grandi hf.	3.567.480	1.299.582	68.801	4.935.863	6,6%	3.490.019
Eimskipafélag Íslands hf.	3.313.485	1.207.055	63.903	4.584.443	10,4%	5.374.567
Síminn hf.	2.660.700	969.255	51.314	3.681.269	10,4%	2.992.996
EIK fasteignafélag hf.	1.641.675	598.039	31.661	2.271.375	8,2%	1.287.582
Sjóvá Almennar tryggingar hf.	1.374.695	500.782	26.512	1.901.989	9,6%	1.441.470
Tryggingamiðstöðin hf.	1.137.465	414.362	21.937	1.573.764	9,3%	1.827.324
N1 hf.	1.111.362	404.853	21.433	1.537.648	8,4%	1.589.548
Vátryggingafélag Íslands hf.	1.111.075	404.749	21.428	1.537.252	7,4%	2.095.980
Fjarskipti hf.	938.840	342.006	18.106	1.298.952	8,3%	1.114.576
Reginn hf.	809.480	294.882	15.611	1.119.973	4,0%	1.287.961
	54.909.512	20.002.752	1.058.968	75.971.232		54.349.068

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Innlend verðbréf

Óskráð innlend hlutabréf:	A-deild	B-deild	Séreign	2015 samtals	Eignarhl.	2014 samtals
Framtakssjóður Íslands slhf.	2.566.494	0	0	2.566.494	7,4%	2.724.410
FAST-1 slhf.	782.039	456.188	0	1.238.227	18,5%	1.238.227
Jarðvarmi slhf.	1.177.633	0	0	1.177.633	8,3%	1.177.633
IEI slhf.	976.739	0	0	976.739	7,4%	941.430
SÍA II slhf.	614.527	358.474	0	973.001	15,2%	783.522
Veðskuld II slhf.	596.923	348.205	0	945.128	19,0%	661.588
SF IV slhf.	504.586	232.886	0	737.472	10,3%	770.486
EDDA slhf.	289.939	169.131	0	459.070	14,3%	151.763
Akur fjárfestingar slhf.	234.275	108.127	0	342.402	13,1%	237.106
FÍ Fasteignafélag slhf.	162.416	94.743	0	257.159	18,9%	191.713
Frumtak slhf.	153.484	84.928	6.395	244.807	10,6%	220.410
Foss Fasteignafélag slhf.	218.461	0	0	218.461	20,0%	218.461
Alda Credit Fund slhf.	159.056	0	0	159.056	2,1%	0
SF III slhf.	78.487	45.784	0	124.271	13,9%	132.973
Icelandic tourism fund I slhf.	116.735	0	0	116.735	9,7%	71.091
Frumtak 2 slhf.	116.168	0	0	116.168	10,1%	0
Önnur óskráð hlutabréf	53.121	530	0	53.651		109.937
	8.801.083	1.898.996	6.395	10.706.474		9.630.750
Hlutdeildarskírteini í fagfjárfestastjóðum:						
Alþjóða fasteignastjóðurinn	171.715	182.781	7.467	361.963	4,5%	696.430
Auður I, fagfjárfestastjóður slf.	53.709	97.065	4.044	154.818	4,5%	129.144
Veðskuldabréfastjóður ÍV	90.800	24.000	0	114.800	14,3%	114.800
Stefnir Íslenski Athafnasjóðurinn I	4.803	2.802	0	7.605	11,3%	18.224
	321.027	306.648	11.511	639.186		958.598

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Innlend verðbréf

Hlutdeildarskírteini í skuldabréfasjóðum:	A-deild	B-deild	Séreign	2015 samtals	2014 samtals
Landsbréf, Veltubréf II	2.019.636	0	0	2.019.636	0
GAMMA: Iceland Government Bond Fund	653.540	0	998.804	1.652.344	1.548.505
GAMMA: Credit Fund	1.051.587	0	0	1.051.587	521.387
Júpiter, Ríkisskuldabréfasjóður	506.069	0	216.020	722.089	361.297
Íslandssjóðir, Sjóður 5 - íslensk ríkisverðbréf	0	0	510.905	510.905	673.931
Landsbréf, Markaðsbréf	0	0	366.601	366.601	346.746
Stefnir, Ríkisverðbréfasjóður langur	0	0	339.632	339.632	166.673
Alda, Ríkisverðbréf millilöng	0	0	312.348	312.348	0
Íslensk verðbréf, Áskriftarsjóður ríkisverðbréfa	0	0	261.092	261.092	247.383
Stefnir, Ríkisverðbréfasjóður millilangur	0	0	135.569	135.569	126.859
Önnur hlutdeildarskírteini í skuldabréfasjóðum	40	72	9.459	9.571	21.891
	4.230.872	72	3.150.430	7.381.374	4.014.672
Innlend verðbréf með breytilegum tekjum alls	68.262.494	22.208.468	4.227.304	94.698.266	68.953.088
Verðbréf með breytilegum tekjum alls	142.361.051	116.829.924	6.934.440	266.125.415	235.920.238

Þau hlutabréf sem skráð eru á opinberum markaði eru metin á markaðsverði í árslok 2015.

15. Verðbréf með föstum tekjum og veðlán

Verðbréf með föstum tekjum og veðlán greinast þannig:

	A-deild	B-deild	Séreign	2015 samtals	Hlutfall
Ríkistryggð bréf	114.656.008	56.274.468	209.779	171.140.255	60,8%
Veðskuldabréf	31.418.984	26.953.603	0	58.372.587	20,7%
Sveitarfélög	11.288.374	8.242.577	152.633	19.683.584	7,0%
Lánastofnanir	4.580.533	1.002.864	0	5.583.397	2,0%
Fyrirtæki	20.263.570	6.574.777	0	26.838.347	9,5%
	182.207.469	99.048.289	362.412	281.618.170	100,0%

	A-deild	B-deild	Séreign	2014 samtals	Hlutfall
Ríkistryggð bréf	111.566.698	58.153.713	204.620	169.925.031	62,0%
Veðskuldabréf	29.460.915	30.278.426	0	59.739.341	21,8%
Sveitarfélög	11.426.182	8.875.853	142.676	20.444.711	7,5%
Lánastofnanir	1.098.017	833.808	0	1.931.825	0,7%
Fyrirtæki	16.358.819	5.611.912	0	21.970.731	8,0%
	169.910.631	103.753.712	347.296	274.011.639	100,0%

Ofangreindar fjárhæðir eru að teknu tilliti til afskrifaðra og niðurfærðra verðbréfa. Af þingskráðum skuldabréfum, þar sem kaupverð lá fyrir í Kauphöll Íslands þann 31. desember 2015, nam markaðsvirðið 232,5 milljörðum kr. Veðskuldabréf í árslok 2015 eru lán til sjóðfélaga að frátöldum öðrum veðskuldabréfum að fjárhæð 463 milljónir kr.

Sundurliðun verðbréfa með föstum tekjum og veðlana eftir formi verðtryggingar:

	A-deild	B-deild	Séreign	2015 Samtals
Verðtryggt, vísitala neysliverðs	126.166.263	97.965.088	362.412	224.493.763
Óverðtryggt	54.473.162	439.407	0	54.912.569
Gengistryggt	1.568.045	643.793	0	2.211.838
	182.207.470	99.048.288	362.412	281.618.170

	A-deild	B-deild	Séreign	2014 Samtals
Verðtryggt, vísitala neysliverðs	122.817.612	102.915.593	347.296	226.080.501
Óverðtryggt	45.961.974	217.869	0	46.179.843
Gengistryggt	1.131.044	620.250	0	1.751.295
	169.910.630	103.753.712	347.296	274.011.639

Sundurliðun erlendra eigna eftir myntum:

	A-deild	B-deild	Séreign	2015 Samtals
Bandaríkjadollar	89,1%	90,3%	92,4%	89,8%
Evra	10,9%	9,7%	7,6%	10,2%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	A-deild	B-deild	Séreign	2014 Samtals
Bandaríkjadollar	89,4%	90,8%	91,1%	90,2%
Evra	10,6%	9,2%	8,9%	9,8%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Sundurliðun erlendra hlutdeildarskírteina og sérgreindra safna eftir landsvæðum:

	A-deild	B-deild	Séreign	2015 samtals	MSCI World Index
Norður-Ameríka	52,8%	52,9%	55,7%	53,0%	61,8%
Evrópa	29,7%	29,3%	30,5%	29,8%	24,7%
Kyrrahafslönd	10,6%	10,4%	9,0%	10,1%	13,5%
Þróunarmarkaðir	6,9%	7,4%	4,8%	7,1%	0,0%3
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

	A-deild	B-deild	Séreign	2014 samtals	MSCI World Index
Norður-Ameríka	56,8%	56,7%	56,5%	56,7%	62,3%
Evrópa	28,0%	28,1%	29,5%	28,1%	24,8%
Kyrrahafslönd	8,7%	8,7%	8,4%	8,7%	12,9%
Þróunarmarkaðir	6,5%	6,5%	5,6%	6,5%	0,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Kröfur

16. Kröfur á launagreiðendur

Kröfur á launagreiðendur skiptast þannig:

	2015 samtsals	2014 samtsals
Áætluð óinnheimt iðgjöld í árslok	1.849.256	1.451.963
Ógreidd skuldbinding vegna uppgjörs fyrirtækja (sbr. skýringarlið 8)	397.361	392.275
Kröfur vegna lífeyrishækkana	180.387	172.606
Fyrirframgreiddur lífeyrir	401.635	283.015
Vangreidd iðgjöld	113.488	117.864
	2.942.126	2.417.722

Viðskiptaskuldir

17. Aðrar skuldir

Aðrar skuldir skiptast þannig:

	2015 samtsals	2014 samtsals
Staðgreiðsla skatta af lífeyrisgreiðslum	1.634.678	1.340.623
Aðrar skuldir	113.654	134.653
	1.748.332	1.475.275

Launakostnaður og fjöldi starfsmanna

18. Launakostnaður og fjöldi starfsmanna

Hlutdeild sjóðsins í heildarlaunakostnaði LSR og LH nam 475,1 milljón kr. árið 2015. Hann skiptist þannig að heildarlaun voru 387,7 milljónir kr. og launatengd gjöld 87,4 milljónir kr. Stöðugildi hjá LSR og LH voru 45,4 á árinu 2015 og hlutdeild sjóðsins metin 42,1 stöðugildi.

19. Laun til stjórnar, endurskoðunarnefndar, framkvæmdastjóra, lykilstarfsmanna og endurskoðenda árið 2015

Stjórnar- og nefndarstörf:

Árni Stefán Jónsson (formaður)	2.827
Gunnar Björnsson (varaformaður)	2.159
Áslaug María Friðriksdóttir (stjórnarmaður)	1.323
Guðlaug Kristjánsdóttir (stjórnarmaður)	1.439
Guðrún Ögmundsdóttir (stjórnarmaður)	1.439
Viðar Helgason (stjórnarmaður)	1.439
Pórður Á. Hjaltested (stjórnarmaður)	1.439
Pórveig K. Þormóðsdóttir (stjórnarmaður)	1.439
Oddur Jakobsson (varamaður í stjórn)	32
Sverrir Jónsson (varamaður í stjórn)	321
	13.857

Endurskoðunarnefnd:

Hallgrímur Snorrason, formaður endurskoðunarnefndar	932
Marianna Jónasdóttir	466
Trausti Hermannsson	466
	1.865

Framkvæmdastjóri og lykilstarfsmenn:

Haukur Hafsteinsson, framkvæmdastjóri	23.631
Agni Ásgeirsson, forstöðumaður áhættustýringar	15.236
Ásgrímur Skarphéðinsson, forstöðumaður upplýsingatækni	15.308
Baldur Vilhjálmsson, forstöðumaður eignastýringar	16.730
Björn H. Gunnarsson, forstöðumaður eignastýringar	4.298
Þorkell R. Sigurgeirsson, skrifstofu- og fjármálastjóri	16.730
	91.933

Hlutdeild LSR í launakostnaði framkvæmdastjóra og lykilstarfsmanna nam 85.407 þúsund kr. og 1.733 þúsund kr. í þóknun til endurskoðunarnefndar.

Björn H. Gunnarsson tók við af Baldri Vilhjálmssyni sem forstöðumaður eignastýringar LSR þann 1. október 2015. Launafjárhæð Björns miðast við þann tíma.

Auk launagreiðslna frá LSR fékk Haukur Hafsteinsson greiðslur sem stjórnarmaður í Landssamtökum lífeyrissjóða og námu þær 1.060 þúsund kr. á síðasta ári. Þá fékk Björn H. Gunnarsson greiðslur vegna setu í fjárfestingarráðum að fjárhæð 720 þúsund kr. á sama tíma og hann gegndi starfi forstöðumanns eignastýringar á árinu 2015.

PwC sér um innri endurskoðun hjá LSR og LH. Þóknun vegna innri endurskoðunar nam 6.575 þúsund kr. á árinu 2015, þar af var hlutdeild LSR 6.103 þúsund kr. Önnur aðkeypt vinna af PwC nam 491 þúsund kr. á árinu 2015.

Ríkisendurskoðun sér um fjárhagsendurskoðun sjóðsins sbr. 9. gr. laga nr. 1/1997 án sérstakrar þóknunar. Reiknaður kostnaður vegna fjárhagsendurskoðunar hjá LSR og LH vegna rekstrarársins 2015 er 11.765 þúsund kr. og er sá kostnaður borinn uppi af fjárveitingu til Ríkisendurskoðunar á fjárlögum.

Tryggingafræðileg úttekt

20. Tryggingafræðileg úttekt

A-deild LSR

Stjórn LSR fól Talnakönnun hf. að gera tryggingafræðilega úttekt á stöðu A-deildar miðað við árslok 2015. Í úttektinni er miðað við að 3,5% ávöxtun náist á eignir deildarinnar umfram hækkun vísitölu neysluverðs.

Helstu niðurstöður tryggingafræðilegrar úttektar eru þessar:

Eignir:	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris	343.414.095	0	343.414.095
Endurmat verðbréfa	8.943.951	0	8.943.951
Fjárfestingargjöld	(4.477.842)	0	(4.477.842)
Núvirði framtíðariðgjalda	0	248.138.818	248.138.818
Eignir samtals	347.880.205	248.138.818	596.019.023

Skuldbindingar:

Ellilífeyrir	300.612.974	277.132.486	577.745.459
Örorkulífeyrir	24.125.502	24.419.056	48.544.558
Makalífeyrir	10.121.836	9.995.579	20.117.414
Barnalífeyrir	488.816	2.381.819	2.870.635
Rekstrarkostnaður	1.456.797	2.441.691	3.898.488
Skuldbindingar samtals	336.805.924	316.370.630	653.176.554

Eignir umfram skuldbindingar	11.074.281	(68.231.812)	(57.157.531)
------------------------------	------------	--------------	--------------

Í hlutfalli af skuldbindingum	3,3%	-21,6%	-8,8%
-------------------------------	------	--------	-------

	2015	2014	Breyting milli ára
Hrein eign til greiðslu lífeyris	343.414.095	295.958.275	16,0%
Endurmat á verðbréfaeign	4.466.109	4.453.167	0,3%
Áfallin skuldbinding	336.805.924	295.599.031	13,9%
Áfallin staða	3,3%	1,6%	1,7%
Framtíðarskuldbinding	316.370.630	281.806.720	12,3%
Framtíðarstaða	-21,6%	-21,4%	-0,2%
Heildarskuldbinding	653.176.554	577.405.751	13,1%
Heildarstaða	-8,8%	-9,6%	0,8%

B-deild LSR

Stjórn LSR fól Talnakönnun hf. að gera tryggingafræðilega úttekt á stöðu B-deildar miðað við árslok 2015. Útreikningarnir miða við að launahækkanir séu 1,5% umfram vísitölu neysluverðs og að ávöxtun eigna verði 2% umfram launahækkanir.

Helstu niðurstöður tryggingafræðilegrar úttektar eru þessar:

Eignir:	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris	226.177.008	0	226.177.008
Endurmat verðbréfa	5.986.626	0	5.986.626
Fjárfestingargjöld	(3.590.445)	0	(3.590.445)
Núvirði framtíðariðgjalda	0	14.548.761	14.548.761
Eignir samtals	228.573.189	14.548.761	243.121.950

Skuldbindingar:

Ellilífeyrir	552.841.142	31.250.785	584.091.927
Örorkulífeyrir	7.384.775	596.921	7.981.696
Makalífeyrir	135.909.491	3.771.458	139.680.948
Barnalífeyrir	47.612	0	47.612
Rekstrarkostnaður	5.221.373	1.655.017	6.876.390
Skuldbindingar samtals	701.404.392	37.274.181	738.678.573

Eignir umfram skuldbindingar	(472.831.203)	(22.725.420)	(495.556.623)
------------------------------	---------------	--------------	---------------

Í hlutfalli af skuldbindingum	-67,4%	-61,0%	-67,1%
-------------------------------	--------	--------	--------

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

	2015	2014	Breyting milli ára
Endurmetin hrein eign til greiðslu lífeyris	228.573.189	227.842.270	0,3%
Áfallin skuldbinding	701.404.392	634.917.635	10,5%
Heildarskuldbinding	738.678.573	672.886.437	9,8%

Lífeyrisréttindi í sjóðnum eru reiknuð sem hlutfall af dagvinnulaunum sjóðfélaga og þegar launin hækka þá hækkar skuldbinding sjóðsins í sama hlutfalli og launin. Við útreikning skuldbindinga er miðað við dagvinnulaun í lok ársins.

21. Bakábyrgð ríkissjóðs á lífeyrisskuldbindingum B-deildar

Utan efnahagsreiknings B-deildar er getið um skuldbindingar launagreiðenda vegna lífeyrishækkana samkvæmt 1. mgr. 33. gr. laga um LSR nr. 1/1997. Eftirstæðar skuldbindingar umfram eignir sjóðsins og kröfu á ríkissjóð og aðra launagreiðendur vegna lífeyrishækkana eru á ábyrgð ríkissjóðs samkvæmt 32. gr. sömu laga.

	2015	2014	Breyting milli ára
Hrein eign til greiðslu lífeyris	226.177.008	227.326.889	-0,5%
Endurmat á verðbréfaeign	2.396.181	515.381	364,9%
Krafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur vegna lífeyrishækkana	343.034.541	309.453.795	10,9%
Áfallin skuldbinding skv. tryggingafræðilegri úttekt	(701.404.392)	(634.917.635)	10,5%
Krafa á ríkissjóð vegna bakábyrgðar	(129.796.662)	(97.621.570)	33,0%

22. Ábyrgð launagreiðenda á lífeyrisskuldbindingum A-deildar

A-deild stendur sjálf undir skuldbindingum sínum. Mótframlag launagreiðenda hefur frá stofnun deildarinnar verið 11,5% en það er hins vegar breytilegt skv. lögum um A-deild og er það endurskoðað árlega. Munur milli eignalíða og lífeyrisskuldbindinga hefur nú verið meiri en 5% átta ár í röð. Samkvæmt 2. mgr. 39. gr. laga nr. 129/1997, sbr. ákvæði til bráðabirgða nr. VI, skal stjórn sjóðsins gera nauðsynlegar ráðstafanir til að rétta af fjárhag hans. Stjórn sjóðsins hefur tekið til skoðunar mögulegar leiðir til að bregðast við neikvæðri tryggingafræðilegri stöðu A-deildar en samkvæmt reglum sjóðsins þarf stjórn hans að bregðast við fyrir 1. október nk.

23. Uppgjör launagreiðenda á skuldbindingum

Eftirtaldir launagreiðendur hafa gert upp áfallnar lífeyrisskuldbindingar sínar gagnvart B-deild:

Skuldbinding B-deildar vegna uppgerðra réttinda í lok árs:	2015	2014
Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins	3.136.596	2.973.038
Byggðastofnun	1.505.012	1.391.221
Framkvæmdasjóður Íslands	796.297	777.840
Hitaveita Suðurnesja hf. (skuldbindingar eftir 31.03.2001)	498.989	453.450
Ísavia ohf. (ásamt Flugmálastjórn Íslands, Flugstöðum ohf. og fleiri)	18.094.203	16.332.178
Íbúðalánasjóður (ásamt Byggingasjóði og Húsnæðisstofnun ríkisins)	1.807.160	1.647.264
Íslandspóstur hf.	6.067.099	5.468.458
Íslandssild hf. (Síldarútvegsnefnd)	583.139	538.207
Íslensk endurtrygging	269.185	259.855
Íslenskar orkurannsóknir	573.761	506.047
Landsnet hf.	292.193	294.647
Lánasjóður íslenskra námsmanna	369.925	330.396
Orkubú Vestfjarða hf. (skuldbindingar eftir 30.06.2001)	345.992	304.110
Rafmagnsveitur ríkisins	5.233.915	4.866.792
Matís ohf. (Rannsóknarstofnun fiskiðnaðarins)	1.696.908	1.552.509
Ríkissjóður vegna lögreglumanna	1.050.057	1.118.668
Ríkisútvarpið ohf.	9.963.615	9.162.099
Samábyrgðin hf.	622.923	622.929
Sementsverksmiðjan hf.	1.061.826	1.037.339
Sinfóníuhljómsveit Íslands	3.651.978	3.263.700
Síminn hf. (ásamt Pósti og síma hf.)	40.194.871	38.111.373
Skýrr hf.	1.206.204	1.106.920
Slökkvilið höfuðborgarsvæðisins bs.	147.727	127.087
Þjóðhagsstofnun	1.297.532	1.195.521
Landsvirkjun Power ehf.	35.429	31.101
	100.502.535	93.472.748

Nokkrir launagreiðendur hafa gert upp áfallnar lífeyrisskuldbindingar sínar gagnvart B-deild og bera þeir þá ekki frekari skuldbindingu vegna þeirra réttinda sem uppgjóri tekur til. Skuldbinding sem gerð er upp með þessum hætti er byggð á tryggingafræðilegu mati miðað við uppgjörstag. Innheimta lífeyrishækkana gagnvart viðkomandi launagreiðanda fellur niður frá og með uppgjörstegi. Skuldbindingu B-deildar vegna uppgerðra réttinda má sjá í töflu hér til hliðar.

Forsendur við uppgjör lífeyrisskuldbindinga eru þær sömu og við tryggingafræðilega úttekt á stöðu B-deildar. Um langtímaforsendur er að ræða þannig að ef litið er til skamms tíma getur þróunin orðið önnur.

Stofnanir og fyrirtæki sem áður hafa gert upp skuldbindingar sínar gagnvart B-deild hafa flestar haldið áfram að greiða iðgjöld til B-deildar vegna þeirra starfsmanna sem voru í starfi þegar upphaflegt uppgjör á skuldbindingum fór fram. Í þeim tilfellum heldur áfram að myndast skuldbinding og er hún gerð upp árlega samkvæmt samkomulagi við þá launagreiðendur. Frá uppgjóri á skuldbindingu undangengins árs eru dregin iðgjöld sem greidd voru vegna ársins auk viðbótariðgjalda. Þá er launagreiðendum einnig heimilt að gera upp skuldbindingu sína frá ákveðnum tímapunkti og síðan árlega eftir það.

Kennitölur LSR

	2015	2014	2013	2012	2011
Ávöxtun					
Nafnávöxtun	8,67%	10,12%	10,47%	14,18%	7,19%
Raunávöxtun	6,55%	8,99%	6,57%	9,24%	1,86%
Hrein raunávöxtun	6,46%	8,91%	6,49%	9,15%	1,79%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	6,53%	5,66%	4,46%	-2,70%	-4,55%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára	1,71%	2,41%	2,45%	2,84%	1,80%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar					
Skráð verðbréf með breytilegum tekjum	43,3%	39,8%	37,3%	32,9%	29,2%
Skráð verðbréf með föstum tekjum	37,9%	37,7%	39,8%	43,2%	43,8%
Óskráð verðbréf með breytilegum tekjum	4,8%	6,0%	5,4%	5,6%	5,2%
Óskráð verðbréf með föstum tekjum	2,4%	3,9%	3,4%	3,3%	5,1%
Veðlán	10,5%	11,6%	13,0%	13,9%	15,7%
Annað	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%	1,1%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	69,0%	67,5%	68,8%	68,7%	70,5%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	31,0%	32,5%	31,2%	31,3%	29,5%
Kostnaður sem hlutfall af hreinni eign					
Rekstrarkostnaður að frádregnum öðrum tekjum	0,08%	0,08%	0,08%	0,08%	0,07%
Fjárfestingargjöld	0,06%	0,07%	0,08%	0,08%	0,08%
Fjöldatalningar					
Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	30.080	29.569	29.491	27.000	27.527
Meðalfjöldi lífeyrisþega	18.175	16.880	15.882	14.974	14.162
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir	77,9%	77,2%	76,8%	75,6%	74,4%
Örorkulífeyrir	7,3%	6,9%	6,5%	6,5%	6,3%
Makalífeyrir	14,3%	14,8%	15,7%	16,1%	16,8%
Barnalífeyrir	0,4%	0,4%	0,3%	0,4%	0,4%
Aðrar útgreiðslur	0,1%	0,7%	0,6%	1,4%	2,0%

Kennitölur A-deildar

	2015	2014	2013	2012	2011
Ávöxtun					
Nafnávöxtun	9,71%	8,66%	10,08%	13,09%	6,67%
Raunávöxtun	7,57%	7,55%	6,19%	8,20%	1,37%
Hrein raunávöxtun	7,52%	7,50%	6,15%	8,14%	1,25%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	6,08%	5,02%	4,02%	-2,71%	-4,46%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára	1,59%	2,19%	2,34%	2,80%	1,64%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar					
Skráð verðbréf með breytilegum tekjum	38,2%	32,8%	32,3%	28,1%	24,9%
Skráð verðbréf með föstum tekjum	45,1%	46,1%	47,7%	51,4%	51,1%
Óskráð verðbréf með breytilegum tekjum	5,6%	7,0%	6,1%	6,3%	6,0%
Óskráð verðbréf með föstum tekjum	1,4%	3,6%	2,0%	1,4%	2,8%
Veðlán	9,7%	10,4%	11,9%	12,8%	15,2%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	77,1%	76,4%	75,9%	74,6%	74,5%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	22,9%	23,6%	24,1%	25,4%	25,5%
Kostnaður sem hlutfall af hreinni eign					
Rekstrarkostnaður að frádregnum öðrum tekjum	0,05%	0,05%	0,04%	0,05%	0,04%
Fjárfestingargjöld	0,06%	0,07%	0,08%	0,08%	0,08%
Fjöldatalningar					
Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	23.895	23.313	23.066	22.685	22.730
Meðalfjöldi lífeyrisþega	4.506	3.709	3.168	2.681	2.2432
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir	52,6%	51,1%	49,5%	45,1%	38,0%
Örorkulífeyrir	41,7%	42,6%	43,3%	46,3%	52,0%
Makalífeyrir	2,7%	3,1%	3,7%	4,4%	4,7%
Barnalífeyrir	3,0%	3,2%	3,4%	4,2%	5,3%
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt					
Eignir umfram heildarskuldbindingar	-8,8%	-9,6%	-11,7%	-12,5%	-13,1%
Eignir umfram áfallnar skuldbindingar	3,3%	1,6%	-2,2%	-3,3%	-5,2%

Kennitölur B-deildar

	2015	2014	2013	2012	2011
Ávöxtun					
Nafnávöxtun	7,34%	12,17%	11,05%	15,49%	7,65%
Raunávöxtun	5,24%	11,03%	7,13%	10,49%	2,30%
Hrein raunávöxtun	5,11%	10,90%	7,00%	10,36%	2,12%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	7,05%	6,38%	4,82%	-2,67%	-4,69%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára	1,85%	2,70%	2,56%	2,89%	1,81%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar					
Skráð verðbréf með breytilegum tekjum	50,3%	48,1%	42,2%	36,9%	32,0%
Skráð verðbréf með föstum tekjum	29,3%	28,9%	33,0%	37,0%	39,5%
Óskráð verðbréf með breytilegum tekjum	3,8%	5,0%	4,8%	5,0%	4,6%
Óskráð verðbréf með föstum tekjum	4,1%	4,4%	5,1%	5,4%	7,2%
Veðlán	12,5%	13,7%	14,9%	15,7%	16,7%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	56,0%	55,4%	60,4%	62,5%	66,7%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	44,0%	44,6%	39,6%	37,5%	33,3%
Kostnaður sem hlutfall af hreinni eign					
Rekstrarkostnaður að frádregnum öðrum tekjum	0,12%	0,11%	0,12%	0,11%	0,10%
Fjárfestingargjöld	0,07%	0,07%	0,09%	0,09%	0,08%
Fjöldatalningar					
Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	3.076	3.450	3.856	4.315	4.796
Meðalfjöldi lífeyrisþega	13.534	12.993	12.545	12.077	11.657
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir	81,1%	80,6%	79,8%	79,1%	78,3%
Örorkulífeyrir	2,9%	2,9%	3,0%	3,3%	3,5%
Makalífeyrir	16,0%	16,4%	17,1%	17,6%	18,2%
Barnalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt					
Eignir umfram heildarskuldbindingar	-67,1%	-63,9%	-63,1%	-62,9%	-63,0%
Eignir umfram áfallnar skuldbindingar	-67,4%	-64,1%	-63,3%	-63,2%	-63,4%

Kennitölur Séreignar LSR

Leið I

Ávöxtun

Nafnávöxtun	8,68%	8,92%	9,66%	11,85%	6,74%
Raunávöxtun	6,55%	7,80%	5,79%	7,00%	1,44%
Hrein raunávöxtun	6,49%	7,74%	5,74%	6,95%	1,38%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 5 ára	9,16%	9,99%	11,88%	6,11%	4,64%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	5,64%	6,32%	6,59%	-1,23%	-2,85%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára	2,14%	2,36%	2,63%	3,30%	1,50%

Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar

Skráð verðbréf með breytilegum tekjum	93,4%	92,1%	90,9%	89,2%	88,9%
Skráð verðbréf með föstum tekjum	4,4%	4,4%	4,6%	4,5%	4,6%
Óskráð verðbréf með breytilegum tekjum	2,1%	3,2%	3,8%	4,8%	4,7%
Óskráð verðbréf með föstum tekjum	0,1%	0,2%	0,7%	1,5%	1,9%

Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum

Eignir í íslenskum krónum	69,4%	66,8%	62,8%	62,5%	64,7%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	30,6%	33,2%	37,2%	37,5%	35,3%

Kostnaður sem hlutfall af hreinni eign

Rekstrarkostnaður	0,05%	0,06%	0,05%	0,05%	0,06%
Fjárfestingargjöld	0,02%	0,03%	0,04%	0,04%	0,04%

Fjöldatalningar

Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	1.050	1.098	1.147	1.209	1.293
Meðalfjöldi lífeyrisþega	32	55	57	80	119

Hlutfallsleg skipting lífeyris

Ellilífeyrir	70,7%	34,0%	25,7%	22,9%	11,2%
Örorkulífeyrir	0,1%	0,0%	0,1%	0,2%	0,5%
Makalífeyrir	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%
Barnalífeyrir	7,2%	4,7%	2,1%	0,1%	0,7%
Aðrar útgreiðslur	21,6%	61,0%	71,9%	76,4%	87,3%

Kennitölur Séreignar LSR

Leið II

Ávöxtun

	2015	2014	2013	2012	2011
Nafnávöxtun	7,59%	7,82%	8,71%	12,56%	7,83%
Raunávöxtun	5,49%	6,72%	4,87%	7,69%	2,47%
Hrein raunávöxtun	5,43%	6,66%	4,82%	7,63%	2,42%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 5 ára	8,89%	10,19%	11,49%	8,65%	7,39%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	5,38%	6,51%	6,21%	1,14%	-0,30%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára	2,74%	2,66%	2,78%	3,18%	3,24%

Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar

Skráð verðbréf með breytilegum tekjum	90,2%	88,4%	86,1%	85,0%	82,7%
Skráð verðbréf með föstum tekjum	7,3%	7,5%	8,0%	7,3%	10,8%
Óskráð verðbréf með breytilegum tekjum	2,4%	3,5%	4,4%	5,0%	4,7%
Óskráð verðbréf með föstum tekjum	0,1%	0,6%	1,4%	2,7%	1,8%

Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum

Eignir í íslenskum krónum	74,9%	70,9%	68,0%	69,8%	70,8%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	25,1%	29,1%	32,0%	30,2%	29,2%

Kostnaður sem hlutfall af hreinni eign

Rekstrarkostnaður	0,05%	0,06%	0,05%	0,05%	0,06%
Fjárfestingargjöld	0,02%	0,03%	0,04%	0,04%	0,04%

Fjöldatalningar

Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	553	415	282	280	286
Meðalfjöldi lífeyrisþega	15	17	18	26	20

Hlutfallsleg skipting lífeyris

Ellilífeyrir	89,7%	71,2%	53,0%	56,8%	46,7%
Örorkulífeyrir	0,0%	0,1%	0,3%	0,2%	0,5%
Makalífeyrir	10,3%	0,0%	0,5%	1,9%	0,0%
Barnalífeyrir	0,0%	1,9%	1,3%	1,0%	0,0%
Aðrar útgreiðslur	0,0%	26,8%	44,9%	40,1%	52,8%

Kennitölur Séreignar LSR

Leið III

Ávöxtun

	2015	2014	2013	2012	2011
Nafnávöxtun	4,27%	3,17%	5,80%	6,73%	8,05%
Raunávöxtun	2,23%	2,12%	2,06%	2,11%	2,69%
Hrein raunávöxtun	2,17%	2,06%	2,01%	2,05%	2,63%
Meðaltal nafnávöxtunar síðustu 5 ára	5,59%	5,98%	8,17%	11,98%	13,21%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	2,19%	2,45%	3,05%	4,24%	5,11%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára	3,81%	3,99%	4,35%	4,85%	5,32%

Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar

Bundinn innlánsreikningur	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
---------------------------	--------	--------	--------	--------	--------

Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum

Eignir í íslenskum krónum	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
---------------------------	--------	--------	--------	--------	--------

Kostnaður sem hlutfall af hreinni eign

Rekstrarkostnaður	0,05%	0,06%	0,05%	0,05%	0,06%
Fjárfestingargjöld	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%

Fjöldatalningar

Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	1.507	1.292	1.140	1.197	1.246
Meðalfjöldi lífeyrisþega	89	105	95	110	123

Hlutfallsleg skipting lífeyris

Ellilífeyrir	90,2%	68,5%	77,1%	59,5%	49,6%
Örorkulífeyrir	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%	0,1%
Makalífeyrir	2,3%	1,2%	2,1%	0,8%	0,8%
Barnalífeyrir	2,3%	0,8%	1,6%	1,8%	0,9%
Aðrar útgreiðslur	5,1%	29,5%	19,2%	37,8%	48,7%

Útreikningur á ávöxtun í Séreign LSR miðar við daglegt gengi á sjóðnum.

Lífeyrissjóður hjúkrunarfræðinga

Ársreikningur 2015

Skýrsla stjórnar

Eignir og ávöxtun

Hrein eign LH til greiðslu lífeyris nam 27,7 milljörðum kr. í árslok 2015. Eignirnar jukust um 375 milljónir kr. á árinu eða sem nemur 1,4%.

Ávöxtun á árinu 2015 var góð en nafnávöxtun sjóðsins var 7,4%. Hrein raunávöxtun sjóðsins, þ.e. raunávöxtun þegar rekstrarkostnaður hefur verið dreginn frá hreinum fjárfestingartekjum, var 5,1% á árinu 2015 samanborið við 9,3% árið áður. Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ár er 6,6%, en 1,4% sé horft til síðustu 10 ára. Frá árinu 1996 er meðaltal hreinnar raunávöxtunar 3,6% en í tryggingafræðilegri úttekt er miðað við 3,5% ávöxtun til langs tíma.

Á árinu 2015 var raunávöxtun innlendra skuldabréfa 4,4%, innlendra hlutabréfa og hlutdeildarskírteina 37,7% og erlendra hlutabréfa og hlutdeildarskírteina 0,8%, umreiknað í íslenskar krónur.

Í árslok 2015 voru hlutabréf 47,8% af verðbréfaeign sjóðsins, en hlutfallið var 46,6% árið áður. Verðbréfaeign sjóðsins í árslok 2015 skiptist þannig að 54,9% voru í íslenskum krónum og 45,1% voru í erlendum gjaldmiðlum.

Fjárfestingar

Á árinu 2015 var LH nettóseljandi verðbréfa fyrir 707 milljónir kr. Fjárfestingar á árinu 2015 námu 170,8 milljónum kr. í innlendum skuldabréfum. LH var nettóseljandi innlendra hlutabréfa að fjárhæð 487,7 milljónir kr., erlendra hlutabréfa að fjárhæð 27,9 milljónir kr. ásamt því að endurgreiðslur úr sjóðum um sameiginlega fjárfestingu námu

362,3 milljónum kr. Uppgreiðslur sjóðfélagalána umfram útlán námu 85,7 milljónum kr.

Gjaldmiðlavarnasamningar

Á árinu 2015 voru greiddar 162,7 milljónir kr. samkvæmt samkomulagi við skilanevnd Glitnis vegna gjaldmiðlavarnasamninga. Um lokagreiðslu var að ræða og voru því engar útistandandi skuldbindingar vegna gjaldmiðlavarnasamninga gagnvart sjóðnum í árslok.

Iðgjöld

Lögbundin iðgjöld ársins námu 203 milljónum kr. og lækkuðu um 9,7% milli ára. Virkir sjóðfélagar voru að meðaltali 305 og fækkaði þeim um 13,1%. Alls greiddu 334 sjóðfélagar iðgjald til LH á árinu 2015 og fækkaði þeim um 10% milli ára. Í árslok átti 2.961 sjóðfélagi skráð réttindi hjá sjóðnum.

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn í formi viðbótariðgjalda námu 240,7 milljónum kr. á árinu 2015. Þar af var 138,4 milljónum kr. ráðstafað af inn eign annarra launagreiðenda vegna viðbótariðgjalda fyrri ára yfir til ríkissjóðs vegna yfirtöku á skuldbindingum. Innborganir annarra launagreiðenda í formi viðbótariðgjalda námu 7,2 milljónum kr. á árinu 2015.

Innborganir ríkissjóðs eru vaxtareiknaðar í samræmi við ávöxtun lífeyrissjóðsins og mynda inneign sem dregin er frá skuldbindingum. Með aukagreiðslum til sjóðsins er ríkissjóður að dreifa greiðslum á skuldbindingum sínum

til lengri tíma, en ríkissjóður er bakábyrgur fyrir skuldbindingum sjóðsins ásamt öðrum launagreiðendum. Inn eign ríkissjóðs vegna aukagreiðslna nam 22.612 milljónum kr. í árslok 2015 og hækkaði hún um 1.762 milljónir kr. milli ára.

Lífeyrir

Lífeyrisgreiðslur námu 3.185 milljónum kr. á árinu 2015 og hækkuðu um 16,2% milli ára. Alls fengu 1.063 einstaklingar greiddan lífeyri úr sjóðnum á árinu og fjölgaði þeim um 6,6% milli ára. Endurgreiðslur launagreiðenda á lífeyrisgreiðslum námu 1.298 milljónum kr. á árinu og hækkuðu um 21,7% milli ára.

Rekstrarkostnaður og fjárfestingargjöld

LH er með þjónustusamning við Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins (LSR) sem annast rekstur sjóðsins. Hlutdeild í kostnaði miðast við umfang við rekstur sjóðsins að teknu tilliti til stærðarhagkvæmi.

Á árinu 2015 námu rekstrarkostnaður og fjárfestingargjöld 71,7 milljónum kr. en voru 66,7 milljónir kr. árið áður. Aðrar tekjur námu 1,2 milljónum kr. á árinu 2015 og lækkuðu um 8,6% milli ára. Kostnaður að frátöldum öðrum tekjum var 0,26% af meðaleignum sjóðsins árið 2015. Þar af nam rekstrarkostnaður 0,17% af meðaleignum.

Hlutdeild í launakostnaði nam 39,3 milljónum kr. árið 2015 og skiptist þannig að heildarfjárhæð launa var 32,1 milljón kr. og launatengd gjöld 7,2 milljónir kr. Hlutdeild í stöðugildum var 3,2 á árinu 2015.

Tryggingafræðileg úttekt og hrein eign til greiðslu lífeyris

Áfallin skuldbinding sjóðsins í árslok 2015 var 86,3 milljarðar kr. og hækkaði um 10,6% á árinu. Samkvæmt útreikningi tryggingafræðings eiga launagreiðendur að standa undir 43,4 milljörðum kr. af skuldbindingum sjóðsins með greiðslu lífeyrishækkana. Skuldbindingar sem sjóðurinn á sjálfur að standa undir eru því 42,8 milljarðar kr. Samkvæmt efnahagsreikningi var hrein eign sjóðsins til greiðslu lífeyris í árslok 27,7 milljarðar kr. og endurmetin hrein eign hans var 28 milljarðar kr.

Eins og fram kom í umfjöllun hér að framan hefur ríkissjóður greitt aukalega inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn. Í árslok 2015 námu uppfærðar greiðslur ríkissjóðs 22,6 milljörðum kr. og inneign annarra launagreiðenda nam 431 milljón kr.

Stjórn LH hefur látið gera úttekt á framtíðargreiðsluflæði sjóðsins og samkvæmt henni mun sjóðurinn tæmast á árinu 2030 ef ekki koma til frekari aukagreiðslur frá ríkissjóði. Að sama skapi verða eignir sjóðsins, aðrar en þær sem ríkissjóður hefur greitt inn á skuldbindingar, nýttar að fullu á fyrri hluta ársins 2018. Samkvæmt lögum um LH ábyrgjast ríkissjóður og aðrir launagreiðendur lífeyrisgreiðslur úr sjóðnum vegna fyrrverandi starfsmanna sinna. Árið 2018 þarf því að innheimta andvirði lífeyrisgreiðslna að fullu hjá öðrum launagreiðendum en ríkissjóði og þeim launagreiðendum sem greitt hafa inn á skuldbindingar sínar. Ef einhver launagreiðandi reynist ekki fær um að standa við ábyrgðarskuldbindingu sína er ríkissjóður bakábyrgur.

Lokaorð

Stærsta óvissuatriðið sem snýr að sjóðnum er fjármögnun á skuldbindingum hans til framtíðar en ljóst er að eignir hans munu verða uppurnar mörgum árum áður en skuldbindingar hafa verið greiddar að fullu. Nauðsynlegt er að ríkissjóður sem bakábyrgðaraðili setji fram áætlun um hvernig bregðast skuli við þeirri stöðu.

Útstreymi í formi lífeyrisgreiðslna er verulega umfram innborganir til sjóðsins. Það hefur því þurft að selja verðbréf til að fjármagna lífeyrisgreiðslur. Þetta hefur fyrst og fremst verið gert með sölu innlendra verðbréfa og hefur því hlutfallslegt vægi erlendra verðbréfa aukist.

Það sem af er ári 2016 hafa erlend hlutabréf lækkað í verði og ávöxtun á innlendum hlutabréfamarkaði verið óveruleg.

Stjórn Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga og framkvæmdastjóri staðfesta hér með ársreikning sjóðsins fyrir árið 2015 með undirskrift sinni.

Reykjavík, 8. apríl 2016.

Guðjón Hauksson formaður stjórnar, Oddur Gunnarsson varaformaður, Halldóra Friðjónsdóttir og Ragnheiður Gunnarsdóttir.

Haukur Hafsteinsson, framkvæmdastjóri.

Áritun endurskoðenda

Til stjórnar og sjóðfélaga Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga fyrir árið 2015. Ársreikningurinn hefur að geyma skýrslu stjórnar, yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning, yfirlit um sjóðstreymi, upplýsingar um mikilvægar reiknings-skilaaðferðir og skýringar nr. 1–21 og kennitölur.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrg fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og settar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Samkvæmt því ber þeim að skipuleggja, innleiða og viðhalda innra eftirliti sem varðar gerð og framsetningu ársreiknings þannig að hann sé í meginatriðum án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Ábyrgð endurskoðenda

Ábyrgð okkar felst í því álitum sem við látum í ljós á ársreikningnum á grundvelli endurskoðunarinnar. Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla og ákvæði laga um Ríkisendurskoðun. Samkvæmt þeim ber okkur að fara eftir settum siðareglum, skipuleggja og haga endurskoðuninni þannig að nægjanleg víska fáist um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka.

Endurskoðunin felur í sér aðgerðir til að staðfesta fjárhæðir og aðrar upplýsingar í ársreikningnum. Val endurskoðunaraðgerða byggir á faglegu mati endurskoðandans, meðal annars á þeirri áhættu að verulegir annmarkar séu á ársreikningnum, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka. Við áhættumatið er tekið tillit til þess innra eftirlits sem varðar gerð og framsetningu ársreiknings, til þess að skipuleggja viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki til þess að gefa álit á virkni innra eftirlits sjóðsins. Endurskoðunin felur einnig í sér mat á þeim reiknings-

skila- og matsaðferðum sem stjórnendur nota við gerð ársreikningsins sem og mat á framsetningu hans í heild. Við teljum okkur hafa aflað nægjanlegra og viðeigandi gagna við endurskoðunina til að undirbyggja álit okkar.

Álit

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af afkomu Lífeyrissjóðs hjúkrunarfræðinga á árinu 2015, efnahag 31. desember 2015 og breytingu á handbæru fé á árinu 2015, í samræmi við lög um ársreikninga og settar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Í skýrslu stjórnenda eða í skýringum koma fram þær upplýsingar sem ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga og settar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða.

Ríkisendurskoðun, 8. apríl 2016

Sveinn Arason, ríkisendurskoðandi

Yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris fyrir árið 2015

	Skýring	2015	2014
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga		42.208	51.609
Iðgjöld launagreiðenda		160.974	173.512
Réttindaflutningur og endurgreiðslur		0	(11)
Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði		23.403	22.854
Lífeyrishækkunar		1.297.588	1.065.920
Uppgreiddar lífeyrisskuldbindingar	8	6.598	3.880
Innborganir launagreiðenda inn á skuldbindingar	9	109.429	146.299
Iðgjöld alls		1.640.201	1.464.063
Lífeyrir			
Lífeyrir	10	3.184.608	2.740.938
Annar beinn kostnaður vegna örorkulífeyris	10	3.286	3.338
Lífeyrir alls		3.187.894	2.744.275
Fjárfestingartekjur			
Tekjur af eignarhlutum	11	1.099.713	1.001.737
Vaxtatekjur og gengismunur	12	900.976	1.654.290
Breytingar á niðurfærslu	5	(7.744)	44.155
Framvirkir gjaldmiðlavarnasamningar	6	0	11.469
Fjárfestingartekjur alls		1.992.944	2.711.650
Fjárfestingargjöld			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	7	24.255	27.154
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	7	47.491	39.523
Aðrar tekjur			
Aðrar tekjur	7	1.155	1.264
Hækkun á hreinni eign á árinu			
Hrein eign frá fyrra ári		27.359.253	25.993.228
Hrein eign í árslok til greiðslu lífeyris			
		27.733.913	27.359.253

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Efnahagsreikningur 31.12.2015

Eignir

	Skýring	2015	2014
Fjárfestingar			
Verðbréf með breytilegum tekjum	14	14.475.688	14.226.339
Verðbréf með föstum tekjum	15	9.680.558	9.982.088
Veðlán	15	1.841.853	2.127.215
Aðrar fjárfestingar		30.752	54.769
Fjárfestingar alls		26.028.851	26.390.411
Kröfur			
Kröfur á launagreiðendur	16	37.147	33.816
Ýmsar kröfur		379	155
Kröfur alls		37.526	33.972
Aðrar eignir			
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	4,13	4.985	5.738
Sjóður og bankareikningar		1.811.805	1.215.756
Aðrar eignir alls		1.816.789	1.221.494
Eignir samtals		27.883.166	27.645.877

Skuldir

Skuldbindingar			
Áfallin lífeyrisskuldbinding		14.353	12.844
Skuldbindingar alls		14.353	12.844
Viðskiptaskuldir			
Aðrar skuldir	17	134.901	111.110
Framvirkir gjaldmiðlavarnasamningar	6	0	162.671
Viðskiptaskuldir alls		134.901	273.780
Skuldir samtals		149.253	286.624
Hrein eign til greiðslu lífeyris		27.733.913	27.359.253

Eignir utan efnahagsreiknings

Krafa á launagreiðendur skv. 20. gr. laga nr. 2/1997	21	47.967.349	43.439.872
--	----	------------	------------

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Sjóðstreymi fyrir árið 2015

	2015	2014
Inngreiðslur		
lðgjöld	1.632.989	1.490.601
Fjárfestingartekjur	141.415	264.533
Afborganir verðbréfa	1.608.304	1.368.763
Seld verðbréf með breytilegum tekjum	1.169.736	1.520.480
Seld verðbréf með föstum tekjum	0	404.209
Seldar fullnustueignir og aðrar inngreiðslur	24.017	0
Inngreiðslur	4.576.462	5.048.587
Útgreiðslur		
Lífeyrir	3.166.710	2.720.896
Fjárfestingargjöld	22.647	27.105
Rekstrarkostnaður án afskrifta	43.952	38.508
Gjaldmiðlavarnasamningar	162.671	79.712
Útgreiðslur	3.395.980	2.866.221
Ráðstöfunarfé til kaupa á verðbréfum og annarri fjárfestingu	1.180.482	2.182.366
Kaup á verðbréfum og önnur fjárfesting		
Kaup á verðbréfum með breytilegum tekjum	291.864	1.440.472
Kaup á verðbréfum með föstum tekjum	256.523	542.093
Ný veðlán og útlán	35.450	54.660
Varanlegir rekstrarfjármunir og fullnustueignir	597	55.599
Ráðstöfun alls	584.433	2.092.824
Hækkun (lækkun) á handbæru fé	596.049	89.542
Handbært fé í ársbyrjun	1.215.756	1.126.214
Handbært fé í árslok	1.811.805	1.215.756

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Skýringar með ársreikningi 2015

1. Grundvöllur reikningskila

Á árinu 2015 gaf Fjármálaeftirlitið (FME) út nýjar reglur um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 335/2015. Reglurnar tóku strax gildi en lífeyrissjóðum var gefinn frestur til aðlögunar að þeim fram á reikningsárið 2016. Sjóðurinn valdi að nýta sér aðlögunarfrestinn en ekki var gefinn frestur til aðlögunar að ákvæðum sem varða gagnsæi vegna kostnaðar og þóknana. Ársreikningur sjóðsins er því saminn í samræmi við reglur nr. 55/2000 um ársreikninga lífeyrissjóða auk ákvæða í reglum nr. 335/2015 sem varða gagnsæi vegna kostnaðar og þóknana. Reglurnar eru settar af FME á grundvelli laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða.

2. Löggjöld og réttindi

Löggjald til LH er 12% af dagvinnulaunum, vaktaálagi, persónuuppbót og orlofsuppbót. Réttindi sjóðfélaga miðast við þann tíma sem greitt hefur verið í sjóðinn, ásamt starfshlutfalli. Almennur réttur til töku ellilífeyris er við 65 ára aldur. Sjóðfélaga er þó heimilt að hefja töku lífeyris fyrr ef samanlagður sjóðfélagaaldur hans og lífaldur er 95 ár eða meira (95 ára regla), en þó aldrei fyrr en hann er orðinn 60 ára. Lífeyrir reiknast sem hlutfall af launum við starfslok eða í ákveðnum tilvikum af launum vegna 10 ára í hærra launuðu starfi. Eftir það taka lífeyrisgreiðslur mið af dagvinnulaunum eftirmanns í starfi eða breytingum sem verða að meðaltali á föstum launum opinberra starfsmanna fyrir dagvinnu, samkvæmt svokallaðri meðaltalsreglu.

3. Sundurliðun fjárfestinga

Til verðbréfa með breytilegum tekjum teljast innlend og erlend hlutabréf og hlutdeildarskírteini verðbréfasjóða. Erend verðbréf sjóðsins eru skráð á skipulegum verðbréfamörkuðum og því eignfærð á markaðsverði miðað við síðasta skráða gengi þeirra í árslok. Verðbréfin eru umreiknuð í íslenskar krónur á kaupgengi skv. Seðlabanka Íslands í árslok. Innlend hlutabréf sjóðsins sem skráð eru í Kauphöll Íslands eru eignfærð á markaðsverði í árslok, en óskráð hlutabréf á kostnaðarverði eða áætluðu gangvirði ef það er lægra. Fjárfestingar í framtaksjóðum og samlagshlutafélögum eru færðar til eignar á gangverði skv. upplýsingum frá vörsluaðilum.

Til verðbréfa með föstum tekjum teljast innlend og erlend skuldabréf og önnur verðbréf með föstum vöxtum eða með tiltekna vaxtaviðmiðun. Til veðlana teljast innlend skulda-

bréfalán með veði í fasteign. Verðbréf með föstum tekjum eru færð til eignar með áföllnum verðbótum og vöxtum m.v. vaxtakjör verðbréfanna að teknu tilliti til ávöxtunarkröfu þeirra á kaupdegi. Áföllin eða gengisaukinn sem myndast við kaup verðbréfanna eru færð í ársreikninginn á afborgunartíma þeirra miðað við virka vexti. Verðbréf í erlendum gjaldmiðlum eru umreiknuð í íslenskar krónur á kaupgengi skv. Seðlabanka Íslands í árslok.

4. Varanlegir rekstrarfjármunir

Varanlegir rekstrarfjármunir eru færðir á kostnaðarverði að frádregnum afskriftum. Afskriftir eru reiknaðar sem fastur árlegur hundraðshluti af stofnverði. Afskriftir vegna kaupa ársins 2015 reiknast hlutfallslega eftir eignarhaldstíma innan ársins. Afskriftahlutföll eru eftirfarandi: tölvubúnaður 33,3% og aðrir rekstrarfjármunir 10–15%.

5. Niðurfærsla verðbréfa og afskriftasjóður

Verðbréfasafn lífeyrissjóðsins hefur verið yfirfarið og mat lagt á virði þess. Sjóðurinn hefur lagt til hliðar í afskriftasjóð til að mæta mögulegum niðurfærslum skuldabréfa í framtíðinni. Að mestu leyti er um að ræða kröfur á hendur þeim verðbréfaútfendendum sem lentu í fjárhagsvanda í efnahagshruninu. Mat á lánum lífeyrissjóðanna til einstaklinga tekur mið af mati á vanskilum, veðstöðu og áhrifum þeirra úrræða sem eru í gangi til aðstoðar þeim sem lent hafa í skuldavanda.

Þróun afskriftasjóðs á árinu og breytingar á niðurfærslu eru sem hér segir:

	2015	2014
Afskriftasjóður í ársbyrjun	557.786	599.432
Víkjandi skuldabréf á Glitni, bakfærð niðurfærsla	0	(36.925)
Framlag í afskriftasjóð, gjaldfært (tekjufært) á árinu	8.468	(7.230)
Endanlega tapað	(5.089)	2.509
Afskriftasjóður í árslok	561.165	557.786

Á móti gjaldfærslu ársins í afskriftasjóð að fjárhæð 8.468 þúsund kr. voru tekjufærðar 723 þúsund kr. sem höfðu áður verið afskrifaðar að fullu.

6. Gjaldmiðlavarnasamningar

Skuld vegna gjaldmiðlavarnasamninga við skilanevnd Glitnis og hreyfingar ársins eru sem hér segir:

	2015	2014
Skuld í ársbyrjun	162.671	290.777
Skuldajöfnun vegna víkjandi skuldabréfs á Glitni	0	(36.925)
Lækkun á samningsfjárhæð	0	(11.469)
Uppgjör samkvæmt samkomulagi	(162.671)	(79.712)
Skuld í árslok	0	162.671

Á árinu 2015 var greidd lokagreiðsla vegna gjaldmiðlavarnasamninga og voru því engar útistandandi skuldbindingar vegna gjaldmiðlavarnasamninga gagnvart sjóðnum í árslok.

7. Fjárfestingargjöld, rekstrarkostnaður og aðrar tekjur

Rekstrarkostnaði sjóðsins er skipt í fjárfestingargjöld og rekstrarkostnað eftir því hvort um er að ræða kostnað við eignausýslu eða annan rekstur sjóðsins.

Umsýslu- og viðskiptakostnaður vegna erlendra og innlendra hlutabréfa, erlendra sér-greindra hlutabréfasafna, erlendra hlutdeildarskírteina og framtaksfjárfestinga er ýmist bókfærður á móti vaxtatekjum viðkomandi verðbréfa eða innifalinn í fjárfestingartekjum viðkomandi sjóða.

Undir liðnum aðrar tekjur eru færðar tekjur af lánastarfsemi aðrar en lántökugjöld. Þá er jafnframt færð undir aðrar tekjur þóknun til sjóðsins fyrir að móttaka iðgjöld í VIRK starfsendurhæfingarsjóð.

Iðgjöld

8. Uppgreiddar lífeyrisskuldbindingar

Uppgjör launagreiðenda á skuldbindingum sínum við sjóðinn námu 6.598 þúsundum kr. á árinu 2015. Um var að ræða uppgjör lífeyrisskuldbindinga vegna áunninna réttinda á árinu 2015.

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

9. Innborganir launagreiðenda inn á skuldbindingar

	2015	2014
Innborganir ríkissjóðs inn á bakábyrgð vegna skuldbindinga	240.697	631.206
Viðbótarframlag ýmissa launagreiðenda, innborgun inn á skuldbindingar	7.220	8.424
Ráðstöfun viðbótariðgjalda vegna skuldbindinga	(138.489)	(493.331)
	109.429	146.299

Innborganir ríkissjóðs inn á skuldbindingar sínar við sjóðinn í formi viðbótariðgjalda námu 240,7 milljónum kr. á árinu 2015. Þar af var 138,5 milljónum kr. ráðstafað af inneign annarra launagreiðenda vegna viðbótariðgjalda fyrri ára yfir til ríkissjóðs vegna yfirtöku á skuldbindingum.

Lífeyrir

10. Lífeyrisgreiðslur

Sundurliðun lífeyrisgreiðslna eftir tegundum lífeyris:

	2015	2014
Ellilífeyrir	2.864.798	2.450.282
Örorkulífeyrir	215.419	201.157
Makalífeyrir	103.958	88.903
Barnalífeyrir	434	596
	3.184.608	2.740.938
Kostnaður vegna örorkumats	477	253
Gjald til VIRK starfsendurhæfingarsjóðs	2.809	3.085
	3.187.894	2.744.275

Fjárfestingartekjur

11. Fjárfestingartekjur af eignarhlutum sundurliðast þannig:

	2015	2014
Af innlendum hlutabréfum	881.705	265.225
Af erlendum hlutabréfum	230.131	747.511
Umsýsluþóknun skv. reikningum eða upplýsingum frá stýringaraðilum	(10.843)	(9.479)
Viðskiptakostnaður innlendra hlutabréfa	(1.281)	(1.521)
	1.099.713	1.001.737

Undir tekjur af eignarhlutum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum, bæði vegna breytinga á gengi bréfanna og gengi erlendra gjaldmiðla. Jafnframt er umsýsluþóknun og viðskiptakostnaður færður á móti tekjum en sýndur sérstaklega í þeim tilvikum þar sem nákvæmar upplýsingar liggja fyrir.

Hjá nokkrum vörsluaðilum verðbréfasafna liggja kostnaðarupplýsingar ekki fyrir eða fást ekki gefnar upp og er sá kostnaður því innifalinn í vaxtatekjum viðkomandi sjóða. Miðað við umsamin þóknahlutföll og meðalstöðu hvers safns fyrir sig er áætlað að umsýsluþóknun til viðbótar því sem kemur fram í töflu hér að ofan hafi numið 24,4 milljónum kr. á árinu 2015.

12. Vaxtatekjur og gengismunur sundurliðast þannig:

	2015	2014
Af veðlánunum	116.878	115.092
Af öðrum skuldabréfum	636.606	619.587
Vörslugjöld innlendra skuldabréfa	(3.554)	(3.738)
Af hlutdeildarskírteinum	116.375	869.197
Umsýsluþóknun skv. fyrirliggjandi upplýsingum vegna hlutdeildarskírteina	(7.391)	(5.754)
Af bankainnstæðum o.fl.	41.871	58.992
Lántökugjöld	355	546
Dráttarvextir	(163)	367
	900.976	1.654.290

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Undir vaxtatekjur og gengismun falla vaxtatekjur af verðbréfum með föstum tekjum, veðlánunum, bundnum bankainnstæðum, iðgjöldum og veltiinnlánunum auk lántökugjalda af lánastarfsemi. Þá fellur undir þennan lið gengismunur af verðbréfum með föstum tekjum í erlendum gjaldmiðlum og breyting á verði innlendra og erlendra hlutdeildarskírteina.

Hjá nokkrum vörsluaðilum verðbréfasjóða (hlutdeildarskírteina) liggja kostnaðarupplýsingar ekki fyrir eða fást ekki gefnar upp og er sá kostnaður því innifalinn í vaxtatekjum viðkomandi sjóða. Miðað við umsamin þóknahlutföll og meðalstöðu hvers safns fyrir sig er áætlað að umsýsluþóknun til viðbótar því sem kemur fram í töflu hér að ofan hafi numið 32,6 milljónum kr. á árinu 2015.

Fjárfestingar

13. Varanlegir rekstrarfjármunir

Varanlegir rekstrarfjármunir og afskriftir þeirra, sem reiknaðar eru sem fastur árlegur hundradshluti, greinast þannig:

Heildarverð 1.1.2015	8.183
Viðbætur á árinu	597
Niðurlagðir rekstrarfjármunir	(625)
Heildarverð 31.12.2015	8.154
Afskrifað áður	2.444
Afskrifað á árinu	1.350
Niðurlagðir rekstrarfjármunir	(625)
Afskrifað samtals	3.169
Bókfært verð 31.12.2015	4.985
Afskriftahlutföll	10-33%

14. Verðbréf með breytilegum tekjum

Erlend verðbréf eftir fjárvörsluaðilum:

Sérgreind hlutabréfasöfn og erlend hlutbréf:	2015	2014
MFS Institutional Advisors	2.036.177	2.013.778
Morgan Stanley	726.669	708.904
EFG Global Equity	549.863	542.240
ETF Credit Suisse	316.172	305.863
Sampo OYJ-A SHS	0	25.799
	3.628.881	3.596.584
Hlutdeildarskírteini í hlutabréfasjóðum:		
Vanguard Global Stock Index	1.386.327	1.371.430
Schroder Global Core	1.123.539	1.111.316
JP Morgan Funds – Global Dynamic C	933.343	933.604
T. Rowe Price US Large Growth	730.372	645.174
Schroder Global Quant Value	726.873	752.668
Templeton Growth Fund	326.545	347.506
T. Rowe Price US Small Cap Fund	325.633	323.422
Seilem Stryx Fund	324.055	287.862
Jupiter European Growth	268.029	225.418
ACM Global Growth Trends	254.187	245.163
Önnur hlutdeildarskírteini í hlutabréfasjóðum	508.536	537.499
	6.907.439	6.781.062

Hlutdeildarskírteini í framtakssjóðum:	2015	2014
Schroder Private Equity III	177.750	227.146
Morgan Stanley Private Equity III	156.038	167.409
Morgan Stanley Emerging Private Markets	116.246	118.601
Schroder Private Equity IV	104.669	113.568
SVG Diamond Private Equity III	89.319	73.845
Partners Group Private Equity	66.216	83.939
Morgan Stanley Private Markets IV	61.174	75.434
BlackRock Diversified Private Equity III	51.834	64.033
Schroder Private Equity II	50.499	70.651
BlackRock Private Opportunity Fund II	41.389	53.219
LGT Crown European Private Equity Fund	39.255	52.879
SVG Asia Fund of Funds	33.158	28.013
Landsbanki Private Equity II	30.822	45.722
Templeton Real Estate Fund	27.147	39.213
Önnur hlutdeildarskírteini í framtakssjóðum	106.277	116.951
	1.151.793	1.330.623
Erlend verðbréf með breytilegum tekjum alls	11.688.113	11.708.269

Í sérgreindu hlutabréfasöfnunum eru eingöngu hlutabréf í markaðsskráðum stórum erlendum hlutafélögum og er eignarhluti sjóðsins í hverju félagi fyrir sig óverulegur.

Lífeyrissjóðurinn hefur skuldbundið sig til fjárfestinga í framtakssjóðum, fasteignasjóðum og samlagshlutafélögum fyrir samtals 3 milljarða kr. sem skiptast þannig að 2,2 milljarðar kr. eru vegna erlendra sjóða, 629,7 milljónir kr. vegna samlagshlutafélaga og 161 milljón kr. vegna annarra innlendra sjóða. Samtals hefur verið fjárfest í þessum sjóðum fyrir 2,4 milljarða kr. Sjóðurinn á því eftir að fjárfesta fyrir 681,3 milljónir kr. og kemur þessi fjárhæð til greiðslu á næstu árum.

Innlend verðbréf:

Sérgreind hlutabréfasöfn og erlend hlutbréf:	Eignarhl.	2015	2014
Icelandair Group hf.	0,3%	512.946	375.249
Össur hf.	0,2%	342.641	277.970
Marel hf.	0,2%	327.395	173.880
Reitir fasteignafélag hf.	0,5%	284.106	117.589
Hagar hf.	0,4%	208.857	216.610
HB Grandi hf.	0,2%	160.537	126.581
Eimskipafélag Íslands hf.	0,3%	149.107	194.933
Síminn hf.	0,3%	119.732	298.119
EIK fasteignafélag hf.	0,3%	73.875	98.566
Sjóvá Almennar tryggingar hf.	0,3%	61.861	52.281
Tryggingamiðstöðin hf.	0,3%	51.186	66.276
N1 hf.	0,3%	50.011	57.652
Vátryggingafélag Íslands hf.	0,2%	49.998	76.020
Fjarskipti hf.	0,3%	42.248	40.425
Reginn hf.	0,1%	36.427	46.714
		2.470.927	2.218.865

Óskráð innlend hlutabréf:

FAST-1 slhf.	1,0%	65.162	65.162
SÍA II slhf.	0,8%	51.211	41.238
Veðskuld II slhf.	1,0%	49.745	34.821
SF IV slhf.	0,5%	38.815	40.552
Edda slhf.	0,8%	24.162	7.988
Akur fjárfestingar slhf.	0,7%	18.021	12.479
FÍ Fasteignafélag slhf.	1,0%	13.535	10.090
Frumtak slhf.	0,5%	11.000	9.903
Önnur óskráð innlend hlutabréf	0,7%	6.608	16.049
		278.259	238.282

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Hlutdeildarskírteini í fagjáfesta- og skuldabréfasjóðum:	2015	2014
Alþjóða fasteignasjóðurinn	25.028	48.156
Auður I, fagjáfestasjóður slf.	6.956	5.803
Veðskuldabréfasjóður ÍV	6.000	6.000
Stefnir Íslenski Athafnasjóðurinn I	400	959
Virðing, veðskuldabréfasjóður	5	5
	38.389	60.923
Innlend verðbréf með breytilegum tekjum alls	2.787.575	2.518.070
Verðbréf með breytilegum tekjum alls	14.475.688	14.226.339

Þau hlutabréf sem skráð eru á opinberum markaði eru metin á markaðsverði í árslok 2015.

15. Verðbréf með föstum tekjum og veðlán

Verðbréf með föstum tekjum og veðlán greinast þannig:

	2015	Hlutfall	2014	Hlutfall
Ríkistryggð bréf	7.637.291	66,2%	8.058.892	66,5%
Veðskuldabréf	1.841.857	16,0%	2.127.215	17,6%
Sveitarfélög	998.918	8,7%	1.074.892	8,9%
Fyrirtæki	148.706	1,3%	116.471	1,0%
Lánastofnanir	895.639	7,8%	731.832	6,0%
	11.522.411	100,0%	12.109.303	100,0%

Ofangreindar fjárhæðir eru að teknu tilliti til afskrifaðra og niðurfærðra verðbréfa. Af þing-skráðum skuldabréfum, þar sem kaupverð lá fyrir í Kauphöll Íslands þann 31. desember 2015, nam markaðsvirðið 10,4 milljörðum kr. Veðskuldabréf í árslok 2015 eru lán til sjóðfélaga.

Sundurliðun verðbréfa með föstum tekjum og veðlána eftir formi verðtryggingar:

	2015	2014
Verðtryggt, vísitala neysliverðs	10.316.851	10.928.444
Óverðtryggt	1.129.821	1.107.889
Gengistryggt	75.739	72.971
	11.522.411	12.109.303

Sundurliðun erlendra eigna eftir myntum:

	2015	2014
Bandaríkjadollar	91,0%	90,0%
Evra	9,0%	10,0%
	100,0%	100,0%

Sundurliðun erlendra hlutdeildarskírteina og sérgreindra safna eftir heimshlutum:

	MSCI World Index	2015	2014
Norður-Ameríka	61,8%	53,4%	56,7%
Evrópa	24,7%	29,1%	28,3%
Kyrrahafslönd	13,5%	10,2%	8,5%
Þróunarmarkaðir	0,0%	7,3%	6,5%
	100,0%	100,0%	100,0%

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Kröfur

16. Kröfur á launagreiðendur

Sundurliðun erlendra hlutdeildarskírteina og sérgreindra safna eftir heimshlutum:

	2015	2014
Áætluð óinnheimt iðgjöld í árslok	10.526	10.301
Ógreidd skuldbinding vegna uppgjors fyrirtækja (sbr. skýringarlið 8)	5.167	3.880
Kröfur vegna lífeyrishækkana	17.631	18.731
Vangreidd iðgjöld	3.823	904
	37.147	33.816

Viðskiptaskuldir

17. Aðrar skuldir

Aðrar skuldir skiptast þannig:

	2015	2014
Staðgreiðsla skatta af lífeyrisgreiðslum í desember	131.097	109.912
Aðrar skuldir	3.804	1.197
	134.901	111.110

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Launakostnaður og fjöldi starfsmanna

18. Launakostnaður og fjöldi starfsmanna

LH er með þjónustusamning við Lífeyrissjóð starfsmanna ríkisins (LSR) sem annast rekstur sjóðsins. Hlutdeild í kostnaði miðast við umfang við rekstur sjóðsins að teknu tilliti til stærðarhagkvæmi.

Hlutdeild sjóðsins í heildarlaunakostnaði LSR og LH nam 39,3 milljónum kr. árið 2015. Hann skiptist þannig að heildarlaun voru 32,1 milljónir kr. og launatengd gjöld 7,2 milljónir kr. Stöðugildi hjá Lífeyrissjóðum LSR og LH voru 45,4 á árinu 2015 og er hlutdeild sjóðsins metin 3,2 stöðugildi.

19. Laun til stjórnar, endurskoðunarnefndar, framkvæmdastjóra, lykilstarfsmanna og endurskoðenda árið 2015

Stjórnar- og nefndarstörf:

Oddur Gunnarsson (formaður 2015)	1.262
Ragnheiður Gunnarsdóttir (varaformaður)	946
Guðjón Hauksson (stjórnarmaður)	631
Halldóra Friðjónsdóttir (stjórnarmaður)	631
Cecilie Björgvinsdóttir (varamaður í stjórn)	16
	3.486

Endurskoðunarnefnd:

Hallgrímur Snorrason, formaður endurskoðunarnefndar	932
Marianna Jónasdóttir	466
Trausti Hermannsson	466
	1.865

Framkvæmdastjóri og lykilstarfsmenn:

Haukur Hafsteinsson, framkvæmdastjóri	23.631
Agni Ásgeirsson, forstöðumaður áhættustýringar	15.236
Ásgrímur Skarphéðinsson, forstöðumaður upplýsingatækni	15.308
Baldur Vilhjálmsson, forstöðumaður eignastýringar	16.730
Björn H. Gunnarsson, forstöðumaður eignastýringar	4.298
Þorkell R. Sigurgeirsson, skrifstofu- og fjármálastjóri	16.730
	91.933

Hlutdeild LH í launakostnaði framkvæmdastjóra og lykilstarfsmanna nam 6.526 þúsundum kr. og 132 þúsundum kr. í þóknun til endurskoðunarnefndar.

Björn H. Gunnarsson tók við af Baldri Vilhjálmssyni sem forstöðumaður eignastýringar LSR þann 1. október 2015. Launafjárhæð Björns miðast við þann tíma.

Auk launagreiðslna frá LSR fékk Haukur Hafsteinsson greiðslur sem stjórnarmaður í Landssamtökum lífeyrissjóða og námu þær 1.060 þúsund kr. á síðasta ári. Þá fékk Björn H. Gunnarsson greiðslur vegna setu í fjárfestingarráðum að fjárhæð 720 þúsund kr. á sama tíma og hann gegndi starfi forstöðumanns eignastýringar á árinu 2015.

PwC sér um innri endurskoðun hjá LSR og LH. Þóknun vegna innri endurskoðunar nam 6.575 þúsund kr. á árinu 2015, þar af var hlutdeild LH 472 þúsund kr.

Ríkisendurskoðun sér um fjárhagsendurskoðun sjóðsins sbr. 6. gr. laga nr. 2/1997 án sérstakrar þóknunar. Reiknaður kostnaður vegna fjárhagsendurskoðunar hjá LSR og LH vegna rekstrarársins 2015 er 11.765 þúsund kr. og er sá kostnaður borinn uppi af fjárveitingu til Ríkisendurskoðunar á fjárlögum.

Tryggingafræðileg úttekt

20. Tryggingafræðileg úttekt

Stjórn sjóðsins fól Talnakönnun hf. að gera tryggingafræðilega úttekt á stöðu sjóðsins miðað við árslok 2015. Útreikningarnir miða við að launahækkunar séu 1,5% umfram vísitölu neysliverðs og að ávöxtun eigna verði 2% umfram launahækkunar.

Helstu niðurstöður tryggingafræðilegrar úttektar eru þessar:

Eignir:	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Hrein eign til greiðslu lífeyris	27.733.913	0	27.733.913
Endurmat verðbréfa	807.754	0	807.754
Fjárfestingargjöld	(568.916)	0	(568.916)
Núvirði framtíðariðgjalda	0	923.133	923.133
Eignir samtals	27.972.751	923.133	28.895.884
Skuldbindingar:			
Ellilífeyrir	77.322.594	2.384.222	79.706.815
Örorkulífeyrir	1.396.742	23.504	1.420.246
Makalífeyrir	6.922.508	130.909	7.053.417
Barnalífeyrir	2.802	0	2.802
Rekstrarkostnaður	642.335	471.596	1.113.931
Skuldbindingar samtals	86.286.981	3.010.230	89.297.211
Eignir umfram skuldbindingar	(58.314.230)	(2.033.290)	(60.347.520)
Í hlutfalli af skuldbindingum	-67,6%	-69,3%	-67,6%

	2015	2014	Breyting milli ára
Endurmetin hrein eign til greiðslu lífeyris	27.972.751	27.361.625	2,2%
Áfallin skuldbinding	86.286.981	78.007.990	10,6%
Heildarskuldbinding	89.243.403	81.311.951	9,8%

Fjárhæðir eru í þúsundum króna

Lífeyrisréttindi í sjóðnum eru reiknuð sem hlutfall af dagvinnulaunum sjóðfélaga og þegar launin hækka þá hækkar skuldbinding sjóðsins í sama hlutfalli og launin. Við útreikning skuldbindinga er miðað við dagvinnulaun í lok ársins.

21. Ábyrgð launagreiðenda og ríkissjóðs á lífeyrisskuldbindingum:

Utan efnahagsreiknings er getið um skuldbindingar launagreiðenda vegna lífeyrishækkana samkvæmt 1. mgr. 20. gr. laga um lífeyrissjóðinn nr. 2/1997. Eftirstæðar skuldbindingar eru á ábyrgð ríkissjóðs samkvæmt 18. gr. sömu laga.

	2015	2014	Breyting milli ára
Hrein eign til greiðslu lífeyris	27.733.913	27.359.253	1,4%
Endurmat á verðbréfaeign	238.838	2.372	9969,1%
Krafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur vegna lífeyrishækkana	47.967.349	43.439.872	10,4%
Áfallin skuldbinding skv. tryggingafræðilegri úttekt	(86.286.981)	(78.007.990)	10,6%
Krafa á ríkissjóð og aðra launagreiðendur vegna bakábyrgðar	(10.346.881)	(7.206.493)	43,6%

Kennitölur

	2015	2014	2013	2012	2011
Ávöxtun					
Nafnávöxtun	7,41%	10,60%	11,42%	14,76%	7,09%
Raunávöxtun	5,31%	9,47%	7,49%	9,79%	1,77%
Hrein raunávöxtun	5,13%	9,31%	7,34%	9,64%	1,56%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 5 ára	6,56%	5,88%	4,53%	-3,16%	-5,20%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar síðustu 10 ára	1,41%	2,20%	2,21%	2,63%	1,43%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar					
Skráð verðbréf með breytilegum tekjum	52,0%	48,1%	44,5%	39,3%	34,4%
Skráð verðbréf með föstum tekjum	35,1%	35,5%	37,8%	43,0%	44,1%
Óskráð verðbréf með breytilegum tekjum	3,7%	5,9%	5,5%	5,5%	5,1%
Óskráð verðbréf með föstum tekjum	2,1%	2,4%	2,9%	2,0%	4,8%
Veðlán	7,1%	8,1%	9,4%	10,2%	11,6%
Hlutfallsleg skipting verðbréfaeignar eftir gjaldmiðlum					
Eignir í íslenskum krónum	54,9%	55,3%	58,3%	60,0%	64,2%
Eignir í erlendum gjaldmiðlum	45,1%	44,7%	41,7%	40,0%	35,8%
Kostnaður sem hlutfall af hreinni eign					
Rekstrarkostnaður að frádregnum öðrum tekjum	0,17%	0,14%	0,14%	0,14%	0,12%
Fjárfestingargjöld	0,09%	0,10%	0,12%	0,11%	0,10%
Fjöldatalningar					
Meðalfjöldi virkra sjóðfélaga	305	351	382	426	479
Meðalfjöldi lífeyrisþega	996	946	908	852	792
Hlutfallsleg skipting lífeyris					
Ellilífeyrir	90,0%	89,4%	89,3%	88,7%	88,3%
Örorkulífeyrir	6,8%	7,3%	7,5%	8,3%	8,8%
Makalífeyrir	3,3%	3,2%	3,2%	3,0%	2,8%
Barnalífeyrir	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Fjárhagsstaða skv. tryggingafræðilegri úttekt					
Eignir umfram heildarskuldbindingar	-67,6%	-65,0%	-64,2%	-63,7%	-64,3%
Eignir umfram áfallnar skuldbindingar	-67,6%	-64,9%	-64,1%	-63,6%	-64,3%

Overview 2015

The Pension Fund for State Employees (LSR)
The Pension Fund for Nurses (LH)

Statement of changes in net assets available for benefits 2015

	LSR	LH	Total LSR & LH	
	2015	2015	2015	2014
Premiums				
Members	7,088,583	42,208	7,130,791	6,250,041
Employers	18,645,916	160,974	18,806,891	16,894,095
Transfer of rights and repayments	52,329	0	52,329	22,100
Voluntary pension premiums allocated to mortgage loans	(553,814)	0	(553,814)	(78,716)
State contribution to equalize disability pension burden	264,596	23,403	288,000	257,268
Increase in pension payments	12,001,539	1,297,588	13,299,127	11,294,104
Liquidated pension commitments	485,330	6,598	491,928	534,488
Employers commitment deposits	968,401	109,429	1,077,830	1,130,904
Premiums	38,952,882	1,640,201	40,593,083	36,304,284
Pensions				
Pensions	37,310,248	3,184,608	40,494,857	35,608,254
Direct expenses due to disability pension	221,273	3,286	224,559	199,956
Pensions	37,531,521	3,187,894	40,719,415	35,808,210
Investment income				
Dividends and revenue on shares	25,775,414	1,099,713	26,875,127	17,188,962
Interest income and exchange-rate difference	21,092,421	900,976	21,993,398	31,847,095
Provision for securities	(31,641)	(7,744)	(39,386)	3,086,074
Forward agreements	0	0	0	77,324
Investment income	46,836,194	1,992,944	48,829,139	52,199,456
Investment expenses				
Office and management expenses	345,973	24,255	370,228	380,280
Operating expenses				
Office and management expenses	466,323	47,491	513,814	457,618
Other income				
Other income	29,454	1,155	30,609	27,048
Increase in net assets during the year	47,474,714	374,660	47,849,373	51,884,681
Net assets from previous year	535,472,070	27,359,253	562,831,323	510,946,642
Net assets for pension payments at year-end	582,946,783	27,733,913	610,680,696	562,831,323

All amounts are in thousands of ISK

Balance Sheet 31.12.2015

	LSR	LH	Total LSR & LH	
	2015	2015	2015	2014
Investment				
Real estate	443,926	0	443,926	450,933
Variable-income securities	266,125,415	14,475,688	280,601,103	250,146,571
Fixed-income securities	223,245,582	9,680,558	232,926,140	224,254,386
Mortgage loans	58,372,588	1,841,853	60,214,441	61,866,556
Other investments	5,740,614	30,752	5,771,365	5,296,754
Investments	553,928,125	26,028,851	579,956,975	542,015,199
Claims				
Claims on employers	2,942,126	37,147	2,979,274	2,451,539
Other claims	49,683	379	50,061	30,132
Claims	2,991,809	37,526	3,029,335	2,481,671
Other assets				
Operating assets and other tangible assets	44,864	4,985	49,849	57,383
Cash and deposits	27,897,329	1,811,805	29,709,133	20,738,824
Other assets	27,942,193	1,816,789	29,758,982	20,796,206
Assets	584,862,126	27,883,166	612,745,292	565,293,076
Liabilities				
Commitments				
Accrued pension commitments	167,011	14,353	181,364	160,343
Commitments	167,011	14,353	181,364	160,343
Liabilities				
Other liabilities	1,748,332	134,901	1,883,233	1,586,385
Forward agreements	0	0	0	715,026
Liabilities	1,748,332	134,901	1,883,232	2,301,410
Liabilities	1,915,343	149,253	2,064,597	2,461,754
Net assets for pension payments at year-end	582,946,783	27,733,913	610,680,696	562,831,323
Assets excluded in the Balance Sheet				
Claim on employers, art, 33/20	343,034,540	47,967,349	391,001,890	352,893,667

All amounts are in thousands of ISK

Cash flow statement 2015

	LSR 2015	LH 2015	Total LSR & LH	
			2015	2014
Premiums				
Premium payments	38,036,203	1,632,989	39,669,193	36,007,102
Investment income	4,664,905	141,415	4,806,319	7,762,631
Bond payments	30,569,511	1,608,304	32,177,815	25,547,220
Sale of variable-income securities	20,079,764	1,169,736	21,249,500	18,321,608
Sale of fixed-income securities	9,164,877	0	9,164,877	20,590,180
Other inflow	68,449	24,017	92,466	72,847
Premiums	102,583,708	4,576,462	107,160,170	108,301,587
Pensions				
Pension payments	37,237,466	3,166,710	40,404,176	35,497,669
Investment expenses	337,014	22,647	359,662	356,515
Operating costs excluding depreciation	419,190	43,952	463,142	438,886
Forward agreements	638,062	162,671	800,732	1,488,747
Pensions	38,631,732	3,395,980	42,027,712	37,781,817
Disposable resources to purchase securities and other investments	63,951,976	1,180,482	65,132,458	70,519,771
Purchase of securities and other investments				
Purchase of variable-income securities	24,946,975	291,864	25,238,838	29,175,128
Purchase of fixed-income securities	22,772,742	256,523	23,029,265	38,497,953
New mortgage loans	7,852,626	35,450	7,888,076	4,328,551
Other investments	5,372	597	5,969	63,069
Pensions	38,631,732	3,395,980	42,027,712	37,781,817
Total investment	55,577,715	584,433	56,162,149	72,064,700
Increase (decrease) in cash and bank deposits	8,374,261	596,049	8,970,310	(1,544,929)
Cash and bank deposits at beginning of year	19,523,068	1,215,756	20,738,824	22,283,753
Cash and bank deposits at year-end	27,897,329	1,811,805	29,709,133	20,738,824

All amounts are in thousands of ISK

Financial Indicators – LSR

	2015	2014	2013	2012	2011
Yield					
Nominal yield	8.67%	10.12%	10.47%	14.18%	7.19%
Real yield	6.55%	8.99%	6.57%	9.24%	1.86%
Net real yield	6.46%	8.91%	6.49%	9.15%	1.79%
Average net real yield over the last 5 years	6.53%	5.66%	4.46%	-2.70%	-4.55%
Average net real yield over the last 10 years	1.71%	2.41%	2.45%	2.84%	1.80%
Investment securities					
Listed variable yield securities	43.3%	39.8%	37.3%	32.9%	29.2%
Listed fixed rate securities	37.9%	37.7%	39.8%	43.2%	43.8%
Unlisted variable yield securities	4.8%	6.0%	5.4%	5.6%	5.2%
Unlisted fixed rate securities	2.4%	3.9%	3.4%	3.3%	5.1%
Mortgage loans	10.5%	11.6%	13.0%	13.9%	15.7%
Other investments	1.0%	1.0%	1.0%	1.0%	1.1%
Investment securities by currencies					
Securities in Icelandic krona	69.0%	67.5%	68.8%	68.7%	70.5%
Securities in foreign currencies	31.0%	32.5%	31.2%	31.3%	29.5%
Expenses as percentage of assets					
Net operating expenses of other income	0.08%	0.08%	0.08%	0.08%	0.07%
Investment expenses	0.06%	0.07%	0.08%	0.08%	0.08%
Members and pensioners					
Average number of active members	30,080	29,569	29,491	27,000	27,527
Average number of pensioners	18,175	16,873	15,882	14,974	14,162
Breakdown of pension payments by type					
Old-age pensions	77.9%	77.2%	76.8%	75.6%	74.4%
Disability pension	7.3%	6.9%	6.5%	6.5%	6.3%
Spouse's pension	14.3%	14.8%	15.7%	16.1%	16.8%
Children's allowance	0.4%	0.4%	0.3%	0.4%	0.4%
Other payments	0.1%	0.7%	0.6%	1.4%	2.0%

Financial Indicators – LH

	2015	2014	2013	2012	2011
Yield					
Nominal yield	7.41%	10.60%	11.42%	14.76%	7.09%
Real yield	5.31%	9.47%	7.49%	9.79%	1.77%
Net real yield	5.13%	9.31%	7.34%	9.64%	1.56%
Average net real yield over the last 5 years	6.55%	5.88%	4.53%	-3.16%	-5.20%
Average net real yield over the last 10 years	1.41%	2.20%	2.21%	2.63%	1.43%
Investment securities					
Listed variable yield securities	52.0%	48.1%	44.5%	39.3%	34.4%
Listed fixed rate securities	35.1%	35.5%	37.8%	43.0%	44.1%
Unlisted variable yield securities	3.7%	5.9%	5.5%	5.5%	5.1%
Unlisted fixed rate securities	2.1%	2.4%	2.9%	2.0%	4.8%
Mortgage loans	7.1%	8.1%	9.4%	10.2%	11.6%
Investment securities by currencies					
Securities in Icelandic krona	54.9%	55.3%	58.3%	60.0%	64.2%
Securities in foreign currencies	45.1%	44.7%	41.7%	40.0%	35.8%
Expenses as percentage of assets					
Net operating expenses of other income	0.17%	0.14%	0.14%	0.14%	0.12%
Investment expenses	0.09%	0.10%	0.12%	0.11%	0.10%
Members and pensioners					
Average number of active members	305	351	382	426	479
Average number of pensioners	996	946	908	852	792
Breakdown of pension payments by type					
Old-age pensions	90.0%	89.4%	89.3%	88.7%	88.3%
Disability pension	6.8%	7.3%	7.5%	8.3%	8.8%
Spouse's pension	3.3%	3.2%	3.2%	3.0%	2.8%
Children's allowance	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%

Appendix – LSR & LH

Role of the funds

The principal role of the Pension Fund for State Employees (LSR) and the Pension Fund for Nurses (LH) is to pay pensions to its members upon retirement and throughout their lives and to ensure their families with a pension following a loss of income due to an impaired ability to work or due to death. The Funds receive contributions and invest them in order to meet their liability regarding old-age pension, disability pension, spouse's pension and children's allowance. Furthermore, the Funds grant loans against a mortgage to Fund members and accept and invest voluntary pension savings. In 2015, LSR and LH had a total of 30,385 active members and 19,172 members received pensions and other benefits. The Funds pay over one-third of all pensions and benefits paid by Icelandic pension funds. LSR operates in three divisions, divisions A and B, and a division for voluntary pension savings. All divisions have the same board but are financially separated from each other. LSR and LH operate in close cooperation and share facilities and staff members.

Investment policy for LSR & LH

The investment policy is as shown below. It is reviewed at least once a year considering changes in market situations, laws and regulations. LSR and LH follow a strategic asset allocation policy that targets the percentage to be invested in each asset class.

	Division A			Division B & LH		
	Policy	Variation		Policy	Variation	
Cash	1%	0%	15%	1%	0%	10%
Bonds	55%	40%	70%	54%	30%	65%
Government bonds	33%	25%	50%	31%	20%	50%
Municipal bonds	3%	0%	10%	4%	0%	10%
Financial Institution bonds	3%	0%	10%	3%	0%	10%
Mortgage bonds	10%	5%	20%	12%	5%	20%
Other bonds	6%	0%	10%	4%	0%	10%
Equities	39%	20%	50%	42%	25%	55%
Domestic equities	14%	10%	23%	7%	5%	15%
Foreign equities	25%	10%	40%	35%	20%	50%
Other investments	5%	0%	10%	3%	0%	10%
Purchase and management of residential property	0%	0%	1%	0%	0%	1%
Total foreign investments	31%	20%	40%	39%	20%	50%

Investments

Total net investments in the year 2015 were 22 billion ISK. The funds invested 21.2 billion ISK in bonds, 2 billion ISK in domestic equities and 659 million ISK in foreign equities. Last year, net distributions from private equity and real estate funds were 1.8 billion ISK.

Net investments 2015

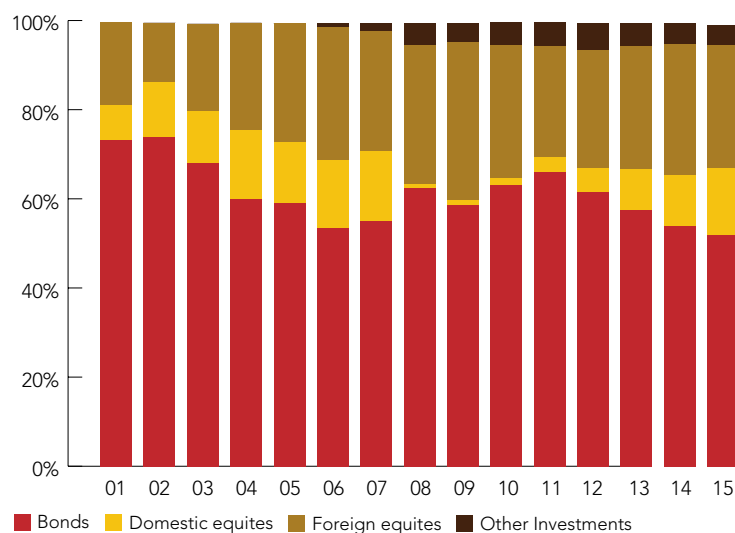
(m. ISK)

	LSR	LH	Total
Government bonds	4,012	0	4,012
Municipal bonds	301	0	301
Financial Institution bonds	3,945	61	4,006
Member loans	4,281	(86)	4,195
Domestic bond funds	3,094	0	3,094
Other bonds	5,351	195	5,546
Bonds	20,983	171	21,153
Domestic equities	2,478	(488)	1,990
Foreign equities	687	(28)	659
Equities	3,165	(516)	2,650
Private equity	(886)	(323)	(1,209)
Real estate	(506)	(39)	(545)
Other investments	(1,392)	(362)	(1,754)
Total	22,756	(707)	22,049

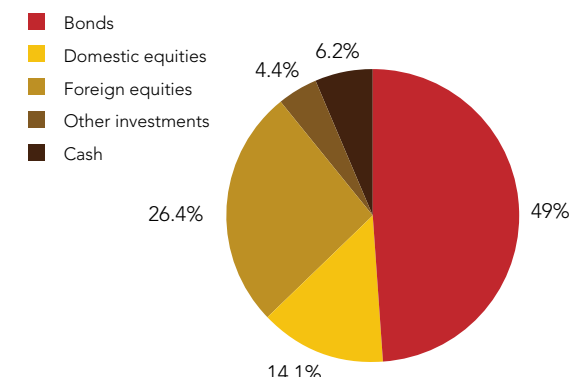
Total assets

In the year-end 2015 total assets in securities amounted to 609.1 billion ISK. Assets in bonds amounted to 298.4 billion ISK or 49% compared to 51.6% in the year-end 2014. Assets in domestic equities were 85.7 billion ISK or 14.1% of total assets compared to 11.2% in 2014. Total assets in foreign equities were 160.5 billion ISK or 26.4% compared to 27.9% in 2014. Total assets in private equity and real estate funds were 27 billion ISK or 4.4% compared to 4.7% last year. Cash and deposits amounted to 37.5 billion ISK in the year-end or 6.2% of total assets.

Changes in asset allocation 2001-2015

Total assets 2015

Total assets 2015

(m. ISK)	LSR	LH	Total	Proportion		
				LSR	LH	Total
Government bonds	175,270	7,637	182,907	30.2%	27.5%	30.0%
Municipal bonds	19,778	999	20,777	3.4%	3.6%	3.4%
Financial Institution bonds	6,073	149	6,222	1.0%	0.5%	1.0%
Mortgage bonds	463	0	463	0.1%	0.0%	0.1%
Member loans	57,910	1,842	59,752	10.0%	6.6%	9.8%
Other bonds	27,368	896	28,264	4.7%	3.2%	4.6%
Bonds	286,862	11,522	298,384	49.4%	41.4%	49.0%
Domestic equities	82,975	2,749	85,725	14.3%	9.9%	14.1%
Foreign equities	149,968	10,536	160,504	25.8%	37.9%	26.4%
Equities	232,943	13,286	246,229	40.1%	47.8%	40.4%
Private equity	25,122	1,138	26,260	4.3%	4.1%	4.3%
Real estate	679	52	731	0.1%	0.2%	0.1%
Other investments	25,801	1,190	26,991	4.4%	4.3%	4.4%
Cash	35,650	1,812	37,461	6.1%	6.5%	6.2%
Total	581,255	27,810	609,065	100%	100%	100%

Return and asset allocation

	LSR		LH	
	2015	2014	2015	2014
Return				
Nominal return	8.7%	10.1%	7.4%	10.6%
Net real return	6.5%	8.9%	5.1%	9.3%
Average 5 year net real return	6.5%	5.7%	6.6%	5.9%
Asset allocation				
Cash	6.1%	4.6%	6.5%	4.4%
Bonds	49.4%	52.0%	41.4%	44.0%
Domestic equities	14.3%	11.3%	9.9%	8.9%
Foreign equities	25.8%	27.4%	37.9%	37.7%
Other investments	4.4%	4.7%	4.3%	5.1%

Foreign equities

LSR and LH cooperate with external managers for investments and custody of foreign equities. For risk diversification purposes, investments are diversified between several managers with different investment styles and strategies. The external managers are listed in a table on this page.

Funds / Segregated portfolios (LSR & LH) 2015

Segregated portfolios	m. ISK	%
MFS Institutional Advisors	29,366	16.0%
Morgan Stanley	10,838	5.9%
EFG Global Equity	6,114	3.3%
ETF Credit Suisse	7,978	4.4%
	54,296	29.7%

Foreign equities - Funds

Vanguard Global Stock Index	24,195	13.2%
Schroder Global Core	16,435	9.0%
JP Morgan Funds – Global Dynamic C	13,673	7.5%
Schroder Global Quant Value	10,945	6.0%
T. Rowe Price US Large Growth	10,627	5.8%
Other funds	30,334	16.6%
	106,208	58.0%

Private equity and real estate funds

Oberon Credit Investment Fund II	2,284	1.2%
Schroder Private Equity III	2,194	1.2%
Morgan Stanley Private Equity III	1,927	1.1%
Morgan Stanley Emerging Private Markets	1,661	0.9%
Schroder Private Equity IV	1,442	0.8%
SVG Diamond Private Equity III	1,276	0.7%
Other funds	11,827	6.5%
	22,611	12.3%

Total	183,115	100.0%
--------------	----------------	---------------